

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI

SANAL ORTAMDA TÜRK MİZAHİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Köksal Genç

Tez Danışmanı
Prof.Dr. NEBİ ÖZDEMİR

Ankara 2010

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK HALK BİLİMİ ANABİLİM DALI**

SANAL ORTAMDA TÜRK MİZAHİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Köksal Genç**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. NEBİ ÖZDEMİR**

Ankara 2010

ONAY

Köksal GENÇ tarafından hazırlanan “Sanal Ortamda Türk Mizahı” başlıklı bu çalışma 10.05.2010 tarihinde yapılan savunma sonucunda (oybirliği) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

.....

Üye

.....

Üye

.....

ÖN SÖZ

Charlie Chaplin insanlığa: "Hayat yakından bakıldığında bir trajedi, uzaktan bakıldığında ise komedi." diye seslenmişti. Barry Sanders ise "Başlangıçta Gülme vardı." diye... Eski bir Fransız atasözü şöyle demektedir: En büyük kayıp sayılabilecek günler, hiç gülmeden geçirdiğimiz günlerdir. Kim olursak olalım ya da nerede yaşarsak yaşayalım, insanoğlunun gülmesi her zaman benzerdir. Bu gerçek yaşamda da geçerlidir, sanal yaşamda da.

"Sanal Ortamda Türk Mizahı" adlı bu çalışmanın iskeletini, İnternet ortamına aktarılan veya bizzat sanal dünyanın imkânları ile hazırlanan mizahi ürünlerin geçirmiş olduğu değişim evreleri ile hangi süreçleri yaşadığı ve hangi gerçeklikle güldürmeye devam ettiği konusu oluşturmaktadır.

Çalışmamızın sanal ortamdaki boyutu, belirlediğimiz sınırlı sayıda sitenin çok yönlü irdelenmesiyle oluşturulmuştur. Bunun sebebi, yaptığımız incelemeler sonucunda mizah içerikli birçok sitenin, benzer içeriğe sahip diğer sitelerle aralarındaki paylaşımlardan ileri gelmektedir. Örneğin; dar kapsamlı olan "blog" uzantılı sitelerde bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Dolayısıyla daha sağlıklı araştırma için az sayıda geniş kapsamlı siteler üzerinde çalışılmasının tarafımızdan uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Tezin birinci bölümünde, "Türk Mizahı ve İnternet" kavramları etrafıca ele alınmıştır. "Sanal Ortam: İnternet" başlığı altında, İnternetin bir "yaşam ve kültür alanı" olduğundan ve sanallaşmayan herhangi bir yaşam alanının kalmayışından bahsedilmekte; sözel belleğin yerini sanal belleğin aldığından söz edilmektedir. Ayrıca asıl olanın görsel kültür olduğu ve bu bağlamda İnternetin görsel ve sözlü kültüre hizmet eden bir teknoloji ürünü olduğu anlatılmaktadır. "İnternetin Güldüren Yüzü: Mizah" başlığı altında ise kültürün en hızlı sanallaşan ve sanal ortamda gelişen alanlarının başında mizahın geldiği

ifade edilmektedir. Mizah sitelerinin, mizah içerikli ürünleri ziyaretçilerin kullanımına sunarken ortak bir sınıflandırma dili kullandıkları, mizah sitelerinin ziyaretçiyi aktif hâle getirecek birtakım yöntemler geliştirdiği (arkadaşıma gönder, yorum yaz, mesaj gönder vb.) noktalarına dikkat çekilmektedir.

Tezin ikinci bölümünde, “İnternetteki Türk Mizahının Tür Açısından İncelenmesi” başlığı altında “Görsel ve İşitsel Mizah, Fotoğraflar/Resimler, Karikatürler (e-çizgi), Sözlü/Yazılı Mizah” başlıkları açılmış ve İnternette derlenen malzeme/veriler bu bölümlerde sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Görsel ve İşitsel Mizah bölümünde karşımıza çıkan ürünlerin insanlığın ortak mizah anlayışını ortaya koyduğu açıklanmıştır. Ayrıca dünya mizahının temel ortaklıklarının komik görüntü ve resimlerden oluştuğu savı üzerinde durulmaktadır. Fotoğraflar/Resimler başlığında yer alan resimlerin sanal mizah siteleri sayesinde küresel ölçekte paylaşıldığı gözlemlenmiş ve “Yurdum insanı, Türkiye’den manzaralar, memleket hâlleri” gibi başlıklar altında sergilenen fotoğrafların mizah noktasında çözümlemesi sunulmuştur. Karikatürlerin artık çoğunlukla e-çizgi başlığıyla sanal dünyanın sayfalarında çizildiği hususu ifade edilmiştir. Yazılı mizah başlığı altında ise “fıkralar, duvar yazıları, laf sokmalar, uyarı panoları, reklam yazıları” gibi pek çok bölüm ele alınmış, özellikle aralarında eril dünyaya özgü bir tür olan fıkraların yine erilliği baskın bir iletişim sistemi olan İnternette yaşatılması hususuna atıfta bulunulmuştur. Ayrıca İnternetin yeni fıkraların oluşmasına vesile olduğu tespit edilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde, “İnternetteki Türk Mizahının İçerik Açısından Çözümlemesi” yapılmış, bu minvalde “Kadın–Erkek İlişkisi, Cinsellik, Siyasal Eleştiri, Sosyal Eleştiri, Sınıflar Arası Çatışma” başlıklarla analiz çalışması yapılmıştır. Sanal dünyada kadın-erkek kimliği ve ilişkisi her yönüyle ele alınmış, mizahın sadece erkeklere özgü bir alan olmadığı kanıtlanmaya çalışılmıştır. İnternetin, en uç noktalarda gezinen cinsel arzuların doyurulduğu önemli kaynak olduğu, mizahla cinsellik arasındaki bağın kaynağının toplumsal

baskıda bulunduğu gibi hususlara değinilmiştir. Aynı zamanda mizahın her zaman güçlünün karşısında, güçsüzün yanında yer aldığı; hedef kitlesinin öncelikle gençlerden oluştuğu vurgusu üzerinde durulmuştur.

Tezin dördüncü bölümünde “Türk Mizahı Açısından İnternetin Etkileri” başlığı altında “Türk Mizahının Çeşitlenmesi ve İnternet”, “Türk Mizahının Yaygınlaşması ve İnternet”, “Türk Mizahının Dinamikleri ve İnternet”, “Türk Mizahında Yeni Açılımların Sağlanmasında İnternet”, “Türk Mizahının Etkinliğini Arttırması Açısından İnternet”, “İnternetin Türk Mizahına Olumsuz Etkileri” bölümleri ele alınmıştır. Bu bölümlerde, “Türk mizahının çeşitlenmesini sağlayan görüntüler, komik yazılar ve fotoğrafların irdelenmesi, Türk mizahının yaygınlaşması noktasında örnek olarak dünyanın çeşitli yerlerinde birbirlerinden habersiz pek çok fıkra karakterinin yaşadığı, gülme ve eğlenmenin toplumsal kenetlenmenin ve yıkıcılık özelliğinin mizahın dinamiklerini oluşturduğu, Türk mizahının etkinliğini arttırmasında ziyaretçilerin önemli aktif roller üstlendiği, İnternetin mizah üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz pek çok etkisinin de bulunduğu gibi konular ayrıntılı olarak görsel ve yazılı malzemeler desteğiyle incelenmiştir.

Sonuç kısmında ise tezin genel bir çerçevesi çizilmiş, mizahın yeni mekânında nasıl bir veri akışına sahip olduğu, hangi ölçütlere bağlı olarak ve kimler tarafından değerlendirildiği, İnternetin son tahlilde mizaha olumlu ve olumsuz yansımalarına ulaşılmıştır.

Bölümlerin oluşturulmasında, mizah sitelerinden alınan verilerin orijinaline sadık kalınmış, tezimizde parantez içindeki materyallere yorum yapılmamış ve buradaki veriler aynen aktarılmıştır. Örneğin; “Kadının Erkekten 100 Farkı” başlığı altında bulunan “Ayaklarımız kokmuyor (yok ya)” gibi bir ifadeye, çalışmamızda yorum yapılmamıştır. Bunun sebebi ise görüldüğü üzere parantez içi materyallerin, mizahı pekiştirici bir role sahip olmasıdır. Ayrıca

incelenen veriler içerisinde müstehcen nitelikteki bazı ifadeler (...) ile metin içindeki uzun alıntılar ve İnternet sitelerine tıkladığımızda karşımıza çıkan açılış ifadeleri ise italikle gösterilmiştir. İnternette alınan malzemelerin adresleri, ilgili sayfada dipnot olarak gösterilmiştir.

Araştırmamızda, yönergemizde belirlemiş olduğumuz “metin içinde ve metin altında (dipnot) alıntı yapma” sistemleri kullandık. Bununla birlikte İnternette indirdiğimiz uzun mizahi verilerin fazla olan kısımlarını ‘Ekler’ kısmında gösterdik.

Çalışmalarımın her aşamasında benden bilgi ve desteğini esirgemeyen, tavsiyeleriyle yön gösterici olan ve daima yanımda olduğunu hissettiren değerli hocam Prof. Dr. Nebi Özdemir’e teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam boyunca karşılaştığım sorunların çözümünde her zaman destek olan hocam Prof. Dr. Öcal Oğuz’a teşekkürü bir borç bilirim.

Köksal GENÇ
Ankara 2010

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	1
GİRİŞ	2
1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ	2
2. MİZAH HAKKINDA GENEL BİLGİLER	2
3. MİZAH KURAMLARI	22
4. İNTERNET VE BİLİŞİM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	23

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK MİZAHİ VE İNTERNET

1.1. TÜRK MİZAHİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	29
1.2. TÜRKİYE'DE İNTERNET VE MİZAHIN İLİŞKİSİ	32
1.2.1. Sanal Ortam: İnternet	32
1.2.2. İnternetin Güldüren Yüzü: Mizah	36

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNETTEKİ TÜRK MİZAHININ TÜR AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. GÖRSEL VE İŞİTSEL MİZAH	47
2.2. FOTOĞRAFLAR / RESİMLER	52
2.3. KARİKATÜRLER (E-ÇİZGİ)	63
2.4. SÖZLÜ MİZAHTAN YAZILI MİZAH A GEÇİŞ: SANAL ORTAM	68
2.4.1. Fıkralar	68
2.4.2. Atasözü ve Deyimler	79
2.4.3. Dokundurmalar	81
2.4.4. Diğer Mizahi Unsurlar	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNETTEKİ TÜRK MİZAHININ İÇERİK AÇISINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. KADIN – ERKEK İLİŞKİSİ	89
3.2. CİNSELLİK.....	100
3.2.1. İnternet ve Cinsellik	100
3.2.2. Mizahta Cinsellik.....	102
3.3. SİYASAL ELEŞTİRİ	107
3.4. SOSYAL ELEŞTİRİ	118
3.5. SINIFLAR ARASI ÇATIŞMA.....	128
3.5.1. Sanal Mizahın Gençlik Vurgusu.....	129

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK MİZAHİ AÇISINDAN İNTERNETİN ETKİLERİ

4.1. TÜRK MİZAHININ ÇEŞİTLENMESİ VE İNTERNET	131
4.2. TÜRK MİZAHININ YAYGINLAŞMASI VE İNTERNET	141
4.3. TÜRK MİZAHININ DİNAMİKLERİ VE İNTERNET	142
4.4. TÜRK MİZAHININ ETKİNLİĞİNİ ARTTIRMASI AÇISINDAN İNTERNET	144
4.5. İNTERNETİN TÜRK MİZAHINA OLUMSUZ ETKİLERİ	145
SONUÇ	148
KAYNAKLAR	150
EKLER.....	157
ÖZET	181
ABSTRACT	182

KISALTMALAR

a.g.d.	: Adı geçen dergi
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
C.Ü.	: Cumhuriyet Üniversitesi
ev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
Diğ.	: Diğ.eri
ICANAS.	: Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika alışmaları Kongresi
İst.	: İstanbul
s.	: Sayfa
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Ve saire
YKY.	: Yapı Kredi Yayınları

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

“Sanal Ortamda Türk Mizahı” adlı bu tezin amacı, hâlihazırda var olan mizahi unsurların (fıkralar, karikatürler, komedi vs.) sanal ortamda işlenmesi, yer yer parodileştirmek suretiyle dönüştürülmesi ve sanal ortamda üretilen mizahın yine sanal ortamda tüketilmesi konusunu çözümlemektir. Araştırmanın kapsamı, seçilen belli sayıdaki örneklem sitelerde yer alan mizahi unsurların taranması ile sınırlı olacaktır.

Çalışmanın ilk aşamasını mizahi yayınlar ve materyallerin taranması işlemi oluşturmaktadır. “Bu ürünler sanal ortama taşınmadan önce nasıl bir formatta işleniliyordu?” sorusuna yanıt arandıktan sonra, aynı ürünlerin İnternet sitelerindeki uzantılarının benzer yapıyı gösterip göstermediği araştırılacaktır. Örneğin; İnternet sitelerinde, Nasreddin Hoca’nın fıkralarında söylediği sözler, deyimler vs. metinsel bağlamda olduğu gibi yansıtılırken aynı sözler sanal ortamda çağın da zorlamasıyla parodileştirilerek sunulabilmektedir.

Araştırmanın sonraki aşamasında, İnternette yer alan bazı örneklem sitelerden de hareketle arşiv taraması yapılmıştır. Belli sayıda sitenin seçilmesinde, kuşkusuz sayısı yüz binleri aşan İnternet sitelerinin arasında vakit kaybetmek yerine, zamanı ekonomik olarak kullanma düşüncesi ve kayda değer veriler bulma isteği yatmaktadır. Böylelikle verimli bir çalışma neticesinde tezin amacına ulaşacağı düşünülmüştür.

Ayrıca çalışmanın isminin kapsamı Türkçe sitelerde mizah üzerine odaklı olacaktır. Yabancı sitelerdeki mizahi öğelere tez sınırları içerisinde yer verilmemiştir.

2. MİZAH HAKKINDA GENEL BİLGİLER

“Mizah, Arapça m-z-h kökünden alınmış olup sözlükte eğlence, alay, latîfe ve şaka anlamlarına gelir. Ünlü Türk mizahçısı Aziz Nesin terimin mizah

şeklinde kullanılmasının galat ve doğrusunun muzâh olduğunu söylese de Arap dilinde her ikisi de kullanılmaktadır. Mizâh “Karşılıklı şaka yapmak” anlamında mastardır. Mezh kökünden türemiş bir isim olan muzâh ise, “şaka, mizah, espri” anlamlarına gelen bir isimdir. Türkçe’de mizah terimi genel olarak mizahın bütün türlerini içerisine alırken Arap dilinde de fukahe terimi bu konumdadır. Ancak Arapça’da hezl, du’âbe, nükte, turfe, latife gibi terimler de mizah anlamına gelmektedir (Doğan, 2004: 192).”

İslamiyet’ten önceki Türk toplumunda kıssalı, dini ve ahlaki mahiyetteki sözlere, 11. yy.da Divan-ı Lugat’it Türk’ta “külüt “ veya “küğ“ dendiğini ve bu türü tarif ederken “halk arasında ortaya çıkıp insanları güldüren şey, halk arasında gülünç olan nesne“ (Türkmen, 2000: 4-5) şeklinde bir ifade kullanıldığını görmekteyiz.

Mizah, gülme, gülmece, nükte, yergi, hiciv, şaka, espri vb. terimler yanlışlıkla birbirlerinin yerine kullanılan; fakat aynı amaca hizmet eden, en nihayetinde hepsinin varmak istediği son menzil gülümseme/kahkaha olan literatürün ortak kavramlarıdır. Bunlar birbirinden küçük nüanslarla ayrılırlar. “Mizah, hafif latife ve tarizlerle ekseri ciddiyet örtüsü altında birini ve bir hareketi tenkit etmektir. Tarizler sertleşir ve tenkitler acılaşırsa satire olur. Biz buna hiciv diyoruz (Yücebaş, 2004: 103).” Hoşgörü ile gülmececi birbirlerini besleyemedikleri yerde gülmece giderek sertleşir ve yergiye, sövgüye dönüşür (Bayrak, 1987: 21). ‘Nükte’, “iyi düşünülmüş, ince ve örtülü mânâlar taşıyan, yarı şaka yarı ciddi sözlerin genel adı”dır ve ‘nükte’de gülme; amaç değil, sadece bir araç olarak değerlendirilmiştir (Tural 1993: 119). Nükte, uyumsuz düşüncelerin canlı bir amaç için birbirleriyle kaynaştırılmaları ile oluşur (Hazlitt,1920-Morreall,1997:105). Freud, eğer bir şakanın söylediklerinin özü ve değeri varsa o bir espriye dönüşmektedir (Freud,1996: 138) derken;Bergson ise gülmenin gerçek nedenini yaşamın makineleşmeye yönelmesi olarak değerlendirmektedir (Bergson, 2006: 25).

Mizah veya gülme ile ilgili günümüzde pek çok çalışma yapılmıştır. Kuşkusuz bu çalışmalarda mizahın ne olduğu hususu derinlemesine incelenmiş ve ortaya pek çok görüş atılmıştır. Üzerinde en çok durulan ortak nokta ise gülmenin, “ruhsal bir boşalım” (Nesin, 1973: 19) olduğudur. Nitekim

Spencer'e göre gülme, zihinsel uyarılmanın deşarjına ilişkin bir fenomen (Freud, 1996: 153) olup aynı zamanda birikmiş enerjinin de açığa vurulmasıdır. Freud bu noktada Spencer'den farklı düşünmektedir. "Freud'a göre, gülmedeki temel zevk, ruhsal enerjinin biriktirilmesidir; gülmek bu enerjinin başka yerde kullanılmasıdır (Morreall, 1997: 45)." Spencer'in ise gülme'yi ruhsal enerjinin mekanik enerjiye dönüşmesi (a.g.e.: 42) şeklindeki açıklamaları, son noktada Freud ve Spencer'i ortak noktada buluşturmış; 'gülme, zihinsel süreçlerde biriken fazla enerjinin boşaltılarak başka yerlerde kullanılması veya başka enerjilere dönüşmesi' görüşü üzerinde birleştirmiştir.

Aynı zamanda Freud'un, 'Mizah ruhun emniyet sübabıdır.' (Koestler, 1997: XXIII) söylemi de bilinmektedir. Freud burada, ten kafesine hapsolünmüş ruhun dizginlenebilmesi için gülme adlı süvarinin olumlu bir rolünün olduğunu vurgulamaktadır. İnsanların "ruhum daralıyor", "içim sıkılıyor", "kalbim sıkışıyor" şeklindeki sızlanışları, cennetteki yasak elmanın yenilmesinden beri süregelenmektedir. O günden beri ruh, dünya adlı çukura düşmüş, özgürlüğünü yitirerek beden denilen dört duvar arasına sıkışmış ve kendisini azat edecek sesi beklemeye koyulmuştur. Fakat bu ses sadece ölüm meleğinin sesi olmayabilir. Nitekim yaşam, doğum ve ölüm gibi ince çizgiler şeklinde sınırlandırılmadığı gibi ruh için özgürlüğe ulaşmanın başka yolları, başka sesleri de olmalıdır. Duvarların arasına girerek ruhu çekip çıkaracak gizil güç, işte "özgürlüğün çocuğu" (a.g.e.: XXIV) olarak bilinen mizah ve mizahın doğasında var olan gülme sesidir. "Taberi'ye göre de gülme, doğal kanın kaynamasının sonucudur (Rozenthal, 1997: 211)." Böylelikle kaynamış olan kan ruhu harekete geçirir. Yoğunlaşmış haldeki ruh, kendini düşüncenin zincirlerinden kurtardığı vakit, ağızdan kahkaha şeklinde patlayarak çıkar ve özgürlüğüne kavuşur. İnsanların her ne kadar dünyaya gelişlerinde gözyaşı varsa da "varlık kazanmaları gülme yoluyla olur. Ömürlerinin sonunda, gülerek göğe yükselirler. (Sanders, 2001: 23)." Çünkü özgürlüğüne kavuşan ruh aynı zamanda varlık kazanmıştır. Ölüm anında ise ruh bu esaret yurdundan kurtulmanın ve ebedî özgürlüğüne tekrar kavuşmanın sevinci içindedir. Dolayısıyla şimdi gülümseme zamanıdır.

Kant'a göre gülme, gergin bir bekleyişin aniden hiçliğe dönüşmesinden doğan tesirdir (Paulos, 1996: 9). Kuşkusuz böyle bir durum bizde soğuk düş etkisi yarattığından, kendimizi aniden bir boşluğa düşmüş gibi hissederiz. Bu boşluk hissi sinirlerimizin boşalmasına neden olacağı için anlamsız bir gülme krizine yakalanırız.

“Aziz Nesin; mizah için ‘seslendiği insanı hangi oranda olursa olsun, sağlıklı olarak güldürebilen her şeydir.’ demektedir. Ona göre, sağlıklı gülmeyi yaratan, gülmece romanı, gülmece hikâyesi, yergi, taşlama, alay, eğlenme, şaka, güldürücü pantomim, tersinleme, karikatür, gölge oyunları, kukla oyunları, gülünçleştirme (parodi ve argoda tiye alma), kaba gülünç (grotesk), güldürücü ve anekdot fıkralar, nükte, ters yansılama (alegori), eski ve yeni argodaki dalga geçme, tefe koyma, maytap geçme, gırgır vb. her şey, gülmece içinde yer aldığını belirtmektedir (Usta, 2005: 24).”

“Ayrıca Aziz Nesin’in gözünde gülmecenin asli görevi güldürmektir ve güldürmek, diğer işlevlerden önceliklidir. Nesin’e göre insanı güldürmeyen bir şey gülmece değildir. Ancak bu gülmecenin oranı kasıkları çatlatıncaya dek katılırcasına gülmekten, bıyık altından gülmeye, gülümsemeye, belli belirsiz gülümsemeye (La Jacond gülümseyişi), gözlerinin içi gülmeye, dıştan hiç belli edilmeden içten gülmeye dek değişir (a.g.e.: 27-28).”

Mizah, olaylar ve durumların eğlenceli yönünü görebilme becerisi olup kendisine ulaşmak isteyenlerden birtakım yetenekler beklemektedir. “Espri işlemi herkesin emrinde değildir, yalnızca pek az kişi ondan nasibini bolca almıştır. Bu nedenle bu 'nükteli' insanlarda özel kalıtsal yatkınlıkların ya da espri işlemine izin veren veya onu destekleyen ruhsal belirleyicilerin bulunduğunu varsaymamız gerekir. (Freud, 1996: 146).”

Mizahın temelinde eğlence kavramı önemli bir yer tutmaktadır. “Gülmecede amaç, şaka ve alaydır (Yücebaş, 2004: 108).” Bu alayın dozajının iyi ayarlanabilmesi için mizahta hoşgörünün de önemli bir dengeleyici olduğu göz ardı edilmemelidir. Ayrıca her ne kadar mizah gülme, eğlenme ile ilişkili ise de gerek ağırlığı gerek insanları kuşatıcı özelliği gerek beslendiği kaynaklar gerekse de zıtlıkları tek bir kotada birleştirici özelliği ona

ayrı ciddiye kazandırmıştır. Türkmen ise gülmenin ya da mizahın çok ciddi bir iş olduğunu söylemektedir (Türkmen, 1996: 183).

“Bir görüşle mizahın üç toplumsal işlevi vardır. Bunlar: Toplumsal kenetlenme, eğitcilik ve yıkıcılık şeklinde sıralanmıştır (Usta, 2005: 30).” Birleştirici ve bütünleştirici, bireyleri birbirine kenetleyici bir niteliğe sahip olan mizah, insanların zor koşullarda hayata daha sıkı sarılmalarını ve zorlukların üstesinden daha kolay gelmelerini sağlar. Birlikte gülebilen insanlar, birbirlerine sıkıca bağlanırlar. Gülmek, birliktelik ve dostluk bağlarını güçlendirir. İlişkilerin güçlenmesine yardımcı olur. Bireyin kendisine ve çevresine olan güven bunalımını aşmasında, sosyal ilişkiler kurmasında belirleyici rol oynar. Çoğu mizahi ürün esas itibarıyla karşısındakine bir ders vermeyi, güldürürken düşündürmeyi hedefler. Aslında her güldürü ustası da bu yönüyle bir eğitmendir.

Mizahın bir diğer özelliği ise kural ve kanun tanımaz, “yıkıcılık” yönüdür. “Mizah asi bir ruhtur; boyun eğmez, meydan okur (Fenoglio–Georgeon, 2000: 8).” Mizahi ruh, ne kahramana tapınır ne de diktatör korkusu ile eğilir (Morreall, 1997: 144). Sözü esirgemez, geriye dönüp bakmaz. Kuralları etkisizleştirir ve kendi ‘kahkaha imparatorluğu’nu kurar. “Gülme yetkililere boyun eğecek son ‘duyu’ muzdur (Sanders, 2001: 44).” Pek çok espri sivri bir dille ele alındığında, seçtiği hedef kitlenin söz karşısında yenik düşmesine neden olur. Böylece alaycı kahkaha kazandığını ilan ederek “zafer kükremesi” (Usta, 2005: 70) nde bulunur. Yine ‘Savaşma, mizah yap.’ (a.g.e.:31) sözü de gülmenin yıkıcı etkisini çok güzel özetlemektedir.

“Mizah, ‘varsılın elinde kamçı, yoksulun sırtında kırbaç’ olan düzene karşı bir silahtır. Bu etkili silah, kötü düzenin koruyucu maskesini zedeler; gerçek yüzünün ortaya çıkmasını sağlar. Ezenleri alaya alır (a.g.e.: 31).” “Beklentileri altüst eder. Kendi gerçekliğini yaratır (Sanders, 2001: 51).” Mantık ve aklın kendisine koyduğu kuralları da özgürleştirir (Morreall, 1997: 144). Hiçbir tabuya bağlanmaz, hiçbir kalıba sığmaz.

Bütün bu üzerinde durduğumuz işlevlerinden ziyade Bergson’a göre gülmenin asıl işlevi, ayırıcı eğilimleri cezalandırmak; rolü ise katılığı

yumuşaklık olarak düzeltmek, herkesi herkese yeniden uyumlu duruma getirmek, nihayet sivililikleri gidermek ve utandırarak yıldırmaktır (Bergson, 2006: 93-103).

Toplumdan uzaklaşan herkes gülünç olur; çünkü komik büyük ölçüde toplumdan uzaklaşmadan doğar (a.g.e: 75). “Bergson bu noktada gülmeyi, toplum tarafından toplumdışı bireye verilen düzeltici ceza (Koestler,1997:40)” olarak nitelendirmiştir. Morreall ise esprilerin kendini beğenmiş insanları utandırmak, uyandırmak, ne yaptığını göstermek için yapıldığını savlamaktadır (Morreall, 1997: 158). Nitekim gülünç olmak korkusunu yaşayan her birey bu açmazdan kurtulmak için mizaha sığınır. Mizah, “kişinin kendini savunma, kendi eksikliğini giderme silahı, kalkanı olmaktadır (Nesin, 1973: 50).” Mizah, bir savunma aracıdır (Fenoglio–Georgeon, 2000; 8). Ayrıca Sanders birisini gülere alt etmeyi, birisini sözle alt etmekten çok daha yıkıcı, kamusal olarak daha aşağılayıcı ve çok daha kesin bir yol olarak değerlendirir (Sanders, 2001: 51).

Vladimir Jankelevitch’inde dediği gibi “Mizah, usun gülümsemesidir.”¹ Çünkü bütün mizahi süreç bilinçaltında gerçekleşir. Dolayısıyla önce akıl gülmeye başlar, ardından bu sıcak duygu yavaş yavaş bütün bedeni sarar ve düşüncenin boyunduruğundan kendini kurtarır. Duyguların sırrına sahip olan mizahın dünyasında düşünceye yer yoktur. Çünkü gülme fizyolojik bir tepkidir. Duyguların coşması ile ortaya çıkan bir enerjidir. Koestler bu durumu çok özlü bir ifade ile belirtmiştir: Kahkahada açığa çıkan şey, düşüncenin terk ettiği duygulardır (Koestler, 1997: 48). Böylece kahkaha, düşünce tarafından bir kenara atılmış duyguların sönmesi olmaktadır. (a.g.e.: 45).

Esprileri, ‘düşüncelerin karşıtlığı’, ‘anlamsızlıktaki anlam’, ‘şaşırtma ve aydınlatma’ (Freud,1996: 9) şeklinde ifade edebiliriz. Nesin’e göre komik, yaşamın her aşamasında vardır; çünkü nerde yaşam varsa orda karşıtlık vardır ve nerde karşıtlık varsa orda komik vardır (Nesin, 1973: 6). Espri, anlamsız ve değersiz olanda anlam ve değer bularak olaylara farklı bir göz ile bakmayı sağlamış; insanları önce hayrete düşürmüş, daha sonra

¹ <http://www.genelleme.com/mizah-nedir.html>

aydınlatarak bilgilendirmiştir. Türk mizahı açısından kuşkusuz bu duruma en iyi örnek Nasreddin Hoca fıkralarıdır (Göle yoğurt mayalama, İpe un serme vs.).

Zorlu, baskılı, sıkıdenetimli ortamlar ve dönemler mizahın şiddetle dışarıya fışkırmasına yol açabilmektedir (Koestler, 1997: XXIII). Baskıcı rejimlerin egemen olduğu toplumlarda ezilen, sömürülen halkın mizah silahına sarıldığı, despotizme gülme ile karşılık verdiğini görmekteyiz. Halk kılıçla, topla, tüfekte yenemediği düşmanını ancak kahkahanın gücü ile yenebileceğini bilmektedir. Bu sebeple zalim yöneticilerin karşısına kendi içinden bir söz sultanı çıkarır ve her defasında bu mizah ve hiciv ustası ile onu küçük düşürür, mağlup eder. (Türk halkının Timur'un karşısına Nasreddin Hoca'yı çıkarması vb.) "Mark Twain'in de söylediği gibi, Kahkahanın gücü karşısında hiçbir şey ayakta duramaz (Usta, 2005: 31)." Bu bağlamda Aziz Nesin'in ifadesiyle yeniklerin gülmececinin, korkunun eseri olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz (Nesin, 1973: 40). Ayrıca bu tarz baskı ortamlarında halkın pek çok ihtiyacını bastırmak zorunda kaldığı da bir gerçektir. "Komik unsur, bastırılanı söküp atmasa da onun ağırlığını azaltır, böylece bir katarsis etkisi yaratır (Fenoglio - Georgeon, 2000: 9)."

Mizah bastırılmış duyguların gün ışığına çıkmasını sağlayan bir amaç, bu yolda kullandığı malzemelerde bir araçtır. Örneğin "Freud, fıkraların asıl amacının ahlaki açıdan kabul edilmeyen isteklerin dile getirilmesi olduğunu söylemiştir (Morreall, 1997: 144)." Nitekim mizah hiçbir ahlaki sınırlama tanımamaktadır. "Gerig'e göre, yetişkinler arasındaki mizah dengesizliği, cinsel istek ve bu isteğin bastırılması arasındaki çatışmadan kaynaklanır. (Feinberg, 2005: 489)." Mizah ve cinsellik arasında bu bağ pek çok çalışmaya ilham kaynağı olmuştur. Bu çalışmalarda "mizah, doğuştan gelen cinsellik ve saldırganlık içgüdülerinin bir boşalım aracı olarak ele alınmaktadır (Saltuk, 2006: 18)."

Mizah, en çok bunalımlı toplumlarda yankı ve tepki bulabiliyor. (Nesin, 1973: 46). Çünkü Barry Sanders'in dediği gibi yerçekimine karşı yerden yükselmeden daha iyi çare olabilir mi? Ölümü aşmanın en iyi yolu gülme değil midir? (Sanders, 2001: 28).

Espri, her çifti, evlendiren gizli rahiptir (Richter, akt. Sanders, 2001: 23). Nasıl ki din adamları insanların evlilik ve mutlulukları için görevlerini yerine getiriyorsa mizah da insanlığın mutluluğu için vardır. Gülme yoluyla, cana can geldiği bilinmektedir (Sanders, 2001: 20-21). Canlanan beden alyuvarların yoğunlaşarak hızlanmasını, mutluluk hormonlarının üst düzeyde çalışmasını sağlar ve bütün vücudu gülümsemeyle yayılan bir sevinç kaplar. Böylece bu döngü tenin toprak olmasına değin sürer. Kuşkusuz bu süreç, mizah için en önemli soru olan “gülme nasıl meydana gelir? ”in de bir bakıma yanıtını vermektedir. “Hazinele Kitabi adlı eserinde gülmeyi münakaşa eden Urfalı Eyüb, gülmenin sebebini fizyolojik etkenlere bağlamaktadır. Böylece gülme, dairesel hareketin homojenliği sonucu ortaya çıkar ve bedene haz verir. Beden, ılımlı gıdıklama ve gülme hazzının birleşmesiyle hareket eder (Türkmen, 1996: 174).” Kindi ise gülmeyi, sevincin görünür hâle geldiği bir noktaya kadar genişlemesi ile birlikte kalbin kanının tam kıvamındaki saflığı (Usta, 2005: 14) şeklinde tanımlamıştır.

Aziz Nesin’e göre gülmece, her şeyden önce, içinden doğduğu toplumun, ekonomik sosyal koşullarına, kültür düzeyine, tarihine, geleneklerine, göreneklerine, törelerine bağlıdır ve bütün bunları gülünecek biçimde yansıtır (Nesin, 1973: 27). Mizah için toplum ve değerleri iyi birer malzemedir. Her bireyin, her toplumun mizahı ise kendine göre ve değişkendir. Mizaha düşen görev sadece bu malzemeyi karşısındaki kitlenin beklentilerine göre işlemektir. Bu bağlamda mizah, yeri gelir tarihten bir padişahın ‘deli’ liği ile eğlenir, yeri gelir töre adı altında işlenen kan davasını ironik bir dille alaya alır, yeri gelir Karagöz’ün taşlamaları ile göndermelerde bulunur. Özetle bir kişinin neleri komik bulup bulmayacağı, ne tür fıkralara gülüp gülmeyeceği, o kişinin içinde bulunduğu topluma, kültürel yapıya, eğitim düzeyine, yaşına, sosyal statüsüne hatta cinsiyetine bağlıdır ve bu ölçülere göre değişebilmektedir. Netice itibarıyla “bir mizah ürününü anlayabilmek ve durumu komik bulabilmek için o mizahın dayandığı kültüre sahip olmak gerekir. Aynı şakalara gülen insanlar, sadece ortak toplumsal mirasa sahip olan insanlardır (Usta, 2005: 32).”

Gülme, mizahın sadece alkışı yerinde olup her gülme mizahı ilgilendirmedeği gibi her mizah ürünü de güldürmemektedir (Öngören, 1983: 12). Peki, insanlar o halde nelere güler?

Aziz Nesin bu konuda, bir insanın yürürken düşmesi ya da bir yere çarparak yuvarlanması, o insanın şapşallığını, bir bakıma kendini topluma uyarlayamamasını gösterir. Topluma uyarlanan insan, her an uyanık, hep tetikte olmalı, adımını attığı yeri görmelidir. Böyle olmayıp da düşen, yürürken adımlarını makine gibi atıyor demektir. Makinenin biteviliğinde, makine düzeninde adımlarını attığı için de, önüne çıkacak her değişik duruma engebelere göre ayaklarını ayarlayamamakta, bunun sonucu olarak da düşmektedir. Biz onun makineyi taklit etmesinden doğan bu aptallığına gülmekteyiz. Burada insanı güldüren hareketin komikliğidir, şeklinde bir çıkarımda bulunmaktadır (Nesin, 1973: 24)."

"Yüksek düzeyde bir müzik konserinde dinleyicilerden birinin yüksek sesle esnemesi ya da aksırması, güzel bir şiir dinlenirken oradaki çocuklardan birinin "Anne karnım acıktı." diye bağırması gülüşmelere yol açar. Çünkü müzik ya da şiir dinleme olgularıyla dolu bulunan bilinç, birdenbire anlamsız olan başka bir olayla (esnemek, aksırmak, çocuğun bağırması gibi) karşılaşıncı artık eski yatağında akamadığı gibi, yeni olguyla uyanmış olan şiddetli bilinci meşgul edecek bir nitelikte olmadığından birdenbire artık kalan sinirsel güç hemen kaslarla boşanarak gülmeyi ortaya çıkarır (a.g.e.: 21)."

Pascal'a göre kişiyi umduğu ile bulduğu arasındaki şaşırtıcı oransızlık güldürür (Türkmen, 1996: 181).

"Bergson'a göre, insandan başka gülünç hiçbir varlık, hiçbir yaratık yoktur; doğa güzel ya da çirkin olabilir; ama gülünç olamaz. Bir hayvana gülmemiz, o hayvanda insan durumu, insan davranışı, insana benzerlik görmemizdir (Nesin, 1973: 21)."

"Platon ise 'kişinin niçin komikliğe düşebileceği' sorusuna şu şekilde yanıt vermiştir: Gülmenin temelinde kendini bilmeme yatar. Kişi kendini olduğundan daha akıllı, daha zengin, daha namusla sandığı sürece komiktir (Beryne, a.g.m.- Türkmen, 1996: 651)."

İnsanların hayata bakışları, beklentileri, özlemleri, üzüntüleri, kültür varlıkları ve bunlara sahip olma, yaşatma yolları hep farklı olmuştur; “ama insanlar hep aynı şekilde gülümsemişlerdir (Sanders, 2001: 35).”

Makineleşen bir dünyada robotlar gibi hareket eden canlıların kurulmuş ve tekdüze yaşamları, aktif bir yaşamı benimsemiş diğer canlılar için bir gülme vesilesidir. Fakat bu yaşam biçimi bütün toplumu etkisi altına alacak olursa; artık ortada gülünecek bir durum değil, acı bir alay, yani “kara mizah” vardır. “Kara mizah korkunç olayları doğal, hatta eğlendirici olaylar gibi ele alır (Maurois, 1959: 18).” Kara mizahın dünyasında kahkaha ile güldürmeyen acılık ve burukluk vardır. “İnsanı acı acı gülümseten, hatta göz yaşartan ve düşündüren bir alay (Yücebaş, 2004: 45)” söz konusudur.

Jean Paul, “özgürlük, esprileri, espriler de özgürlüğü üretir.” demektedir (Paul, 1804: 24 - Freud, 1996: 8). İkisi de birbirinin varlık sebebidir. Gülmek, özgür olduğumuzun da işaretidir. (Klein, 1999: 23). İnsan, gülümsemesi sayesinde özgür iradesini kullanıyor demektir. Yüzde beliren tebessüm kişinin özgürlüğünün ilanı için yeryüzüne yolladığı bir çığlıktır ve unutulmamalıdır ki “gülme sesi ağlama sesinden çok daha uzaktan duyulabilir.” (a.g.e.: 34).

İnsanlar kendilerini kaptırmış oldukları uğraşlarla adeta gözlerine inen perdelerden habersizdirler. Bakarlar ama göremezler, bakışları boşlukta yankılanır. Çağın bohem yaşamına kapıldıklarından gülünç olan şeylere duyarsızdırlar. Çünkü 21.yy insanı melankolik bir kişiliğe sahiptir. “Gülünçlükleri görememek belki de günümüzün en yaygın hastalığı olarak nitelendirilmiştir (a.g.e.: 26).” “Bu sebeple Mary Douglas espi yapan kişiyi bir tür “küçük mistik” olarak lanse eder. Çünkü o, aklın ve toplumun sınırlarının ötesine geçen ve sistemli kavramlar ağı içinden görülmesi imkânsız bir hakikati bizlere sezdirmeyi başarmış bir kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Douglas, 1975: 108 - Sanders, 2001: 66).”

Mizah, aslında tıpkı diğer insani zevkler gibi toplumsal bir olgudur (Morreall, 1997: 160). Nasıl ki yemek yemek, seyahat etmek, tiyatroya gitmek, alışveriş yapmak bizleri eğlendiren sosyo-kültürel eylemlerse mizah da yaşamımızın merkezinde yer alan sıradan, bir o kadar da sıra dışı yaşama

biçimi, Stephen Leacock'un dediği gibi, "yaşamı yorumlamanın bir şeklidir." (Leacock, 1935: 4 - Morreall, 1997: 161).

Yazar Helmuth Plessner, gülen insanın dünyaya açık olduğunu söylemektedir (Klein, 1999: 34). Çünkü gülmeyi koşulsuz benimsemiş, yaşamında öncelikler listesinde ilk sıraya oturtmuş kişiler, mutluluğu yakalamak için kimsenin yardımına ihtiyaç duymazlar. Mutluluk zaten bakışlarında gizlidir. Çevrelerini asıl görmek isterlerse öyle görmektedirler. Güzel bakan güzel görür; mutlu bakan mutlu olur.

Mizahın sosyolojik temellerini incelediğimizde karşımıza pek çok veri çıkmaktadır. Barry Sanders "Kahkahanın Zaferi" adlı yapıtında günümüz modern esprisinin, yoğun enerji yüklü iki dünyanın çarpışmasıyla ortaya çıktığı tezini ortaya atmıştır. Birinci dünyanın "hitabet dünyası" yani entelektüel (erkek, üst sınıf, okumuş) dünya, ikinci dünyanın ise "anlatı dünyası" yani gülen (kadın, köylü, sözlü) dünya olduğunu belirtmiştir. (Sanders, 2001; 46) Burada üzerinde durulması gereken nokta, ikinci dünya olarak adlandırdığı kesime 'gülen dünya' adını vermesidir. Gülme eyleminin erkek ve aristokrat zümreye değil, bizatihi kadın ve köylü sınıfına ithaf edilmesi ve ayrıca mizahın yazının değil sözün, sözelin egemenliğinde olduğunu vurgulaması, aslında uzun yıllar pek çok teorisyenin üzerinde durduğu noktaya göndermede bulunmuştur. "Nitekim Ludovici'ye göre, gülmek, sıradan bir kişinin belli bir işi başarmak ve sürdürmek için, fazla çaba harcamadan yaptığı bir davranıştır. Soylu ya da güçlü bir insanı asla gülerken göremezsiniz (Morreall, 1997: 126)." Tanrıbuyurdu'nun da tespitiyle ciddiyet soylular, devlet ve devletin kurumları; komedi ve komik ise halkla ilişkilendirilmiştir. Metaforik bir şekilde ifade edecek olursak krallar, generaller, papazlar, diktatörler, şehir merkezleri, büyük meydanlar ve ana caddeler gülmez. Onlar ağırbaşlı, asık suratlı, soğuk ve düşünceli görünürler. Peki, ama kim güler? Arka mahalleler, ara sokaklar, pazar yerleri, ev hanımları, pazarcılar ve çocuklar güler. Hem de kahkahalarla gülmektedirler (Tanrıbuyurdu, 2007: 104).

Sanders, birinci dünyada yer verdiği erkek, üst sınıf ve de okumuş sınıfa, tabuları yıkmaksızın kalıpların dünyasından yaklaşmıştır. Gülme

ediminin asla bu sınıfın temsilcilerine ait olamayacağını iddia etse de esas itibarıyla modern esprinin bu sınıflar arasındaki mesafeyi daha da yaklaştırdığını, bir başka deyişle, “akılla yüreği birleştirdiğini” (Sanders, 2001: 46) ifade etmesi, Sanders’in tezinde son noktada nereye varmak istediğini göstermektedir.

Nitekim Sanders’e göre, modern gülme tarihinin köklerinin atıldığı eski Yunanlılarda kadının varlığı tamamıyla değişmiştir. Kadın artık insanlara gülmeyi aktaran kişi değildir. Kadın en iyi durumda, Prometheus ve gülme öyküsünde olduğu gibi bir espriye indirgenir ya da kurban ya da kurban edici olarak kadın, Pandora biçimine büründüğünde olduğu gibi bir şakanın başlatıcısıdır. Gülme erkeklerin eline geçmiştir, erkekler onu değerli bir eşya gibi çözümler, biçimlendir, yönlendirir, düzenler ve bir dizi hitabet kuralı şeklinde topluma aktarırlar (a.g.e.: 79-80).

“Ziv’ e göre erkekler, kadınlardan daha çok mizah üretirler; kadınlar ise mizah anlayışına erkelerden daha çok sahiptirler. Kızlar, mizahı bir başa çıkma mekanizması olarak kullanırken erkekler ise mizahı karşıdakini iğnelemek amacıyla kullanmaktadırlar (Saltuk, 2006: 5).” Ayrıca Saltuk’un tespitiyle okullarda kız öğrenciler katılımcı mizahı; erkek öğrenciler ise saldırgan mizahı diğerlerine göre daha çok kullanmaktadırlar. McGhee mizah konusunda cinsiyetler arası bu farklılığın cinsiyet rolleriyle ilişkili olabileceğini belirtmektedir (a.g.e.: 84-85).

“Gülmenin köklerinde saldırganlık ve şiddet eğiliminin olduğu görülmektedir. Konrad Lorenz, gülmeyi kontrol altına alınmış bir saldırganlık durumu olarak görür (Lorenz, 1960: 293-97-Morreall, 1997: 11-12).” Sanders ise espri yapmanın büyük oranda bir saldırganlığı gerektiği üzerinde durur (Sanders, 2001: 36). Yine “Bergson’a göre kahkaha, çizgi dışına çıkanla alay ederek toplumu savunur. Freud’a göre ise kahkaha, geleneksel değerler ve statükoyla alay ederek topluma saldırır... Bergson felsefesinde çizgi dışına çıkana saldırganlık, Freud psikolojisinde düzene saldırganlık söz konusudur (Feinberg, 2005: 500).”

Aziz Nesin’e göre gülmece, yoksulluk ve yoksunluk yaşamından gelen bir kızgınlık belirtisi, bir hınç alma ya da bir eksikliği giderme biçimidir.

Gülmecenin bireysel olarak hedefi de bir kızgınlığı, bir hıncı, bir öfkeyi, bu duyguların nedeni ve sorumlusu olan ya da olduğu sanılan bir hedefe yönelterek kendini savunmak, boşaltmak, rahatlamaktır. Kaba tanımıyla alaycıda herhangi bir eksiklik vardır: Onda olan bu eksikliği olmayanlara kızar, onlarla alay eder. Çirkinse, çirkinliğinden duyduğu yeniklikle, yakışıklıyla alay eder. Tembelliğinden başarısız olan öğrenci, başarılı çalışkan arkadaşıyla “inek” diye alay eder (a.g.e.: 49-50).

Gülmenin belirgin özelliklerinden birisi de karşı konulmaz bulaşıcılığıdır. İbrahim’in eşi “Sara’nın heyecanla dile getirdiği şey: İşiten herkes benimle gülecek “(Sanders, 2001: 66) sözleri gülme karşısında kimsenin edilgen duramayacağı hususudur. Öyle anlaşıyor ki, kahkahanın gerek duyduğu şey bir yankıdır. Kahkahamız her zaman bir topluluğun kahkahasıdır. İnsan başkalarının yanında yalnızken olduğundan çok daha güçlü kahkahalar atar (Koestler, 1997: 52). Bu da gülmenin aynı esneme gibi fizyolojik bulaşıcı bir özelliğini göstermektedir.

Gülme, fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçların doyurulması neticesinde ortaya çıkar.“İnsan çevresine daha fazla uyum sağlamak için, organizmasının ihtiyaçlarını gidermişse (Piddington, 1933: 86 - Morreall, 1997: 78)” içinde gülme isteği duyar. Bebeklerin meme emdikten sonra çevrelerine gülümsemeleri buna en güzel örnektir.

Çiğdem Usta mizahın, kültürün üzerine kurulmasının, farklı mizahlar kadar aynı mizahlara da yol açabileceği görüşündedir (Usta, 2005: 35). Çünkü kültür, değişkenlik özelliğinin yanı sıra içerisinde benzer ögeler de barındırmaktadır. “Mizaha ‘evrensellik’ vasfını kazandıran bir başka sebepse yine mizahın yapısının aynılığıdır. Onun uluslara, devirlere, sınıflara göre göreceli olan kısmı, yalnızca muhtevasıdır. Oysa mizahın yapısı, değişmez ve evrenseldir. Mizahı yaratma yolları, gelişmekle birlikte tarihten bu yana değişmemiştir (a.g.e.:35).” Böylece dünyanın en ucra köşelerinde birbirlerinden habersiz yaşayan insanların aynı şeylere gülebildiklerini görebilmekteyiz.

“Değişen toplum düzeni ve dünya görüşüyle beraber mizah da değişir ve eski devirlere ait komik olaylar, yeni devirde artık mizahi olmaktan çıkabilir

(a.g.e.: 34).” On yıl önce çok güldüğümüz bir reklam filmine bugün eğer gülmiyorsa bu tamamen en eski uygarlık olan zamanın hızı karşısında beğenilerimizin, yaşama bakışımızın da bu hızdan nasibini aldığı anlamına gelmektedir.

Gülümsemek belki de en kolay ve kârlı alış verıştır. Çünkü gülümserken “hiçbir bedel ödemezsiniz, ama karşılığında çok şey alırsınız. Gülümseme, vereni fakirleştirmez, alanı zenginleştirir. Bir dakikalık bir gülümsemenin etkisi ömür boyu sürer denir (Klein, 1999: 105).”

B. Brecht, “Mizahın olmadığı yerde yaşamak zor, her şeyin mizah olduğu yerde yaşamak ise olanaksızdır.” diyor (Oral, 1998: 182). Mizah, dünyayı gülünç olmaktan kurtarır (a.g.e: 12). Bu sebeple mizah başlı başına bir denge unsurudur. Aşırılıkları törpülenmiş, uç noktalardan soyutlanmış bir mihenk taşıdır.

“Théophile Gautier gülmeceyi “saçmanın mantığı” diye tanımlamıştır. Her gülünç şeyin hiç olmazsa bir yönden karşıtlığı vardır ve bizi güldüren şey, görünür bir biçimde ortaya konmuş bir saçmadan başka bir şey değildir (...). Bir yönden saçma olup da öteki yönden mantıklı olarak açıklanabilen her şey gülünçtür (Nesin, 1973: 27).“

Mizahın bilişsel, fizyolojik, sosyal ve psikolojik olmak üzere birçok yararı vardır. Kahkaha sırasında yüz, göğüs kasları uyarılır. Kalp hızı ve kan basıncı yükselir. Mizah psikolojik olarak stres ve anksiyetenin azalmasına yardım eder, istenmeyen durumlarla baş etme mekanizması olarak kullanılır. Sosyal olarak bireyin kişilerarası ilişkilerini güçlendirir. Mizah, bireyin diğer bireylerle iletişim kurmasına yardımcı olur. Bireyin benlik saygısının yükselmesine yardım eder.

Usta’ya göre insana imtiyaz olarak bahşedilen gülme; kişiyi ruhen rahatlatan, yalnızca toplumsal yaşamda ortaya çıktığı için onu sosyalleştiren, cemiyeti kenetleyen ve sosyal yaşamda yanlış olanı göstererek düzeltilmesini sağlayan, kötü düzeni yıkıcı, bu nedenle de iktidarın susturmaya çalıştığı bir güçtür (Usta, 2005: 11).

“Depresyon ve acının en karanlık yerlerinde mizah bir kurtuluş belirtisidir. Hayatı tekrar kucaklıyorum ve iyileşiyorum anlamına gelir. En

beklenmedik durumlarda bile mizah yükümüzü hafifletir ve bize güç verir (Klein, 1999: 13).” Kahkaha; öfkeyi de, endişeyi de, gururu da söndürüp yok eder (Koestler, 1997: 37).

Esprî yeteneği olan insanlar, esprî yeteneği olmayan insanlara göre, başkalarını daha kolay etkilerler. Bu yüzden topluma hitap eden insanlar, yüzyıllar boyunca, konuşmalarına küçük şakalarla başlamışlardır. Ayrıca “insanın esprî yeteneğinin olması onu ben-merkezci olmaktan kurtarır (Morreall, 1997: 162).” Esprinin etkisini gösterebilmesi için bir başka kişiye/kişilere ihtiyaç vardır. Çünkü mizah kendi içinde paylaşımcıdır ve yalnızlığı sevmez.

Onkoloji hastalarında ağrının etkisini azaltmak, ölüm korkusu ile baş etmek için mizahın kullanılmasının yararlı olduğu belirtilmektedir (Bellert, 1989).

D. Fry’a göre yirmi saniye kahkahalarla gülmekle, üç dakika kadar kürek çekmek kalbi aynı oranda çalıştırmaktadır (Klein, 1999: 32).

Kuşkusuz uygarlıkların mizaha bakışları da benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. “Doğu ve Batının mizahın ne olduğu konusunda en makul seviyede fiziksel veya sosyal çevrenin insan üzerinde uyguladığı pek çok sınırlamadan birinin birdenbire ortadan kalkmasıyla duyulan rahatlık duygusunda birleşerek mizahı açıklamışlardır (Türkmen, 1996: 173).”

Fikret Türkmen’e göre Doğu mizahında gülme, IX. Asra kadar ‘sevincin görünür hâle geldiği bir noktaya kadar ruhun genişlemesi ve kanın tam kıvamında saflaşması’ şeklinde fizyolojik bir sebebe bağlanmaktadır. Doğu düşünürleri hiçbir zaman mizahı tarif etmemişlerdir. Gülmenin kaynağı ve sebebi oldukça erken dönemlerde hem filozoflar hem de hekimler tarafından tartışılmıştır. Onlara göre gülme, karmaşık bir fizyolojik olaydır. Aynı zamanda psikolojik bir düğümdür (a.g.e.: 174-75).

Batının mizah anlayışı ise Ortaçağ’dan itibaren hızla yayılan kilisenin etkisi altında kalmıştır. Kilisenin egemenlik alanı kendisini mizahta da göstermiş ve mizaha bakışı başlangıçtan beri olumsuz olmuştur. Ayrıca “Ortaçağ’da gülme ideolojisi tüm resmî alanların ve toplumsal ilişkilerin katı biçimlerin dışında kalmıştır. Gülme, dinsel kültürden, feodal törenler ve devlet

törenlerinden, adab-ı muaşeretten dışlanmıştı. Fakat resmî ortaçağ kültüründe tipik bir özellik olarak ise hoşgörüsüzlük ve tek yanlı bir ciddiyet havası mevcuttur (Bakhtin, 2001: 94).” Hristiyanlık dünyasında ‘gülme şeytanın işareti’ olarak algılanmış (Usta, 2005: 20), XIX. yüzyılda, Baudelaire, mizahtan ‘şeytanın soyundan gelen lanetli bir şey’ olarak söz etmiştir (Baudelaire, 1956: 113-Morreall, 1997: 125). Ayrıca Batılı düşünce, dini, din adamlarını ve kutsal kimlikleri hep ciddi olarak addetmiş, onları gülme ile asla yan yana getirmemiştir. Morreall’de; “İsa’nın kutsal bir kişi olması da onu tamamen ciddi bir insan yapmaktadır; çünkü Hristiyanların Tanrısının mizah anlayışı hiç yoktur. O geçmişte olmuş, bugün olan ve gelecekte olacak her şeyi bilir, bu nedenle de olan hiçbir şey onu şaşırtmaz. Daha önce bilmediği hiçbir şey olmadığı için yeni bir şeyi keşfetmez ve hiçbir şeye yeni bir bakışla bakmaz. Bütün bunlardan ve değişmez bir varlık olmasından ötürü, olabilecek hiçbir şey Tanrıyı eğlendirmeyeceği kanaatindedir (Morreall, 1997: 176–177).”

Batının günümüzdeki mizah serüveni ise kuşkusuz on yedinci yüzyılda Rönesans hareketi ile başlayan özgürlükçü rüzgârların etkisiyle değişen bir gelişim çizgisi göstermektedir. Dinin hegemonyasından kurtulmuş, bilimin özgür kanatlarının altında güldürmüş olan mizah, yıkılan tabuların arasında kendi doktrinini oluşturmuştur. Fakat bu kadar yeniliğe ve değişime rağmen Batının soğuk yüzünün gölgesinde kalmaktan kurtulamamıştır. Ciddilik adeta Batılıların genlerine işlemiş, mizah sadece ihtiyaç duyulduğunda başvurulacak bir kaynak olarak görülmüştür. Doğu toplumlarında ise mizah, yaşamın her alanında kolayca karşımıza çıkan, her sokak arasında, her evde yankılanan bir kahkaha, bir “Eureka çığlığı”dır.

Dinlerin mizaha bakışı noktasında Doğu’nun Batı’ya göre daha ılımlı olduğunu söylemek mümkündür. İslam dininin gülmeye olan yaklaşımı insana etkisi ile ölçülmüştür. “İnsanın ciddiyetini yok eden ve onu hafife alan, kin ve düşmanlığa sebep olan mizahın yasaklandığı ve bunun dışındaki durumlarda da izin verildiği anlaşılmaktadır (Doğan, 2004: 196).” Bu noktada Usta, İslam dünyasının, gülmeye itibar etmemekle birlikte, özellikle neşeli gülüşe karşı ılımlı bir tutum takındığını söylemekte; bunun en mühim sebebinin ise Hz.

Muhammed (s.a.v.)'in şakacı kişiliği olduğunu belirtmektedir. Ayrıca birçok İslam âliminin, sürekli ciddiyetin akılda durgunluk oluşturduğuna dikkat çekerek gülmeye ihtiyaç olduğunu savunmaları üzerinde durmaktadır. (Usta, 2005: 19-20).

Zira yaşadığı dönemde insanların en güler yüzlüsü olan Hz. Peygamber, mizahı yasaklamak şöyle dursun, bir psikolog edası ile onun bir ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır (Doğan, 2004: 196). Hz. Peygamber: “Sen bilmiyor musun, ihtiyarlar cennete girmez” deyince, kadın üzüntüsünden ağlamaklı hâle gelir. Hz. Peygamber gülerek, “Sen hiç ‘Onları (kadınları) bakire, eşlerine düşkün ve hepsini aynı yaşta kılmışsındır.’ ayetini okumadın mı?” dedi. Hz. Peygamber onun ihtiyar hâliyle değil de genç olarak cennete gireceğini böyle bir şakayla bildirmiştir (a.g.e: 198).

“Aslında Kuran’da mizahı doğrudan konu alan hiçbir âyet bulunmamaktadır. Ancak bazı âyetlerde gülmekten söz edilir. Söz gelimi Necm Suresi’nin 42 ve 43. âyetlerinde: ‘Ve şüphesiz en son varış Rabbinedir. Doğrusu güldüren de ağlatan da O’dur.’ Tövbe Suresi’nin 82. âyetinde: ‘Artık kazanmakta olduklarının cezası olarak az gülsünler, çok ağlasınlar.’ ifadeleriyle karşılaşılır. Her iki durumda da gülme karşımıza bir mükâfat olarak çıkmaktadır (Kortantamer, 1999: 132).”

Ayrıca Hz. Peygamber’in “Bir de sakın çok gülme. Zîrâ fazla gülmek kalbi öldürür.” hadisi ve Hz. Ali’nin “Çok mizah ciddiyeti azaltır, kimin şakacı mizacı daha galip gelirse akli fesada uğrar, kim çok şaka yaparsa ciddiyeti yok olur.” sözlerine bazı İslam düşünürlerince dinin gülmeye olumsuz yaklaşımının birer kanıtı gözüyle bakılır.

Doğu’nun bir diğer inancı olan Budizm’de ise gülmeye verilen önem, tamamen yaşamın yüklerinden insanları soyutlanması olarak yorumlanır. Sanders’in “Kahkaha’nın Zaferi” adlı eserinde de söylediği üzere ‘Gülen Buda’nın şişmanlığı ile insanlara gösterilmek istenen, en iri beden bile yeterince büyük bir gülüşle yerden havaya yükselebileceğidir. Gülerek yok ettiğimiz şey ise ağırlık, yaşamın yükü ve baskısıdır. Bu durum ta ki sonunda sorunları aşarak kendimizi hafif hissedinceye kadar devam eder. Sınır ise gökyüzüdür (Sanders, 2001: 35).

Gülme bir tür tanrısal şefaath çağrısıdır (a.g.e.: 65). Tortularından arınmış bir bedenden yükselen gülme, esas yankısını bu tanrısal çağrıda bulacak; kişi gülebildiği nispette bu davetten istifade edebilecektir. Gülmenin özünde saflık ve berraklık vardır. “Bir rüya kadar masum olan gülme sayesinde, yasaklanmış isteklerin günahsızca boşaltımı sağlanmış olur. (Bayrak, 1987: 17).” Çünkü gülme insanın içinin zehrini akıtır, bedenini temizler. Gülmenin ışığında Tanrı’nın merhameti ve iyiliklerin yansması vardır. Kişi eğer kurtuluşa ermek istiyorsa bu tanrısal çağrıya kulak vermeli, gülmenin kendisi için çizmiş olduğu yolu takip etmelidir. Ancak bu yol insanı arzulanan sonsuz mutluluğa kavuşturacaktır. Kişi’nin çarmıha gerilirken veya safralarından kurtulup göğe yükselirken ki gülümsemesi de bundandır. Çünkü onu gittiği yerde sonsuz bir mutluluk beklemektedir.

Gülme insanların iç dünyalarına tutulan tılsımlı bir aynadır. Bütün güzellikleri ve çirkinlikleri olduğu gibi gösterir. Kimi kişilerin neden gülümsemediğinin yanıtı işte bu aynada saklıdır. Çünkü gülme insanları kendi korkuları ile yüzleştirir. Gülmeye tahammülü olmayan insanların tek korkusu, kendi kötülükleri ile karşılaşma olasılığıdır. Gülme, “Doğrucu Davut” gibi elinde kılıç ile insanlara doğruları haykırır. Cennetin şimdi burada yaşanabileceğini ima eder. Yaşam, gülme ile yeniden anlam kazanırken Tanrısal çağrıya ancak gülme ile icabet edilir. Gülümseyen yüzde cennet aksini seyrederken cehennem yankısını yitirir.

“Bir başka görüşle gülme, sonsuz bir yüceliğin ve aynı zamanda sonsuz bir düşkünlüğün imidir (Baudelaire, 1997).” Çünkü özünde Tanrının nefesi ve kötülük çiçeklerinin kokusu vardır. “Gülme, bu iki sonsuzluğun sürekli çarpışmasından doğar (Paulos, 1996: 11).” Bütün mantıksızlıklara, çelişkilere ve uyumsuzluklara egemen olan tek güç mizahtır. Ancak mizah onları ortak bir paydada birleştirebilir ve bütün bu zıtlıkları kendi potasında eritebilir. “Bruno’ya göre, her kahkahada gözyaşlarının izi vardır ve her ağlama da içinde bir parça zevki gizler (Sanders, 2001: 55).” Her kahkaha aynı zamanda gökyüzüne salınmış acı bir çığlıktır. Birikmiş hüznün, ıstırapın, suçluluğun ve öfkenin pervasızca yankılanışıdır. İçten içe ağlayan yüreğin

çaresizliğinin dışa vurumudur. İşte gülerken dökülen gözyaşlarının sebebi ise bu ruh halinin yansımalarıdır.

“Gülme ‘eza’nın etkisini yok eder, eza ise Aden Bahçesindeki itaatsizliğe karşı Tanrı’nın verdiği cezadır. Gülme bir bedeldir; irade dışı kahkaha patlamaları yalnız ve yalnız insan ruhu günahın karanlığına boğulduğu için gereklidir. Günahlarımızdan arındığımızda, gülme gereksinimi duyacağız. Yalnızca gerçek sevinci bileceğiz (Sanders, 2001: 154).” Çünkü gülme, karanlıkların ardından doğan güneş gibidir ve güneş ancak kendisine koşanları ısıtır.

Paulos; Baudelaire göre gülmenin, insandaki kendi üstünlüğü düşüncesinin bir sonucu olduğunu bildirmektedir (Paulos, 1996: 11). Gülen insan bizzat düşüncelerinin ve iradesinin hâkimidir. Aklı ile bütün eşyaya hükmeder. “Mizah, aklın nesneye sahip oluşu olarak değerlendirilir (Maurois, 1959; 18)” ve Baudelaire ise mizah için insanın, insan karşısındaki değil, insanın doğa karşısındaki yükseklik düşüncesinin dışa vurumudur, demektedir (Baudelaire, 1997: 15). Çünkü gülen insan, her gülümsemesinde doğaya biraz daha Tanrı’nın gözüyle bakmaya başlar, kendisini yeryüzünün tanrısı sanır. “Çünkü gülme tanrılardan gelen bir armağandır (Sanders, 2001: 23)” ve gülme kişi için hak edilmiş bir mükâfattır. Ya da kişi güldüğü için zaten Tanrı’dır.

Şüphesiz gülmeye karşı mizahın var olduğu her dönemde olumsuz bakışlar da olmuştur. “Gülme, Aristo da dâhil birçok filozof, din adamı vb. tarafından ya ehlileştirilmeye çalışılmış, ya da tamamen yasaklanmıştır (Usta, 2005: 19–20).” Örneğin “Platon, gülmeye de insan karakterini zayıflattığı ve kafayı karıştırdığı için kötü gözle bakar (Morreall, 1997: 142).” Ayrıca Morreall bize, mizaha yönelik olarak hepsi ilk kez Platon tarafından dile getirilmiş olan üç temel eleştiriden bahsetmektedir. Bunlardan ilki, mizahın bizi bayağı şeylerle örneğin, insanların kusurları vb. gibi özelliklerle karşı karşıya getirmesidir. İkincisi, bir şeye gülerken mantıksal yetilerimizin kontrolünü kaybettiğimiz için aptal ve sorumsuz bir duruma düşmemizdir. Üçüncüsü de gülmenin toplumdışı bir eylem olarak sunulmasıdır (Morreall, 1997: 121-122).

Gülmenin alay ettiği şey, gülen benlikten ayrılmış bir benliğin resmidir (Morreall, 1997: 21). Onun savaşı gülmeye karşı kapılarını kapatmış, kendi içinde gülmeyi unutmuş ayrı bir benlik oluşturan bireyledir. Fakat birey bilmektedir ki bu savaşın galibi baştan bellidir. Çünkü gülmenin karşısında hiçbir güç duramaz ve bu gizemli gücün giremeyeceği hiçbir beden yoktur. “Gülme, istediği yerde beliriverir, özel alanlar da, kamusal alanlarda da yankılanır. Mahrem mekânlara sızar (Sanders, 2001: 72).” Gülme için gizli diye bir kavram olamaz. Her cinsten, her dilden varlığı etkisi altına alır. Onun için açılmayacak kapı yoktur. Sınırları vizesiz geçebilen tek gezgin ‘gülme’dir.

Bilhassa son dönemlerde mizah üzerine pek çok sınıflandırma çalışması yapılmıştır. Fakat bunlar arasında Aziz Nesin’e ait olanı en kapsamlı bir çalışma örneğidir. Nesin, Türk Mizah edebiyatını sekiz başlıkta incelemiştir:

1. Eski Türk Mizah Dönemi,
 2. Nasreddin Hoca Dönemi,
 3. İki kolda yürüyen Divan ve Halk edebiyatında Mizah Dönemi,
 4. Diyojen ve süreği olan Mizah Gazeteleri Dönemi,
 5. İkinci Meşrutiyet Mizah Fırtınası Dönemi,
 6. Cumhuriyet Dönemi,
 7. Markopaşa ve süreği olan Mizah Gazeteleri Dönemi,
 8. Son Dönem (Daha belirgin olarak ayrımı olmayan, kesin olarak özgünlüğü, kişiliği oluşmamış, eskilerin izlerinden yürüyen, bu bakımdan daha dönümleşmemiş günümüze dek uzanan zaman bölümündeki mizah)
- (Nesin, 1973: 10).

Sonuç olarak mizahın ne olduğu hususunu kendi içinde beş maddede toparlayacak olursak; mizah duygusu, 1. bilişsel bir yetenek 2. estetik bir tepki 3. alışkanlığa dönüşmüş bir davranış 4. duygularla ilişkili bir özellik 5. başa çıkma stratejisi veya savunma mekanizmasıdır (Akt. Martin ve diğ. 2003 - Saltuk, 2006: 24).

3. MİZAH KURAMLARI

Çiğdem Usta, “Mizahın Gizemi” adlı eserine mizah kuramları üzerinde etraflıca durmuştur. Mesela, “Üstünlük Kuramı”nın; insanın, diğer insanların talihsizlikleri ve kusurları karşısında kendini üstün hissederek güldüğü iddiasında olduğunu bildirir (Usta, 2005: 70).

“Rahatlama Kuramı”na göre gülmede, herhangi bir nedenle insanın içinde biriken sinirsel enerjinin boşaltılması sonucu olduğu, insanın gülme yoluyla gereksiz enerjiden kurtularak rahatladığını söylemektedir (a.g.e.:73).

Gülme kuramları arasında en çok kabul gören teorinin ise, “Uyumsuzluk Kuramı” olduğu görüşündedir. Bu teori, kişinin beklemediği uyumsuz bir sonuçla karşılaşmasıdır (a.g.e.:74).

Aziz Nesin’in, “Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı” adlı yapıtında da değindiği üzere “Görevci Gülmece”, gülmecenin (mizah), bir diyalektik gelişimle, hem kendisi egemen sınıfların baskısıyla doğar, hem de kendisini doğuran egemen sınıfların baskısını çağırır. Baskının yarattığı bunalım ortamında doğan, kendisini doğuran baskıyı arttıran bu görevci gülmece, ya kendisi, ya baskıyı yapanlar yok oluncaya dek sürer. Tarih göstermiştir ki egemen sınıflarla gülmecenin çatışmasında, egemen sınıflar gülmece yazarlarını, gülmece yaratanları yok etseler bile yine de sonunda galibiyet gülmecenindir; çünkü gülmecenin çürüttüğü egemen güçler sonunda yenik düşüp yok olmaya yargılıdır. Nasreddin Hoca dönemi, Çingiraklı Tatar dönemi, en sonra da Markopaşa döneminin gülmeceleri, bu iddiamızın kanıtıdır (Nesin, 1973: 12).

Nesin ‘görevci gülmece’nin amacını, bir şeye karşı olmak, onunla alay etmek, onu çürütüp yıkmak olarak ifade etmektedir. Ayrıca yararcı gülmeceyi, ister istemez bir ahlakçılık, bir öğretmenlik görülür; bu da gülmecenin kendi niteliğinden gelir; bu, gülmecenin özünde var olan bir şeydir. Her türlü eksiklikler, bozukluklar toplumun en uslandırıcı silahı olan gülmecenin oklarından kendilerini kurtaramazlar, şeklinde tanımlamaktadır (a.g.e.:37).

Çiğdem Usta, bu alanın bir diğer çağdaş kuramcısı olarak Arthur Koestler’i göstermektedir. Koestler’in kuramında saldırganlık, rahatlama ve

aykırılık kuramlarını birleştirdiğini, ona göre mizahi olanla, trajedide olduğu gibi bir gerilim yaratıldığını; fakat mizahta, gerilime neden olan, trajedideki gibi “kendini aşmacı-katılımcı duygular”ın değil, “saldırgan-savunmacı duygular”ın olduğunu söylemektedir. Mizahta, gerilimin tırmandığını ancak, hiçbir zaman trajik olanda olduğu gibi doruk noktasına ulaşmadığını, onun yerine beklenmedik bir durumda birdenbire kesildiğini ve kahkaha biçimde patladığını belirtmektedir (Usta, 2005: 76-77).

Ayrıca Usta'ya göre, üzerinde durulacak son gülme kuramcısı, John Morreall'dir. Morreall'e göre, gülmeye neden olan durum, bir psikolojik değişiklik yaratmalı, bu değişiklikte ani ve memnuniyet verici olmalıdır. Bundan hareketle Morreall, gülmeyi memnuniyet verici psikolojik değişiklikten kaynaklanan, ismi tam konulamayan hissin ifade ettiği fiziksel aktivite olarak tanımlamakta; böylelikle, tüm kuramların temelinde çağdaş olanlar da dâhil hep bir ikiliğin, zıtlığın, aykırılığın söz konusu olduğunu vurgulamaktadır (a.g.e.:78-79).

4. İNTERNET VE BİLİŞİM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Binark ve Kılıçbay, “İnternet-Toplum-Kültür” adlı eserlerinde İnternetin gelişim evresini aşamalarını ile şu şekilde özetlemiştir: *İnternet, dünya çapında binlerce bilgisayarı birbirine bağlayan bir ağıdır. Bilgisayarların kendi aralarında iletişim kurabilmesi 1969 yılından beri mümkündür. Ancak bu yetinin İnternet ağına evrilmesi sürecinde öncelikle karşımıza ARPA adı verilen ABD Savunma bölümünün projesi çıkar. ARPA projesinin İnternete dönüşmesi sürecinde yaşanan en önemli gelişmelerden birisi, 1974’de farklı işletim sistemlerinin birbirlerinden veri alıp verebilmesi için, standart bir iletişim protokolü olarak TCP/IP’nin geliştirilmesidir. TCP/IP’nin geliştirilmesinin ardından her yıl daha fazla bilgisayar ağı bağlanmaya başladı ve sistem hızla büyüdü. Bu süreç içerisinde ağ, askerî bir ağ olmaktan çıkarak, araştırmacıların ve akademisyenlerin birbirleriyle hızlı ve kolay bilgi alışverişinde bulunmalarının başlıca ortamı hâline geldi. 1989’da*

Avrupa Nükleer Araştırmaları Merkezi'nde (CERN) World Wide Web'in geliştirilmesi İnternetin gelişiminde diğer bir önemli gelişmedir. Bu gelişme, İnterneti multimedia için uygun bir platforma dönüştürdü, diğer taraftan da ticari kullanıma hazır hâle getirdi. 1990'ların başında kullanıma açılan bu ağın, 1 yıl içersinde 1 milyon civarında kullanıcısı oluştu. 1991'de ilk Web görüntüleme yazılımı olan Mosaic, 1994 yılında Netspace adıyla pazarlanmaya başlandı. Bu arada İnternetin omurgası artık birbiri arasında bağlantılara sahip ticari ağlardan oluşmaktaydı (Binark-Kılıçbay,2005:36-37)."

McLuhan'ın dünyanın "global bir köy" hâline geldiği ya da geleceği iddiası yeni düzenin sloganı hâline gelmiştir (a.g.e.:21). Kuşkusuz bu düzenin yaratıcısı 21. yüzyıla damgasını vuran çağın en önemli icadı konumundaki 'İnternet'tir. "Fransız filozof Michel Serres, tarihi üç kaba evreye ayırmaktadır: Yazının icadı, matbaanın icadı ve İnternetin icadı. Serres İnterneti de diğer ikisi gibi bir devrim olarak düşünmektedir (Serres 1997- Binark - Kılıçbay, 2005: 18)."

İnternetin icadı son çeyrek asırda yaşamımızda çok önemli kolaylıklar sağlamıştır. İnternet alanında yaşanan gelişmelerin yaşadığımız dünyayı ekonomik, sosyal ve siyasi boyutta değişime uğrattığı; ayrıca "ulus-devlet sınırlarını ortadan kaldırdığı, kapitalizmin ekonomik temelini değiştirdiği, küresel bir ekonomi oluşturduğu ve hatta kapitalizmin topyekûn dönüşümüne neden olduğu bilinen bir gerçektir (a.g.e.:40)."

Binark ve Kılıçbay'a göre İnternet, 1990'lı yıllardan itibaren artık devletler düzeyinde, hatta devletler-üstü düzeyde tanınan, sahiplenilen ve bir düzene tabi tutulması için üzerinde sayısız proje geliştirilen toplumsal, küresel, ideolojik bir olgu ve hatta bir mitos hâline gelmiştir (a.g.e.:16). Ayrıca Binark ve Kılıçbay'ın "İnternet-Toplum-Kültür" adlı eserlerinde de değindikleri üzere son yıllarda, *bilişim ve iletişim teknolojileri, zaman, mekân ve coğrafi uzaklık faktörlerinin yarattığı sınırlılıkları ortadan kaldırmayı; ses, görüntü, hareketli görüntü ve veri biçimindeki tüm enformasyon aktarımlarını tek ve esnek bir ağ içinde bütünleştirmeyi mümkün kılacak bir biçimde gelişmiştir. Bu gelişmelerin bir boyutunda sayısallaşma, uydu, fiber optik kablolar gibi gelişmelerin, iletişim kapasitelerini arttırması ve maliyetleri azaltması gibi*

niceliksel sönüşümler, diğer bir boyutunda ise telekomünikasyon ve bilişim teknolojilerinin yakınsaması sonucunda, kitle iletişimiyle, noktadan noktaya iletişim hizmetlerinin iç içe geçmesi sonucu ortaya çıkan yeni iletişim teknolojileri, yeni nitel değişimler bulunmaktadır (a.g.e.:32).

Bilişim alanındaki bu hızlı gelişmeler, yaşamı dönüştürmektedir. Sanal dünyada yeni yaşam alanları yaratılmaya ve zaman sanal ağlarda akmaya başlamıştır (Özdemir, 2007: 1). Sanal âlemin kullanıcıları ise bu yeni sosyalleşme ortamında ayrı bir görünüm oluşturmaktadır. Bu ortam sanal cemaatlerin, siber uzayın ve siber kültürün dolaşım alanıdır (Binark - Kılıçbay, 2005: 116). Binark ve Kılıçbay'a göre İnternet kullanıcıları, siber toplum mensubudurlar ve siber uzayda yaşamaktadırlar. Siber toplum (cibersociety), İnternet kullanıcılarından oluşan dünya çapındaki ağın yarattığı, elektroniğe dayalı iletişimler ağıdır (sanal gerçeklik). Siber uzay (cyberspace) ise, İnterneti oluşturan küresel bilgisayar ağının biçimlendirdiği etkileşim uzayı anlamına gelmektedir (a.g.e.:108).

İnternet evrenindeki örgütsel yapılanmalar sanal cemaat olarak tasvir edilir (a.g.e.;112). Sanal cemaat İnternet ortamında oynanan çok katılımcı simülasyon oyunlarından (MOO, MUD) her türlü tartışma gruplarına, sohbet odalarından siyasi örgütlenmelere değin her türlü geçici/anlık ya da daimi bir aradılığı tanımlar hâle gelmiş durumdadır (a.g.e.; 27-28). Howard Rheingold, sanal cemaatleri, yeterli sayıda insanın, insani duygularla, siber alanda kişiler arası ilişkiler kurmak üzere elektronik ortamda kamusal tartışmalara yeterince uzun bir süre katılmasıyla Ağ'da oluşan toplumsal kümelenmeler şeklinde tanımlamaktadır (Robins, 1999:143; Binark - Kılıçbay, 2005: 112).

Donanım (hardware), yazılım (software) ve insan (manware) üçgeni içerisinde çoğalan ağlar, anonimlik, görünmezlik ve çoğalabilirlik gibi ortak özellikleriyle yeni bir kamusal alan (Binark-Kılıçbay, 2005: 107) oluşturan sanal ortam, modern dönemin alternatif bir toplum yerine topluma alternatif bir ortam kurma arzusunun ürünüdür (Robins, 1999: 63, 37; Binark-Kılıçbay, 2005:110-111). Modernizmin, hatta postmodernizmin insanı yalnızlığa mahkûm eden bireyci anlayışa fazlaca önem vermelerinden dolayı İnternet

gibi bireyselliği ön planda tutan bir sanal dünyayı desteklemelerini yadsımamak gerekir.

Mcluhan (1964) ve Meyrowitz (1985) elektronik iletişim teknolojilerinin gelişiminin zaman ve mekânı ortadan kaldırdığını ve mekânın anlamını kaybettiği ya da mekân duygumuzu kaybettiğimiz bir sınırsız küresel köyde yaşamamıza olanak verdiğini söylerken (Binark - Kılıçbay, 2005: 89) aslında sanal âlemin günümüzdeki görünümünü çizmişlerdir. Sanal âlemde, cisimleşmiş varlık ve karşılaşmalar yoktur. Burası sanki “öteki” lerle bedenleri yokmuş gibi ilişki kurmaya imkân veren yeni bir sosyal hareket alanıdır (a.g.e.:110-111). İnternetin sanal dünyası içinde varlık, beden ve mekândan arınmış ve yalnızca kelimelere dönüşmüş bir biçimde vücut bulmaktadır (a.g.e.: 98).

Ayrıca insanlar artık sosyalleşebilme adına dışarı çıkma yerine zamanlarının büyük bir kısmını İnternetin başında geçirmektedirler. Evden çıkmadan sanal ortamda toplumsallaşarak alışveriş yapabilmekte, sanal sohbet odalarında tanıştıkları insanlarla evlenebilmektedirler. İnsanların önceden görüşebilmek, sohbet edebilmek için birbirlerini ziyaret etmeleri, İnternetin yaygınlaşması ve her evde kendisine yer bulması ile gittikçe sönükleşmiş ve bir lüks hâline gelmiştir. Çünkü insanlar bunun için özel bir hazırlık gerekeceğini iddia etmekte, evden çıkıp geri dönecek süreyi zaman kaybı olarak görmekte, bunun yerine sanal ortamdan görüşmeyi tercih etmektedirler. Artık bu bağlamda Binark ve Kılıçbay’ın da üzerinde durduğu üzere “sanal cemaat örüntülerinin yayılma, çoğalma ve içselleştirilme sürecine laflamayla yapılan diyaloglar (chat) aracılık etmektedir. Laflama ortamları fikirlerin çarpıştığı, deneyimlerin paylaşıldığı, önerilerin de değiş-tokuş edildiği bir agora niteliğindedir ve bu özellikleriyle de aslında başlı başına bir evren oluşmaktadır (Binark- Kılıçbay, 2005: 116).” Artık cinsellik bile sanal gerçeklik aracılığıyla yaşanmakta, siber alanın sözde hijyenik ortamında dokunmadan flört edilebilmektedir (Robins, 1999: 156; Binark - Kılıçbay, 2005: 115).

Belki de İnternetin kullanıcılarına en büyük lütfü ‘görünmezlik’ özelliği olsa gerek. İnternet aynı anda milyonların bulunduğu bir “yerde” fark

edilmeden bulunma duygusu vermektedir (Binark-Kılıçbay, 2005: 56). Bilhassa bu özellik sosyal ilişkilerinde sorun yaşayan, iletişim kurmada zorluk yaşayan kişiler için önem kazanmaktadır. Rahatsız edilmeden, iplerin kendi ellerinde olduğu duygusuyla kullanıcılar daha güvenli ve sağlıklı bir iletişim geçebilmektedirler. Bu yüzden İnsanlar sanal âlemde dolaşırken kendilerini dış dünyadan daha güvende hissedebilirler. Çünkü sanal ortamda dış dünyadan gelebilecek herhangi bir tehlike yoktur. Alveriş yaparken çantanız çalınmadığı gibi, yolda yürürken bir araba tarafından ezilme riski de yaşamazsınız.

İnternet, bireyi teknoloji ile tek başına bırakan bir yalnız-deneyim ortamı olmasının yanı sıra, aynı zamanda bir ortaklığın deneyimlendiği dünyadır (Holmes, 1997: 234; Binark - Kılıçbay, 2005: 91). Sanal ağların dünyasında, aynı anda milyonlarca kişi ortak bir mekânı paylaşabilmektedirler. Fakat yürürken hiç kimsenin eli bir diğerine çarpmaz. İlişkiler oldukça soğuk ve sanaldır. Aradaki kalınca bir duvar, bütün gerçekliğe karşı örülmüş bir perdedir. Bu, kalabalık içinde yalnızlığın bizzat resmidir.

Binark ve Kılıçbay İnterneti, içinde katılım, deneyim ve konuşmaların yer aldığı, kendi zamanını oluşturan bir anlatı olarak değerlendirmektedir. Onlara göre bu anlatı yalnızca bir siyasal buluşma, karşılaşma değildir; aynı zamanda anlatanın parçası olan kimlikler için zamanı düzenleyen bir ortamdır (Binark - Kılıçbay, 2005: 98). İnternet kendi zamanını ve kendi mekânını yaratmış, kendi kullanıcılarını yine kendisi belirlemiştir. Fakat bu seçimde 'zaman-mekân-insan' algısını çoğunlukla kendisine bağlama prensibi üzerine kurmuştur. Sonuçta "günümüzün tipik modern insanı, ekranın diktatörlüğüne mağlup olarak sessizliğe mahkûm edilmiştir (Virilio, 1995-Binark-Kılıçbay, 2005: 24)." Kendi sesini, kendi özgüvenini ve son olarak kendi iradesini ekranın büyümesine kaptıran modern insan, hareket kabiliyetini de kaybetmiş, edilgen, tepkisiz adeta ruhsuz bir birey hâline gelmiştir. Kuşkusuz burada, sanal dünyanın ne denli önemli bir dönüştürücü özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

Sanal alanın uzak, dokunulmaz ve kurgusal bir yer olması onu bütün ilgilerin odağına yerleştirmektedir. O, arzu ve düşlerimizinde daha rahat gezinip sörf yapabileceği farklı bir dünya olarak görülmektedir. İnternet özgürlüğü çağrıştırmaktadır. Kullanıcılarına sınırsız bir erişim sağlayarak sanal dünyada sonsuzluk hissi uyandırmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK MİZAHİ VE İNTERNET

1.1. TÜRK MİZAHİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Medeniyetler beşiği Anadolu, sahip olduğu kültürel değerleri kendi bünyesinde özümsemiş ve ortaya yeni bir terkip çıkarmıştır. Kuşkusuz mizahı da dışarıdan aldığı tesirlerle kendi kazanında eritmiş ve yeni bir senteze ulaştırmıştır (Türkmen, 2000: 4).

Ömer Özcan, “Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah” adlı eserinde; ‘Anadolu, gülmeceyi ilk üreten “Tanrı”ların durağı gibidir. Tanrıların çoğu Anadolu doğumludur. Noel Baba, Ezop buna örnek gösterilebilir. Kral Midas’ın Eşek Kulakları, Diyonizos törenleri, Hititlerde, “bol ürünleri karşılama törenleri” (Purulli) vb. hep Anadolu kaynaklıdır. Bunlara, Anadolu’daki Side, Bergama, Efes vb. oyun yerlerini tanık olarak gösterilebiliriz’ şeklinde bir yargıya ulaşmaktadır (Özcan, 2002: 20).

Ferit Öngören’e göre ise Anadolu mizahında karşımıza çıkan en eski motifler “Hitit” dönemini işaret etmektedir. Hititlerde “purilli” törenleri, bol ürünü karşılama şenlikleri olarak mizahın en eski biçimlerini sergilemektedir (Öngören, 1983: 51).

Anadolu’ya gelen Türkler’in bir mizahı vardı. En azından İslam öncesi döneme ait izler taşıyan Dede Korkut hikâyelerindeki mizahi çizgiler (Kortantamer, 2004: 138) bunun en iyi göstergesidir.

Ferit Öngören, “Türk Mizahı ve Hicvi” adlı eserinde mizahın günümüz çizgisine ulaşınca değin geçirmiş olduğu evreleri, dönemleri de dikkate almak suretiyle şu şekilde sıralamaktadır:

Öngören, Selçuklu mizahının bir Anadolu mizahı olduğunu, Osmanlı mizahı gibi bir İstanbul mizahı olarak kalmadığını; Selçuklu mizahının, doğrudan bir halk mizahı olduğunu ve folklor ürünleri arasında yer aldığını söylemektedir. Selçuklu mizahının mantık yapısının “olmaz denilen bir durumun olurluğunu gösterme” eğiliminde yoğunluk kazandığını vurgulamaktadır. Ayrıca, Selçuklunun son döneminde, aşiret kişilerinin,

yerleşik düzende uğradığı şaşkınlıkları, aldanmaları, kavrama güçlüklerini, sürekli yenilmelerini, Nasreddin Hoca fıkralarının sergileyeceğini; Dede Korkut masallarında beliren mizahın, Keloğlan masallarının, Nasreddin Hoca fıkralarının, Selçuklu mizahının başlıca örnekleri olduğunu belirtmektedir (Öngören, 1983: 55-61).

Yine Osmanlı mizahının bir Ortaçağ mizahı olarak karşımıza çıktığını, tarikatların, bütün Osmanlı kültür hayatını, bu arada mizahını da şartlandırmış ve gütmüş bulunduğunu, Osmanlı kültür değerleri içinde halk edebiyatı, Divan edebiyatı gibi, bir ayırımın baştan beri bilinen bir durum olduğunu izah etmektedir. Ancak Osmanlı mizahının ana gerilimini bu çifte kültür üstüne kurduğunu; nitekim Hacivat ve Karagöz ile Kavuklu ve Pişekâr tiplerinin bu iki kültürün temsilcileri olduklarını, mizahın bu ikili kültür tipinin karşı karşıya getirilmesi ile sağlandığını, bir bakıma Karagöz'ün perdesi ve Kavuklu'nun ortasının, bu çifte kültürü kanalizetmek amacıyla yaratılmış sayılabileceğini söylemektedir (a.g.e.:63-65).

Ayrıca Osmanlı mizahının başlıca özellikleri arasında açık saçıklık anılmaya değer olup bu mizahta, bildiğimiz anlamıyla diyaloglar görülmeyeceği, Hacivat'ın, "Bayram Haftası" demişse Karagöz'ün, kesin bir otomasyonla "Mangal Haftası" diyeceğini; bu konuşma biçiminin, olmadık sınıflamaları ve görüntüleri sürekli olarak bir araya getirdiği için, zengin bir mizah kaynağının da elde edilmiş olacağını ifade etmektedir. Osmanlı'nın başlıca mizah ürünleri arasında, Karagöz, ortaoyunu, Meddah, Bektaşî fıkraları, Bekri Mustafa, İncili Çavuş fıkraları, Divan ve Halk Edebiyatı'ndaki mizahi metinler ve hiciv şairleri sayılabileceği görüşündedir (a.g.e.:67-70).

Ferit Öngören, meşrutiyet mizahının da bir imparatorluk mizahı olduğu, meşrutiyetin, mizahta köklü değişiklikler meydana getirdiği; ancak kendi geleneklerini yaratacak zaman bulamadan bütün günlerini savaş içinde geçirdiğini, bu sebeple meşrutiyet mizahının, savaşların ve yenilgilerin içinde acı ve buruk bir mizah oluşturduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu dönem, ya mizah tadı az keskin hicivler olarak belirmiş, ya da Direklerarası gibi boşvermenin, koyvermenin, avunmanın mizahı olmuştur. Meşrutiyet, bu görünüşü ile mizahımızda bir geçiş dönemi sayılabilir, şeklinde bir çıkarımda

bulunmaktadır. Nitekim Abdülhamit'in düşürülmesi ve ikinci meşrutiyetin ilanının da bir bakıma, mizah meydan savaşı da sayılabileceği görüşündedir. Abdülhamit'in düşürülüp, meşrutiyetin ilanı ile birlikte İstanbul'da 35'i aşkın mizah dergisinin birden yayımlanmaya başlamasını, özgürlüğün ilanı ile sevinçten havaya fırlatılmış Osmanlı feslerine benzetilebileceği; bu sebeple de 1908 yılını, mizahımız için bir dönüm noktası saymamız gerektiğini ifade etmektedir (a.g.e.:73-75).

Öngören, Meşrutiyet sonrası mizahı; *1908'den sonra çıkan mizah dergilerini üç kümede görmek, toplamak doğru olacaktır. Birinci kümede, Diyojen döneminden kalma ekiplerin, Rum ve Ermeni yurttaşlarının çıkardığı dergiler ve mizah kitapları; "İncili Çavuş" ve diğerleri gibi. İkinci kümede ise Türkler tarafından çıkarılan dergiler. "Eşek" ve bu seriden çıkan bir düzine dergi ile "Yeniçeri" gazetesi gibi. Bu kümede özellikle "Boşboğaz" ile "Güllabi" dergisi önem taşır. Üçüncü kümede ise politik bir merkeze bağlı, hazırlığını Avrupa'da yapmış mizah dergileri olan "Kalem " ve "Cem " dergileri sayılabilir, şeklinde açıklamaktadır (a.g.e.:77).*

Kurtuluş Savaşı sırasındaki mizahı ise hükümetler biçimlendireceklerdir: Ankara Hükümeti ile İstanbul hükümeti. Sedat Simavi Ankara Hükümetini tutan "Güleryüz" adında mizah dergisini çıkarır. Refik Halit Karay ise İstanbul Hükümetini tutan mizah dergisi olan Aydede'yi çıkarır (a.g.e.: 79).

1945 tarihi ise Cumhuriyet mizahı için yeni bir döneme işaret etmektedir. 1945–1950 arası, mizah yönünden çok canlı bir evre olarak geçer. Genç Cumhuriyet mizahi kadroların yetişmesi de bu evre ile ilgilidir (a.g.e.: 88).

Cumhuriyet döneminde Serbest Fırka'nın etkisi, mizahı büyük bir suskunluğa sürüklemek biçiminde gelişmiştir. Mizah bütünüyle ülke sorunlarından, politikadan uzaklaşmış, plaj eğlenceleri, alaturka, alafranga, kadın-erkek ilişkisi gibi konuların çevresine kapanmıştır (a.g.e.: 97).

Öngören, Cumhuriyet mizahının en etkili günlerini 1946-1950 arasında yaşadığı, bu dönemde, mizahı canlandıracak birçok şartların bir araya geldiği tespitinde bulunmakta; halkın kesin olarak muhalefeti tutuşunun; çok uzun bir

süredir özgürlüklerin kısık olmasından ötürü genel bir irkintinin bulunduğunu; Dünya Savaşı'nın yıktığı eski düşüncelerin getirdiği yeni değerlerin henüz içinde yaşamadığını; demokrasinin ve temel özgürlüklerin dünyayı sarmasının, teknik ve sosyal açıdan mizahı bileyen olaylar olduğunu izah etmektedir (a.g.e.: 102).

1970-1980 evresinin başlıca mizah olayı “Gırgır” dergisidir (a.g.e.: 117). Yakın tarihimizdeki bu süreçte bütün mizahi etkinlikler hemen hemen bu dergi etrafında şekillenmiştir. Mizahın son dönemlerde de yine dergiler etrafında vücut bulmasının yanı sıra, artık farklı bir alana doğru kaydığı da göz ardı edilemez bir gerçektir. Mizah şimdilerde meraklılarını sayfaların dünyasından ekranın sanal dünyasında güldürmektedir. İnternetin gelişen yapısında kendisine önemli bir yer bulmuş olan mizah, bu yeni platformda beklentilere ayak uydurma adına bazı dönüşümler geçirip yeni çehresiyle kullanıcıların karşısına çıkmaktadır.

1.2. TÜRKİYE’DE İNTERNET VE MİZAHIN İLİŞKİSİ

1.2.1. Sanal Ortam: İnternet

Walter Ong, Sözlü ve Yazılı Kültür adlı kitabında: “Yazı ve matbaa kavramlarının varlığını bile bilmeyen, iletişimin yalnız konuşma dilinden oluştuğu kültürleri, ‘birincil sözlü kültür’ olarak nitelendirdim. Buna karşılık günümüz ileri teknolojisiyle yaşantımıza giren telefon, radyo, televizyon ve diğer elektronik araçların sözlü nitelikleri, üretimi ve işlevi önce yazı ve metinden çıkıp sonra konuşma diline dönüştüğü için ‘ikinci sözlü kültür’ü oluşturur” (Ong, 2003: 23–24) diyerek “yazı ve matbaanın yaygınlaşmasına bağlı olarak birincil sözlü kültürün ortadan kalkmakta olduğunu, kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle de, yeni bir sözlü kültür çağının ortaya çıktığını savunmaktadır (Oğuz, 2003: 31–38).” Bugün Ong’un ayırdığı kültürel basamaklara bir yenisini daha eklemek durumundayız: İnternet/Sanal Kültür Ortamları ve Dijital Kültür Ortamları.

Evet, çağımızın iletişim aracı olan İnternet, aynı zamanda Ong’un da vurguladığı gibi kültürel bir mekândır. Kültür, iletişimdir ya da iletişim kültürüdür

(Özdemir, 2007: 1). 21. yüzyılı en başarılı bir biçimde açıklayan bu söz, günümüz bilişim çağına ve bu çağın icatlarına da ışık tutmaktadır. Nitekim bu icatların başında gelen İnternet, başlı başına “yaşam ve kültür alanı” olup aynı zamanda bir ‘kültürel vitrin’ dir. Günümüzde artık sanal dünyada yeni yaşam alanları yaratılmaya, zaman sanal ağlarda akmaya başlamıştır. İnsanlık, sahip olduğu kültürel mirasını da sanal ağlarında yaşatmaya başlamıştır. Elektronik dünyanın egemenliğinde sanallaşan bu kültür, insanlığın var olan ve yaşayan kültürel birikiminden yararlanılarak yaratılması dikkatimizden kaçmamalıdır. Bu bağlamda özellikle de sözlü kültür ve edebiyat ürünlerinin sanal sitelerde saklanması, sunulması, yaşatılması, yaratılması, değiştirilmesi söz konusudur (a.g.m.:1). Nitekim buradan hareketle sözel belleğin yerini sanal belleğin aldığını rahatlıkla söyleyebiliriz. “Bu süreçte yerelin küreselleşme çabası kapsamında pek çok sözlü kültür geleneği ve unsurlarını sanal âleme taşıması (Özdemir, 2008: 290)” gerçeğini de göz ardı etmemek gerekir. Artık yerelin sandığı, sanal âlemde açılmış (a.g.e; 290) ve pek çok kültür varlığı bir tıklama ile sanal dünyanın beğenisine sunulmuştur. Dolayısıyla artık Nebi Özdemir’in de vurguladığı üzere sanallaşmayan herhangi bir yaşam alanından söz edilemeyeceği gerçeği ile karşı karşıya kalmaktayız (Özdemir, 2007: 1).

İnternetin, yaşanılan dünyayı dönüştürdüğü bir gerçek olmakla birlikte, bireyselliği yüceltici vurgusunun/yanılsamasının altında kitleselleştirici, tektürleştirici etkilerinin de bulunduğu dikkat çekilmelidir. Kuşkusuz bu özelliği ile modern çağın bütünlük karşısındaki yenilgisi/zaferi olan ‘küreselleşme’nin amacına hizmet etmektedir. Küreselleşme, kültürü imgelere ayırarak onun dokusunu bozmakta, zengin yapısını köreltip onu kısır bırakmış şekliyle İnternetin sanal pazarında görücüye çıkarmaktadır. Böylece İnternet adeta küreselleşmenin ekmeğine yağ sürmektedir. Netice itibarıyla küreselleşme tek-tip kültür, tek-tip yaşam, hatta tek-tip insan hedefine ulaşmada İnterneti bir araç olarak kullanmaktadır.

“Küreselleşmenin ve de İnternetin etkisiyle bireylerin yalnızlaştığı, ailelerin küçüldüğü bu çağda, insanlar, aileler ve toplumlar birbirlerine sanal ağlarla bağlanmak durumunda kalmaktadır (Özdemir, 2007: 5).” Yüz yüze

sohbetin yerini sanal sohbetlerin, chatların, forumların, sohbet odalarının aldığı bir dönemde insanlar, binlerce sanal arkadaşla sahip olurken aslında gerçek yaşamda yalnızlaştıklarının farkında değillerdir. Ekranın başında kendisini sanal dünyaya mahkûm eden insan, çok zaruri olmadıkça dışarı bile çıkmamakta, sosyal yaşantısını dahi İnternet üzerinden yürütmektedir. Ancak “yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için çıktığı dış dünyadaki zoraki gerçeklikten bir an önce sanal dünyaya kendini atma, kent tutsaklarının yaşam felsefesi hâline gelmiştir (Özdemir, 2008: 290).” Bu bağlamda sanallaşmanın öncelikle kültür paylaşım ortamlarını farklılaştırdığı görülmektedir. Örneğin; yüz yüze sohbet ortamları olan kahvehane, pastane, çay bahçesi, park, ev, vb. mekânların yerini sanal “sohbet odaları” almıştır. “İnsanlar “ gönül sohbet ister kahve bahane “ özdeyişinin gerçekliğini sanal âlemde göstermeye başlamışlardır (a.g.e.:290).”

Türk toplumunun kültür kodlarında öteden beri göçebe yaşam tarzının da etkisi ile bir görsellik söz konusudur. Yazı yerleşik düzenin, söz ve görsellik ise göçebe kültürün bir ürünüdür. Bu noktada İnternet, Türk toplumunun eski beğenilerini tekrar gündeme getirmiş; görsel ve işitsel kültür çağının yeniden eski tahtına oturmasına yardımcı olmuştur. Çünkü asıl olan görsel kültürdür. Söz ve yazı, görülenin anlatımına yardımcı olan araçlardır. Ayrıca bu aktarım esnasında pek çok noktada kültürel değerlerin özüne sadık kalınmış, sadece kullanıcıların beklentilerine uygun olarak şekilsel bazda değişikliğe gidilmiştir. Var olan bu değişim sürecinde “sözlü ve görsel mizah, kısa süreliğine yazılı mizaha (mizah edebiyatına) tahtını bırakmış, önce karikatürlerden oluşan mizah dergileri, daha sonra televizyon ve İnternet sayesinde de geri almıştır (Özdemir, 2007: 10).”

“Yazılı kültürün ulaşılabilirlik ve yüksek maliyet sorunu, sanal ağlar yardımıyla ortadan kaldırılmıştır (a.g.m.:5).” Çünkü matbu bir eserin yazılmasından eser hâline dönüştürülmesine ve satın alınıp okunmasına kadar geçen safha pahalı bir tutkudur. Fakat sanal dünyanın sınırsız sayıda bilgiyi kabul edebilen güçlü veritabanları sayesinde artık pek çok esere bir tıklama ile eş zamanlı olarak üstelik herhangi bir ücret ödemeksizin ve kolaylıkla ulaşılabilirilmektedir. Nitekim kitap evlerinde bulunamayan kitaplar

İnternetin sanal vitrininde olabilmektedir. Ayrıca bütün bu işlemler İnternet üzerinden dışarı çıkmadan halledilebilmektedir.

“Sözlü kültüre ait yaşam sahneleri, unsurları kolaylıkla mizah ürünü hâline gelebilmektedir (a.g.m.: 6).” Çünkü sanal dünyada gülünçlük adına her yol mubah, her eylem caizdir. Bunun sebebi, kahkahanın sıcaklığında Tanrı’nın nefesi olmasıdır. Sanal âlemde gülme adına en çok pirim yapan ise kuşkusuz küreselleşmenin de katkısıyla yerelin ötelenmesidir. Burada yeninin kurgulanması, geliştirilmesi ve işletilmesi sürecinde, her zaman geçmişin mizahi üslupla eleştirilmesi söz konusudur. Dolayısıyla “sanal mizah dünyası, genellikle kentli kesimlere yöneliktir ve dahası “kentli” bir nitelik taşımaktadır (a.g.m: 14).”

Özdemir, hızlı tüketimin esas olduğu bu çağ, kısaltma, eksiltme ve özetleme çağıdır demektedir (a.g.m: 14). Çağın hızına ayak uydurabilme adına bireyler öncelikle kullandıkları sözcükleri kısaltarak ve ünlülerinden soyutlayarak dillerinde tasarrufa gitmiş, sonra işin içine sembolleri de katarak görsel bir iletişim dili benimsemiş; hatta sanal sohbetin buluşma merkezleri “chat/msn/facebook” gibi sitelerin sözlüklerini oluşturma boyutuna kadar giden bir limitsizliğe erişmişlerdir.

Sanal ortamda yaşanan gelişim ve değişimlerin hızına ayak uydurmak olası görünmemektedir. Çünkü çağ hız çağıdır ve bireylerini “hızlı yaşa, hızlı tüket” felsefesine göre yönlendirmektedir. Dolayısıyla Özdemir’in, hızlı tüketime dayalı yaşam biçimi kapsamında, bir süre sonra aynı mizah ürünlerinin paylaşımından kaynaklanan bir bıkkınlığın doğabileceği de öngörülebilir, görüşüne katılmamak imkânsızdır (Özdemir, 2007; 8). “Bu hususun özellikle de Türkler için geçerli bir kavram olduğunu, Türklerin sanal âlemde genellikle üretici olarak değil, tüketici olarak yer almaları nedeniyle tahmin etmek zor değildir (Özdemir, 2008; 304).”

“İnternetin, sözlü ve yazılı kültür toplumunun bu tür ürünler üzerindeki kısıtlamalarını kaldırdığı, ayıp perdesini araladığı (a.g.e: 313)” bundan ötürü, İnternetin dünyasında ayıp, günah, suç, gelenek, töre gibi kavramların önemini yitirdiği görülmektedir. Sanal dünya, kullanıcılar için ihtiyaç duyulan sınırsız özgürlüğün tadılmasını hedeflemektedir. Bastırılan cinsellik

pornografik içerikli sanal sitelerde tatmin edilmekte, pek çok illegal sitelerde yasal olmayan alışverişler, para aktarmaları yapılmakta ve kumar oynanmakta, sözlü kültürün bireyi için onaylamadığı istekler pek çok site moderatörü tarafından yerine getirilmektedir. Böylece İnternet toplumsal dönüşümün ve kültürel geçişin kapısını aralamış olmaktadır.

1.2.2. İnternetin Güldüren Yüzü: Mizah

İnternetin popüler arama motoru olan Google'dan 28 Ocak 2010 tarihinde “mizah” sözcüğüyle ilgili yapmış olduğumuz taramada yaklaşık **23.000.000** veriye rastlanmıştır. Taramaların sonucunda mizahla ilgili sitelerin Nebi Özdemir'in “Sanal Mizah” adlı makalesinde de ayrıntılı olarak belirttiği üzere genellikle, “*çizgi roman; espriland, ince espri; fıkra, fıkra oku, fıkralarımız, fıkra tr; geveze; geyikhane, geyiks, geyuk, my geyik; hoppala; mizah, asıl mizah, e-mizah, i-mizah, Türkçe mizah, Türk mizah, mizah Türk, mizah turka, mizah tr, mizah beldesi, mizah ve çizgi, mizah delisi, mizah metre, mizah sayfalarım, mizah sergisi, mizah portal, mizah port, mizahçı, mizah haber, mizah sitesi, mizah sitem, mizahım, my mizah, mizah-i, Mizah Vakfı, video mizah, obur mizah, mizah 100, Karacabey mizah, foto mizah, resmi mizahsitesi, goril mizah deposu, mizahname, mizah start; karika, karikatürize, Karikatürcüler Derneği, Karikatür Vakfı; komedi, komedi mizah, kral komedi, comik, komik club, komik dünya, komik ev, komik sözler, komikim, komikistan, komiklik, komiklikler, kommiklikler, koskomik; Penguen; tebessüm; zıpır online; zurna*” gibi, her biri ulusal mizah vurgusu, damgası taşıyan sanal site adlarını ve adreslerini kullandıkları belirlenmiştir. Buradan hareketle Özdemir, küresel nitelikli İnternetin, bu tür uygulama ve ürünlerle, “ulusal ve yöresel” özellikler kazandığı, böylelikle de her toplumun, İnternete kendi rengini verdiği sonucuna ulaşmıştır (Özdemir, 2007: 2).

Sanal dünyanın mizah siteleri, etkileşime açık, enteraktif bir nitelik taşımaktadır. Yapılan bir araştırmada hemen hemen bütün sitelerde “arkadaşıma gönder, yorum yaz, şifremi unuttum, mesaj gönder, fotoğraf/yazı gönder, sen de yolla, sen de yaz, ...kez okundu/yorumlandı/puanlandı, en son gönderenler, en çok yorumlananlar/puanlananlar, yorum sayısı, en çok

izlenenler, RSS Blog, forum, şu anda sitede (...) üye ve ziyaretçi var, (fıkra) hakkında ne düşünüyorsun, yeni eklenenler, en çok okunanlar, güncelleme tarihi, en çok hit olanlar, en çok izlenen resimler, üye ol/olmak istiyorum/listesi/sayısı, kullanıcı grupları, en iyiler, en popüler, içerik gönder (resim / yazı), itiraf ediyorum, popüler videolar/resimler, son eklenen yazılar, bu bizi ilgilendiriyor, haftanın üyesi” türünden başlıklara rastlandığı bildirilmiştir. Böylelikle gazete ve dergiler ile radyo ve televizyonların sınırlı etkileşime izin veren yapısından kaynaklanan sorunlar, sanal ortamda aşılmış ve ziyaretçi/izleyiciler aktif hâle getirilmiştir. “Hatta ziyaretçilerin, sanal sitelerin biçim ve içeriklerinin belirlenmesinde ve oluşturulmasında etkili aktörler olarak işlev görmeye başladıkları dahi söylenebilir (Özdemir, 2007: 2).” Nitekim “www.mizah.net” adresinde, *“Mizah Club'da yükselmek çok kolay. Konulara yorum yapın ya da bizimle fıkra, karikatür, komik resim, komik ses, yazı veya anılarınızı paylaşın. Sitemize üye olup yönetim panelinden kolayca gönderin. Puanları toplayın!!”* yönündeki bilgilendirme nitelikli ifadeler, üye ve ziyaretçilerin siteye girdikleri takdirde etken olmalarını sağladığı gibi onları kazanacakları puanlarla da teşvik etmektedir.

İnternet, yeni ve farklı mizah aktör ve yaratılarının ortaya çıkması ve tanınmasını kolaylaştırmıştır. Nitekim sanal âlemin yeni mizah aktörleri, bu tür sitelerdeki yazılarıyla dikkat çekebilmektedir. Mizah forumları ve bloglar, işlevsel deneme alanları durumundadır. Türk ve dünya mizah edebiyatı yeni yazarlarını, eskinin mizah dergilerinin yanında, sanal ağlar sayesinde de kazanabilmektedir. Mizah ve edebiyat araştırmacıları, bu gelişmeleri de önemsemek zorundadırlar. Ayrıca bu yeni ortamda, klâsik eleştirmenlerin yerine bizzat okurun oy vererek ya da ileti atarak görüşlerini bildirdiği de unutulmamalıdır. Bütün bu gelişmelerle eleştirel yaklaşım üzerinde yükselen mizah edebiyatı, Özdemir’in belirttiği üzere klâsik eleştirmenlerin hükmünden kurtulmakta, özgürleşmekte ve doğal mecrasında akarak gelişmektedir (Özdemir, 2007: 5).

İnternet sayesinde gerek dünya gerekse Türk mizah belleği bütün kullanıcıların ziyaretine açılmıştır. Böylelikle diğer yaşam ve kültür alanları gibi mizah alanı da zaman, mekân ve maliyet sınırlamalarından kurtarılmıştır.

Sanal ağlar; komik anları, durumları, kişileri kaydedip başkalarıyla paylaşmak isteyenlerin buluşma adresi olmaktadır. “Sanal mizah siteleri ve sayfaları, bir bakıma yaşamın mizahi yanlarını keşfetme, yakalama ve gösterme amacına sahip milyonlarca gözün temel ifade ortamı durumundadır (a.g.m: 11).”

Özdemir’in tespitinden hareketle kısa süre içinde kültürün en hızlı sanallaşan ve sanal ortamda gelişen, büyüyen alanlarının başında mizahın geldiği anlaşılmıştır (a.g.m.:1). Çünkü mizah gerek içeriği gerek gülümseyen yönü gerekse de merak uyandıran yapısı itibarıyla en fazla sirküle edilen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz bunalım çağında melankolik kimlikler olarak yer aldığımız toplumda kuşkusuz en fazla ihtiyaç duyulan şey ‘gülme’dir. Gülme, bütün bu sıkıntılar içerisinde sığınılacak bir liman gibidir. Mizah sayesinde insanlar katıksız ve içten bir şekilde attıkları kahkahalarla bütün sorunlarına perde çekmekte, onları ikinci emre kadar ileri bir tarihe ertelemektedirler. Netice itibarıyla bu kadar elzem bir konuma sahip olan mizahın kendisine İnternette yer bulmasına, hızlı bir şekilde yayılmasına, çoğu sitenim en çok tıklananlar listesinde ilk sıralarda yer edinmesine şaşırmamak gerekir. Mizahın içeriğini oluşturan türler arasında yer alan görüntüler, fotoğraflar, karikatürler (e-çizgi), videolar, sözlü ve yazılı mizah ürünleri, mizahın sanallaşmasında hızlandırıcı bir rol oynamaktadırlar. Bugün sanal ağlarda en çok paylaşılan dosyalara bakıldığında mizah içerikli videolarla karşılaşmaktayız. Özellikle “YouTube” gibi görüntü paylaşım sitelerinde bu tür videolar izlenilmekle birlikte, İnternette, üzerinde en çok oynanan mizah türleri de yine videolar olmaktadır. Ayrıca yazılı mizah ürünlerinin, özellikle de fıkraların çoğu kez parodileştirilmek suretiyle karşımıza çıktığını görmekteyiz. Buradan hareketle sanal mizah sayfalarının, mizahın kültür ekonomisinin temel sektörlerinden biri hâline geldiği çıkarsamasında bulunabiliriz. Çünkü mizahi ürünler bu sitelerde ne kadar çok tıklanırsa kullanıcıları kahkahaya, moderatörleri ise paraya boğmaktadır. Bu döngü artık arz talep dengesiyle kurulan bir alışverişe, mizahi türler ise metalara dönüşmüşlerdir. Fakat şurası da bir gerçek ki sözlü kültürün en aktif geleneklerinden biri olan mizah, İnternet sayesinde hiçbir dönemde olmadığı kadar değişme ve belgelenme yeteneğine sahip olmuştur. Mizah adeta son

dönemlerde matbu metinler ve yayınlar arasında unutulmaya yüz tutan yüzünü ve kimliğini sanal dünyada yeniden kazanmakta; mizah geleneği de yeni ürünlerle zenginleştirilerek sanal dünyada yaşatılmaktadır. Ayrıca “mizahi bellek İnternette, yeni tip, aktör, konu, ürün ve araçlarla zenginleştirilmekte ve giderek yaygınlaştırılmaktadır (Özdemir, 2008: 310).”

Ziyaretçiler, beğendikleri işitsel mizah ürünlerini bilgisayarlarına ücretsiz olarak indirebilmekte, hatta cep telefonlarına kaydedebilmektedirler. Böylelikle sözü edilen ürünlerin tüketim zamanları ve alanları genişletilmektedir. Ancak bazı sitelerin bu olanaktan sadece üyelerini yararlandıklarını ve cep telefonuna indirmenin birkaç kontura mal olduğunu da hatırlatmakta yarar vardır. “Çağdaş toplumun gittikçe yalnızlaşan bireyi, kendi dünyasında kaybettiği gülmeceyi, mamule dönüştürülen kahkahayı satın alarak bulmaya ve rahatlamaya çalışmaktadır. Bir bakıma “gerçek kahkahanın yitimi değilse bile etkisizleşmesi ve sanal kahkahanın doğuşu”, aynı anda yaşanmaktadır (Özdemir, 2007: 10).”

Sanal mizah sitelerinin ziyaretçilerinden, etkileşimci yaklaşım gereğince, sergilenen fotoğraflar hakkında görüş bildirmeleri istenmektedirler. Bu görüşlerin de birer mizah ürününe dönüştürülerek mizah sitelerinde sunulduğu da belirlenmiştir. Bir bakıma, “sanal bağlamda mizah, mizahı doğurmaktadır (a.g.m.: 11).”

Popüler kültür çağında popülerlik “saatlik, günlük, haftalık, aylık ve yıllık” ölçütlerine göre belirlenmektedir. Bu nedenle de bir günlük popülerlik ömrü olan ürün ve kişilerden söz edilmektedir. Nitekim sanal mizah sayfalarında dikkati çeken bir diğer konu da saat ve dakika ile ifade edilen “güncelleme” ile ilgili verilerdir. “Bu kadar kısa aralıkla güncellenen sanal dünya sitelerinin sayısının fazla olmayacağı kolaylıkla söylenebilir (a.g.m.:2).” Sonuçta özgün mizah ürünleri ortaya koyabilme adına sitenin sürekli güncel tutulması, bunun için de çok iyi mizah alt yapısına sahip olunması gerekmektedir. Örneğin “www.mizah.net” adlı sitenin ana sayfasında kullanıcıları, “*Mizah sitemize hoş geldiniz. Birbirinden komik videolar, en güncel komik resimler, her gün yenileri eklenen online oyunlar, fıkra ve komik yazılar sizleri bir nebze olsun gülümsetmek için hazırlandı. İyi eğlenceler.*”

şeklinde bir ifade karşılamaktadır. "Komik Videolar" başlığını tıkladığımızda ise *"Sık güncelleştirilen içeriğe sahip bir özet akışını görüntülüyorsunuz. Bir özet akışına abone olduğunuzda, söz konusu akış Genel Özet Akışı Listesi'ne eklenir... Bu özet akışına abone ol."* tarzında güncellenen verilere ilk elden ve hızlı bir şekilde ulaşabilmek için site koordinatörü kullanıcıları aboneliğe teşvik ederek ek bir kazanç sağlama düşüncesindedir.

Bazı sitelerdeki komik videolar/resimler gibi bölümler seçildiğinde, genellikle ortak kullanıldığı belirlenen, sanal mizah sitelerinin adresleri ortaya çıkmaktadır. Bu durum, mizah sitelerinin işbirliğini ve çalışma sistemlerini açıkladığı gibi etkinliklerini de artırmaktadır. Diğer yandan bu durum, çok çeşitli gibi görünen sanal mizah alanının, sayıları sanılandan az olduğu belirlenen "YouTube" gibi bazı ortak kaynaklardan beslendiklerini açıklamaktadır. Bu ortak kaynaklar Özdemir'in görüşüne göre, bir taraftan dünyanın ortak mizah belleğini, diğer taraftan da çeşitli örnek modeller merkezinde tek türleşmesini, kitleselleşmesini, mamule dönüşmesini gözler önüne sermektedir (Özdemir, 2007:3). Örneğin, "www.mizah.net" adlı sitede, *"Mizah Net şu an Facebook'ta. Mizah Net ile iletişime geçmek için Facebook'a kaydol."* duyurusu mizah sitelerinin pek çoğunun video paylaşım siteleri ile ortak hareket ettiklerini, birbirlerine video transferinde bulunduklarını göstermektedir.

İnternet, anlık bir süreçtir. Bu bağlamda da anı içeren her türlü sistem ve bağlantı ile ortak hareket eder. Bu doğrultuda 'www.mizah.net'te gördüğümüz "Twitter" bölümünün işlevi de daha yakından algılanılabilir. Twitter, üyelerin anlık olarak yaptıkları şeyleri kısaca yazdıkları, anlık akla gelen mizah içerikli yazı ve diğer dosya türlerini paylaştıkları sosyalleşme sitesidir. İlgili sitede, 'Twitter' başlığını tıkladığımızda karşılaştığımız, *"Hey there! mizahnet is using Twitter. Twitter is a free service that lets you keep in touch with people through the exchange of quick, frequent answers to one simple question: What's happening? Join today to start receiving mizahnet's tweets."* ifadesi anlık mizahi konuların ele alınacağı bir ortam yaratmıştır.

Mizah yüklü sitelerin pek çoğunda yer alan "Anketler" önemli işlevsel özellikler taşımaktadır. Örneğin "www.lazland.com" adlı mizah sitesinde

“Testis” adında bir bölüm oluşturulmuş ve bir anketle ziyaretçilerin genel IQ leri ölçülmeye çalışılmaktadır. Ziyaretçilerin soruları yanıtlamaları ile birlikte onları hoş bir sürpriz beklemektedir: *“Sevgili arkadaşlar işte Lazland.com ‘dan size bir yenilik daha... Artık ben salak mıyım diye düşünmenize gerek yok... Sizler için bir test hazırladık... Bu testi çözerek zeka seviyenizi ölçebilirsiniz... Test sonunda verdiğiniz cevaplara göre ekranda kültür seviyenizi ve yorumunu göreceksiniz... Lütfen soruları dikkatli okuyup cevaplayınız... Süreniz 10 dakikadır...Hadi kolay gelsin...”* Sitedeki yer alan soruların tamamı boş bırakıldığında; **SONUÇ:** *Pek kültürlü bir insan sayılmazsın açıkçası.. Hatta hiç kültürlü bir insan sayılmazsın... Zira biraz kültür partikülüne sahip olsan böyle cevaplar vermezsin teste... Ulan iki eşşek yaşına geldin hala düşünmekten acizsin... Hayvanlar bile düşünmeyi öğrendi sen öğrenemedin... Geçen bir zürafaya yaptırdık bu testi, inan senden yüksek puanlar aldı... Olsun üzülme kültürlü olmamak ayıp değil, kültürsüz olduğunu bilmemek ayıp.. (Şimdi sen bu sözü de anlamamışsındır... Yani diyoruz ki sana altın semer vuralım diyoruz ama sonucun değişmeyeceğini bildiğimiz için yapmıyoruz.)* şeklinde bir pencere açılmaktadır.

Ayrıca aynı sitede “Torba Yorumluyor” adlı bir bölüm bulunmaktadır. Burada adeta rüya tabir eder gibi hareket edilmekte, ziyaretçiler paylaşmak istedikleri her şeyi torbaya yazıp atarak karşı tarafın yorumuna sunmaktadır. Bu yöntem günümüzde de var olan tavşanın ayağından niyet çekme gibi bir işleve sahip olup bir bakıma sanal kehanetin kapılarını aralamaktadır. Nitekim sayfadaki küre resmi de anlatılanları yorumlayana bir medyumluk havası katmaktadır. Fakat bu medyumun diğerlerinden bir farkı, sivri dilli ve esprituél oluşudur. Sitede yer alan açılış ifadesi, Torba’ya sorulan sorular ve yanıtlarını şu şekilde örneklendirebiliriz:

(Medyum Fanusu)

TORBA YORUMLUYOR...

Türkiye'de ilk defa www.lazland.com dan müthiş hizmet... Anılarınızı, başınızdan geçen olayları, dertlerinizi kısaca paylaşmak istediğiniz her şeyi yazın TORBA sizin için yorumlasın...

Rumuz : Sabiha,Bayan,12, İstanbul, Kastamonu
Msn'ni yolla.

YORUM

Oldu canım, amuda da kalkıyım mı?? :)

Rumuz: Asi,Bayan,19, İstanbul

Başarıya ulaşmak için ne yapmam gerekir... Lütfen çalış deme... Başka bir yol bul...

YORUM

Peki, oturmayı dene o zaman... Tavuk da oturarak başarıya ulaşabiliyor... Belki sen de ulaşırsın (yumurta misali) :)

Rumuz : Arif, Erkek, 23, Ankara

Ben erkeğim; erkeklere ilgi duyuyorum, nasıl kurtulabilirim?

YORUM

Ameliyatla...

Rumuz: Sevdalı, Bayan, Sakarya

Birini seviyorum, oda beni seviyor mu ki?

YORUM

Biliyorum; ama söylemem :) deli mi ne :)

Rumuz: Denizkızı, Bayan,19, İzmir

Merhaba, ben size bir şey danışıyordum. Bir erkeği nasıl elde edebilirim??

YORUM

Önüne geç ve soyun... işte o an elde edersin bir erkeği.

Ama aynı anda elde edileceğin gerçeğini de unutma sakın....

Burada verilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere “Torba” adlı sanal medyumun, gerçek yaşamdaki medyumlardan bir farkı bulunmaktadır. Gerçek yaşamdaki medyuma gidenler, onların dilinden güzel sözler duymayı temenni ederler. Medyum eğer gelecekleri adına parlak ve mutlu haberler vermişse o medyum işini iyi yapıyor demektir. Bu noktada kesenin ağzı daha da açılır. Fakat sanal torbada dikkat edileceği üzere ziyaretçilerce sorulan sorulara verilen yanıtlar, doğrudan ‘soranı sorduğuna pişman edecek’ alay etme maksatlı verilen yanıtlardır. İlginç olan nokta ise ziyaretçilerin daha önceden verilen iğneleyici yanıtları görmelerine rağmen torbaya sorularını göndermeleridir. Gerçek medyumlukta eğer hoş sözler söylenmemişse medyum “Sen bu işi bilmiyorsun.” söylemi ile karşılaşabilir. Fakat burada tam tersi olarak insanların adeta kendileriyle alay edilmesinden hoşlanan bir tarafları vardır. Belki de verilen yanıtların oluşturduğu mizahi hava, onların espri anlayışlarına hitap etmektedir.

Mizah siteleri, mizah içerikli ürünleri ziyaretçilerin kullanımına sunarken “en çok okunan yazılar/fıkralar, en çok izlenen videolar, en popüler resimler, en çok tıklananlar, en çok arananlar, en çok yorumlanan, sizin için seçtiklerimiz, editörün seçtikleri vs.” gibi ortak bir sınıflandırma dili kullanmaktadırlar. Böylece sitede en çok tıklanan konuları bu sınıflandırmalara tabi tutarak görünürde kullanıcılara daha hızlı hizmet edebilme, özünde ise kullanıcıların sitede daha fazla kalmalarını sağlama amacı güdülmektedir. Bir bakıma mizah seçkisi diyebileceğimiz bir sayfa

hazırlayan editör ve moderatörler ziyaretçilerin genel eğilimlerini dikkate alarak hazırladıkları bu geniş mizah yelpazesinde cezbedici, davetkâr, renkli ifadeler ve görselliklerle sitede tutunmalarının yarışı içerisindeyler. Kimi zaman bu yarış onları yaratıcılık adına sanal dünyanın olanaklarını zorlamaya kadar götürmektedir. Kimi zaman ise bizzat sitenin içerik tasarımının mizahla dolu olmasına özen gösterilmektedir. “www.mizah.com” da, sitedeki bütün ifadeler muziplik dolu ve mizah içeriklidir. Sitenin açılış sayfasında “*mizzah deli kızın çeyizi*”, forumun bulunduğu linkin altında ise “*Çatlak hiperaktif forumumuza geel !!*” şeklinde bir karşılama ifadesi kullanılmıştır. Forum hakkında görüşlerimizin sorulduğu linkte ise “*Forumun yöneticilerinden istedikleriniz, şikâyetleriniz, önerileriniz... "Ağzınızı burnunuzu dağıtasım var!" diyorsanız, uyarırız, katanamız var.*” şeklinde bir çıkışla karşılaşmaktayız.

Mizah ürünleri arasında karşımıza, farklı şekillerde çıkan manzumeleri de görebilmekteyiz. Örneğin; “www.mizah-tr.com” adlı siteden aldığımız iki manzume aşağıdaki gibidir:

Ünlü Mizansen

Hande mi Yener?

Funda mı Arar?

Hayır, Seray Sever!

Bu üçüne önce Nejat İşler,

Sonra da Ahmet Çakar.

Bu geyik adamı Celal Bayar.

Bu geyiğe dayanamayan Ferhat Göçer.

Yıllar sonra bunlar tarih olur;

O tarihi de Gönül Yazar, Mehmet Okur.

Bütün bu söylediklerime de ancak Kadir İnanır...

Öğrenci Marsı

Korkma, bu sınıf toptan kalacak.
Sınavlarda hep sana yardımcı olacak.
Birler, ikiler karnede parlayacak.
Onlar senindir hocam, senin eserindir ancak

Çatma! Kurban olayım çehreni ey nazlı baba!
Kahraman evladına bir gül; ne bu öfke bu ceza.
Olsun senin uğruna bu canım feda.
Haklıdır derslerden kalan öğrenci daima.

Ben ezelden beridir ZAYIF aldım, zayıf alırım.
Hangi hoca bana beş vermiş, şaşarım.
Ben her gün zayıflarla yatıp kalkarım.
Yırtarım karnemi aileme göstermem, atarım.

Karnemin tamamını sarmışsa bütün birler,
Benim iman dolu hocalarım sonra bana ne derler!
Evdekiler her gün beni kötüleyip üzerler.
Bu zayıflar ne deyip üzerime yürürler.

Arkadaş! Karneni zayıflara uğratma sakın!
Biraz çalış, bitsin bu alın yazın.
Bundan sonra beş almak senin hakkın.
Alışırısın beşleri, belki yarın belki yarından da yakın.

Aldığın birleri "not" diyerek geçme, tanı.
Düşün sınıftaki onlarca beş alanı.
Sen tembel öğrencisin, incitme yazıktır babanı.
Verme karneni babana, verseler dünyaları.

Kim bu beşlerin uğruna olmaz ki feda!
Karneyi sıksan fışkırarak "bir" bir daha.
Söylemese, karnemdeki birleri hocalarım babama.
Etmese bir dolu karnemden beni, herkesin yanında.

Ruhumun hocalardan isteği, beş almaktır emeli.
Değmesin yazılıma hocaların kırmızı kalemi.
Bu birler ki karnemin temeli.
Ebedî karnemin üstünde benim inlemeli.

O zaman annemle babam kırarsa kafamı,
Her birimden dolayı yerim çehreme tokatı,
Fışkırır sicim gibi gözlerimden göz yaşları,
İşte o zaman hapis olurum, çıkamam dışarı.

Yok ol artık önümden ey şanlı karne!
Dönsün artık karnemdeki bütün birler beşe.
Yer verme karnede artık birlere,
Hakkındır senin de sevinmek karnede, Hakkındır!

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNETTEKİ TÜRK MİZAHININ TÜR AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. GÖRSEL VE İŞİTSEL MİZAH

Özdemir, 'komik animasyonlar, komik film/filmler, komik/güldüren kazalar, komik klipler, komik reklamlar, komik slayt, komik videolar, videolar, nette güldürenler, video galeri-komiklikler, komik yarışmalar, komik sahneler, bel altı videolar, güldüren anlar, şans kapıyı kırınca, kamera şakası, becerikli hayvanlar, şakalar, çizgi film, film kesitleri, fotoğraflar' gibi görüntüler de çok kere kültür farklılıklarından kaynaklanan sınırlamalardan etkilenmedikleri için küresel ölçekte kolaylıkla dolaştırılabildiği ve paylaşılabildiği tespitinde bulunmaktadır. Ona göre bu durum bir bakıma insanlığın ortak mizah anlayışını ve ürünlerini de ortaya koymaktadır. Böylece komik görüntü ve resimlerin, dünya mizahının temel ortaklıklarını oluşturduğuna değinir (Özdemir, 2007: 13).

İnternette yer alan mizah sitelerinde veya içerisinde mizahi ürünler bulunduran diğer sitelerde kullanılan görüntüleri incelediğimizde, çok zengin bir arşiv ile karşılaşmaktayız. Ünlü komedyenlerin gösterilerinden (show/stand up) kesitlere, oynadıkları reklamlara, dizi ve sinema filmlerinden en komik sahnelere sanal dünyanın ekranından bakılabilmektedir. Örneğin, Cem Yılmaz'ın 'Opet' reklamında *"Asfalt ağladı be..."*, *"Alırım anahtarını!"*, *"Sizin gibi gençleri pistlerde görmek isteriz."*, *"Arabanın hakkını ver hakkını!"*; 'Doritos' reklamında *"Eğitim şart!"*; "Avrupa Yakası" adlı dizide 'Gaffur' karakterini canlandıran Peker Açıklalın'ın, *"Yoksa beni beğenmiyor musun?"*, *"Ölümüne Kankayız"*, 'Burhan Altıntop' karakterini canlandıran Engin Günaydın'ın, *"Girçikten beni çık iziyısınnn"*, *"Liften ımaaaa!!!!"* yine aynı dizide 'Selin' karakterini oynayan Evrim Akın'ın, *"Oha falan oldum yani!"* sözleri slogan havasında kalıplaşarak dillere pelesenk hâle gelmiş, pek çok kişinin sanal ortamda sohbet sitelerinin vazgeçilmez paylaşı ifadeleri olarak sayfalarının avatarlarını ve metin kutularını süslemiştir.

Son zamanlarda komik görüntüler alanında “Çok Güzel Hareketler Bunlar” ve “Koca Kafalar” adlı programların sanal dünyada da en çok izlenenler listesinde ilk sıralarda yer aldığı; özellikle ‘BKM Mutfak’ oyuncularının oynadığı “Hıyarlı Baba ve Havuçlu Anne” skecinin televizyondan sonra İnternette de izlenme rekorları kırdığı görülmektedir. Örneğin “Sevgililer Günü” skeci “Youtube” de 14 Şubat tarihinde 30.311 kez izlenmiştir. Bu skecin dikkat çeken yönü mizahın önemli bir dalı olan fıkra türünün zirve ismi Nasreddin Hoca’nın fıkraları ile bağlantılı olmasıdır. Skecin bir sahnesinde Havuçlu Anne, *“Bihter için Behlül ne ise ben de senin için oyum.”* dediğinde Hıyarlı Baba: *“Sen kendini Bihter’le bir mi tutuyon lan.”* karşılığını verir. Bunun üzerine Havuçlu Anne: *“Sen Behlül olduğuna inanıyon da benim Bihter olduğuma mı inanmıyon.”* şeklinde yanıt vererek Nasreddin Hoca’nın “Kazan Doğurdu” fıkrasında geçen *“Kazanın doğurduğuna inanıyorsun da öldüğüne neden inanmıyorsun?”* sözleriyle paralellik kurmaktadır.

“3G Hıyarlı Baba-Havuçlu Anne” adlı skeçte ise güldürü motifinin teknoloji üzerine kurulu olduğunu görüyoruz. Nitekim oyunun başlangıcında Hıyarlı Baba ve Havuçlu Anne’nin birbirlerine, *“Sana 3G hızı ile bağlanıyorum.”*, *“Bu kırıcı lafların beni ignore ediyor.”*, *“Tirici (3G) ye tirici mi satıyon lan.”*, *“Valla adını yazarsam bilgisayar çöker diye korkuyom, virüs gibi karısın Hatçe.”*, *“Endam yaz ... gönder, Hatçe çıkar karşına.”* gibi atışmaların tamamen teknolojik terimler üzerine kurulu olduğu görülmektedir.

“Hıyarlı Baba Havuçlu Anne” skeçlerinde dikkati çeken önemli bir nokta ise Hıyarlı Baba’nın oyunda da çok sık kullandığı, *“Bağırmayın lan gerizekalıllılar.”* ifadesini izleyicilere yöneltmesi ve izleyicilerin de bu söz karşısında gülme krizlerine girmesidir. Bunun altında yatan etken ise gülmeye programlanmış kitlenin duyarsızlaşması ve kendisini olumsuzluklardan soyutlaması düşüncesidir.

“Koca Kafalar” adlı programda ise her bölüm bir alay üzerine kuruludur. Dizi ve sinema filmlerinde ‘kabadayı’ yönüyle ön plana çıkmış oyuncular üzerinde özellikle durulmakta, onların bu yönleri ile adeta dalga geçilmektedir. Örneğin, “Kurtlar Vadisi” dizisinde Koca Kafalar, Memati

karakterinin ağzından Polat'a: *"Polat abi, bizim diziyi bir çocuk kanalı satın almış. Dizinin adını bundan sonra 'Kurtçuklar Bahçede' olarak değiştireceklermiş. Sen de Minik Kuş olacak mısın abi."* sözleri ile Polat'ın karizması çizilmektedir. Bir başka bölümde ise Al Paçino ile Polat arasında bağ kurulmuş, mafya babasının ağzından Polat'a ait, *"Ölüm ölüm dediğin nedir ki gülüm, ben senin için ölümü göze almışım."* sözleri söylenmiş, Koca Kafalar tarafından Al Paçino'nun mafya duruşu sarsılmıştır.

"Ezel" disinde bir sahnede Ezel karakterine Koca Kafalar, *"Ne Deli Yürek ciciyürek cici... Yusuf Miroğlu ayakları çok oldu biteli, Yusufçuk, pır pır pır Yusufçuk. Kaçma lan Tavuk yürek..."* diyerek "Ağır abi" duruşu ile alay edilmiştir.

Ayrıca bir dönem Türk sinemasına "maço" tiplmesiyle damgasını vuran Kadir İnanır'ın duruşu, Koca Kafalar'ın, *"Abi bence sen lens kullan, sana bir de dövme yaptıralım kuru kafa, bir de göbeğine peer-sing kondurduk mu albüm çıkarabilirsin."* sözleri ile adeta yerle bir edilmektedir.

Koca Kafalar'da dikkate değer bir diğer husus ise bölümlerin çoğunlukla da cinsel içerikli konuşmalarla oluşturulmuş olmasıdır. Ayrıca Bülent Ersoy, İbrahim Tatlıses, Emrah, Orhan Gencebay, Müslüm Gürses gibi sanatçılar da gerek oyunculukları gerek sesleri gerekse toplumda ön plana çıkmış diğer yönleri ile Koca Kafalar'ın eleştiri oklarından nasiplerini almışlardır.

Son günlerin en moda komedi programlarından "Haneler" yine İnternetin gözdeleleri arasında yer almaktadır. Özellikle "Yaman" tiplmesi ile sanal dünyada en çok izlenenler listesinde yer alan program mizah anlayışını ağırlıklı olarak eski Türk sinemasından gelenekselleşmiş sahneler üzerine kurmuştur. Programda Yaman karakteri Kadir İnanır'ın bir bakıma kopyası olarak ele alınmakta, ünlü oyuncunun filmlerinde ön plana çıkan jest ve mimikleri, sözleri ile (*yalan söylüyorsun köpeeeek! neeyyy!*) adeta esprili bir bakış açısıyla alay edilmektedir.

Ünlü steand-upçılarının gösterilerinin sanal âlemde sıkça izlendiği, sanal sohbet ve paylaşım sitelerinde de sıkça kullanıldığı bilinmektedir. Ata Demirer'in "Tek Kişilik Dev Kadro" adlı gösterisinden, Beyazıt Öztürk'ün

“Beyaz Show” unda, Cem Yılmaz’ın “Bir Tat Bir Doku”, “cmymz” gibi gösterileri Şahan Gökbağar’ın “Dikkat Şahan Var!”, “Recep İvedik “ tiptemesi, Tolga Çevik’in “Komedi Dükkanı”, Okan Bayülgen’in “Zaga” ve “Makine” sinden komik bazı bölümler, taklitler kesitler hâlinde sunulmaktadır. Örneğin Ata Demirer, gösterilerinde çoğunlukla ünlülerin taklitlerini yaparak izleyici ve kullanıcıların ilgisini üzerinde toplamayı başarmıştır. Emrah’ın taklidinde, *“Üzerimde gereksiz bir acı”, “Emrah Potter ve Sırlar Odası! Bak Emrah sırlar odası. Emrah: Ah nüzet sıcacık...”, “Bugün ne büyüü öğrendin Emrah? Nazar duası...”* Kadir İnanır taklidinde, *“Koy Kadir İnanır’ı Yüzüklerin Efendisi filmine, demez mi o zaman Saruman Köpek! Bundan sonra büyü yapmayacaksın, Eyüp Cami’ne gidip tövbe edeceksin. Bundan böyle adın Saruhan. Yarın Gandalf’ı da alıp Cuma’ya gideceksin. O yüzük de kiminse verin sahibine ayıptır.”* gibi esprili ifadelerinden de anlaşılacağı gibi ünlü komedyen mizah anlayışını güncelden hareketle oluşturmaktadır. Espri repertuarında son dönemlerde İnternette en fazla mizah malzemesi hâline gelmiş olan Emrah ve Kadir İnanır’la iki fantastik filmin karakterleri arasında bağlantı kurmakta, ön plana çıkan oyunculuk özellikleri noktasında paralellik sağlamaktadır. Ayrıca Bülent Ersoy taklidinde, *“Yüzünde sürekli mutsuzluk, hass...trik bir ifade.”*, *“ Kafası ile sahnede istediği yere acı çektirebiliyor. ”* sözleri ile usta oyuncu Levent Kırca’nın “Sarhoş” taklidinde, *“Polis, sarhoşum gel beni al.”* şeklindeki esprili ifadeleri de sanal dünyada kahkaha kapılarını açan birer anahtar gibi elden ele, netten nete dolaşmaktadır.

“Teyo Emmi” de bu dönemde belirli bir kesim tarafından ilgiyle karşılanan programlardandır. Yalanlarıyla ünlü ve yakın zamanda vefat eden Teyo Pehlivan adlı sözlü kültür aktörünün Teyo Emmi şeklinde televizyona uyarlanarak sanal ortamda da yaşamaya devam etmesi, birincil-ikincil sözlü kültür gelenekleri arasındaki bağlantı ve dönüşümlerin açıklanması bakımından oldukça önemli bir olgudur (Özdemir, 2007: 14).

Üzerinde durduğumuz ünlü komedyenler ve onların programları ile gösterilerinden de anlaşılacağı üzere “sanılanın aksine, küreselleşme sürecinde yerel, güçsüz, eli kolu bağlı ve savunmasız değildir. Bir diğer dikkati çeken nokta ise, bu tür yerel çeşitlemelerin küresel ölçekte

izlenmesidir (a.g.m: 14).” Artık Türk mizah belleği, sanal dünyanın kapılarını zorlamakta, gerek içerik gerek kalite noktasında yerli ve yabancı pek çok kullanıcının beğenisini kazanmaktadır.

Sanal dünyada ‘komik görüntüler’ başlığı altında karşımıza en çok çıkan ve en çok güldüren videolar arasında “komik kazalar” ve “kamera şakaları” da ayrıcalıklı bir yer tutmaktadır. Acemi bir sürücünün trafikte zincirleme kazaya sebep oluşu, bir çocuğun kaykayı ile gösteri yaparken defalarca takla atışı, paraşütü ile atlayan pilotun yolda tıra çarpışı, merdivenlerden inmeye çalışan şişman kadının yuvarlanarak yüz üstü düşüşü gibi kazalar ile pek çok insanın ister istemez tebessümüne yol açan talihsiz olaylardır. Kuşkusuz kullanıcıların İnternette bu görüntüleri izlemelerinde kendilerini kazaya maruz kalmış insanlardan üstün ve şanslı görmeleri rol oynamaktadır. Thomas Hobbes, gülmeyi başkalarının ayağı sürçtüğü zaman bizim kendimizi güvende görmemizden doğan böbürlenmemizi, “ani üstünlük duygusu (Nesin,1973:16)” olarak açıklamaktadır. Düşen birine gülünmesinde Hobbes’un gülmenin nedenini açıklayan “birdenbire duyulmuş gurur” kuramını da doğrulamamak olanaksızdır. “Düşen birinin mekanik komiğine gülünürken, bilinçaltında elbette “Aptal düştü, ben düşmeden yürüyebiliyorum!” diye insanın kendini beğenmişliği, üstün olma avuntusu vardır (a.g.e: 24).”

Ayrıca İnternet ortamında yine kakhaha atan bebek örneğinde olduğu gibi bebek görüntülerinin sanal mizah sitelerinin en çok izlenenlerin başında gelmesi, kakhaha, dahası gülmecenin/mizahın dilinin ortak olduğunu, sınır tanımadığını, sanal dünyada da olsa insanları kolaylıkla bir araya getirebildiğini bir kez daha kanıtlamaktadır. Özdemir’in düşüncesine göre belki de sadece bu yönü dikkate alınarak sanal dünyanın en zararsız, dahası faydalı ve barışçı sitelerinin, sanal mizah siteleri olduğu belirtilebilir (Özdemir, 2007: 13).

“Ayrıca komik ve ilginç reklam, animasyon ve oyunlarla klip eleştirileri, güldüren ve düşündüren imam görüntüleri, sanal alemin diğer mizah ürünleridir (a.g.m: 15).”

Dünyada görsel-işitsel mizah, sanal dünya sayesinde diğer türlere nazaran daha hızlı bir gelişme göstermiştir. Bir bakıma görsel ve görsel-işitsel mizah, yazılı mizahtan ayrılmış, özerkliğini ilân etmiştir. Kuşkusuz bunda, kitle kültürü/popüler kültür/tüketim kültürü kısıracındaki çağdaş dünyanın ve dolayısıyla sanal dünyanın hızlı tüketime dayalı kurgulanışının ve işleyişinin de etkisi büyüktür. Bu nedenle de “yazılı mizahın modası geçmeye, kolay ve hızlı tüketilebilen görsel ve görsel-işitsel mizah öne çıkmaya başlamıştır (a.g.m: 12).”

İşitsel mizah kapsamında ele alabileceğimiz bir başka konu da “telefon şakaları”dır. Bu şakalar, genellikle radyo programlarında ünlü isimlerin (Kemal Sunal, Şener Şen Cüneyt Arkın Kadir İnanır vb.) filmlerde veya dizilerde seslendirdikleri diyaloglardan belli kesitleri alarak bu sesleri canlı yayında şaka yapılması istenen bir numaranın aranılmasıyla karşıdaki bir kişiye gerçek görüşmeymiş gibi şaka yapılması esasına dayanır.

2.2. FOTOĞRAFLAR / RESİMLER

Özdemir’in “Sanal Mizah” adlı makalesi, mizah sitelerinde “komik resimler/fotoğraflar, grafi komedi, resimler, fotoshop/photoshop resimler, en çok izlenen resimler, yeni eklenen resimler, bu kareler güldürüyor, Türkiye’den manzaralar, yurdum insanı, tabela, doğa, +16 resim, şakalar, bilgisayar, kazalar, fotomontaj, ünlüler, ilginç (dövmeliler vb.), hayvan/hayvanlar âlemi, insanlar/insanlar âlemi, çocuklar, dergi kapakları (karikatür dergileri; Penguen vb.), karikatür, reklamlar, araçlar, icatlar-mucitler, spor, sevimli, e-kart” adlı bölümler içinde pek çok resim bulunduğunu ve küresel ölçekte paylaşıldığını göstermektedir (Özdemir, 2007: 11).

Sanal dünyanın güldürürken kendi teknolojik olanaklarından da yararlandığını görmekteyiz. İnternet ortamında komik resim/fotoğraflar başlığı altında en dikkat çekici olanı hiç şüphesiz ünlü isimler adına açılan internet sayfalarıdır. Örneğin; “Kurtlar Vadisi” dizisi başrol oyuncusu “Polat Alemdar” adlı karaktere ait olan sayfada, dizide sıkça kullanılan “*Sonunu düşünen*

kahraman olamaz.” ve “İki kişinin bildiği sır değildir.” sözleri Polat’ın kişisel sayfasının “Açıklamalar” kısmında resminin üstüne yazılarak site ile bütünleştirilmiştir. Sayfada mizahi göndermelerin, dizinin jargonuna uygun olarak “tehdit gönder”, “konseye katıl”, “kara listeye ekle”, “haraç gönder”, “racon kes” gibi sözlerle yapıldığı görülmektedir.

Yonja 51) Ar da

ANA SAYFA | Davet Et | Arama | Det. Arama | Mesajlar | Carpıldıklarım | Göz Kırp | Gruplar | Müzik

POLAT ALEMDAR [Profilimi düzenle](#) [YENİ! Kisiselleştirin](#) Son Giriş 28.

Kategori yeraltı dünyası
Yer İstanbul , Irak , Türkiye
Üyeler 2598658
Kuruluş 10.2003
Açıklama Sonunu düşünen kahraman olamaz!!!
Hakkımızda • iki kişinin bildiği sır değildir 🤔

[Fotoğraflar](#)

→ [tehdit gönder](#)
→ [konseye katıl](#)
→ [kara listeye ekle](#)
→ [haraç gönder](#)
→ [racon kes](#)
→ [ilbar et](#)

POLAT ALEMDAR grubunun üyeleri

abduhe	memati	Halit	Kılac	LAZ ZYA	GÜLLÜ	İPLİKÇİ
742	34	138	62	93	37	43

[Hepsini gör](#)

Türk nereye giderse gitsin gelenek ve göreneğini oraya götürür. Girmiş olduğu yeni kültür dairesinde yabancılık çekmez. Hafta sonu oldu mu alır mangalını ailecek kırlara gider. Bu bazen bir sayfiye alanı olabileceği gibi bazen Windows’un açılış ekranı dahi olabilmektedir.

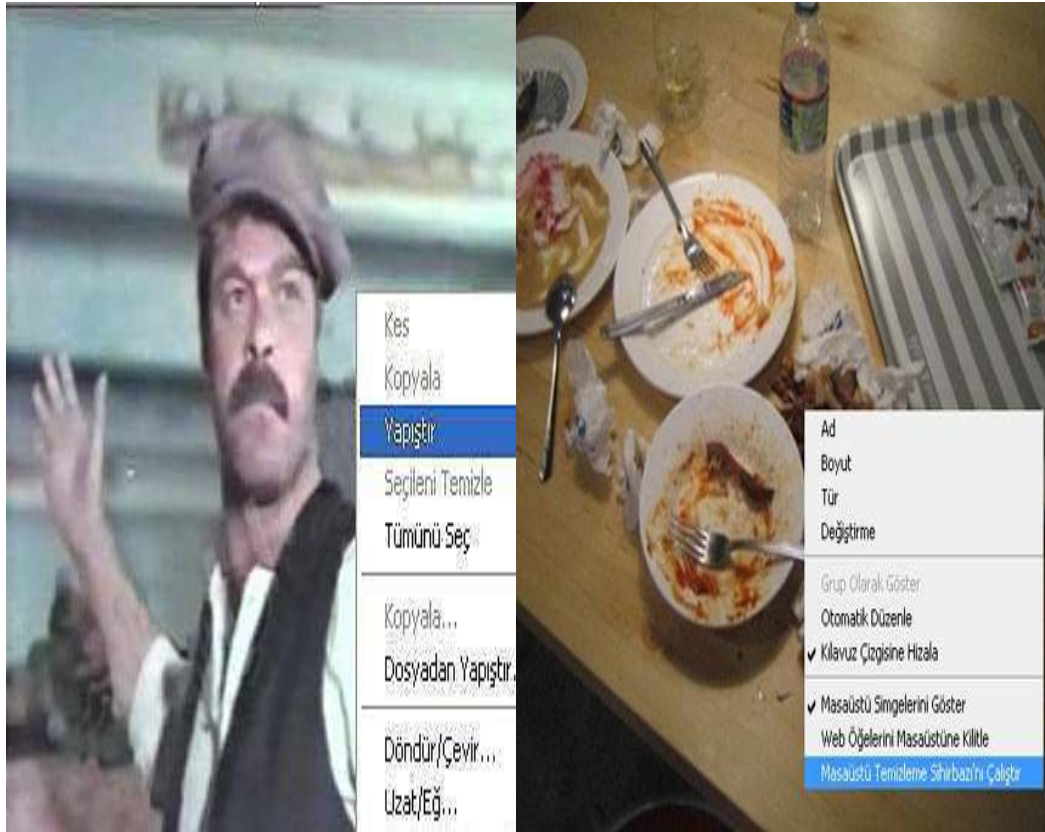

Sanal dünyada mizah adına malzeme bulmakta pek zorluk çekilmemektedir. Bazen farenin sağ tuşuna tıkladığımızda adeta karşımıza sanal dünyadan gerçek dünyaya bir galeri açılabilir.

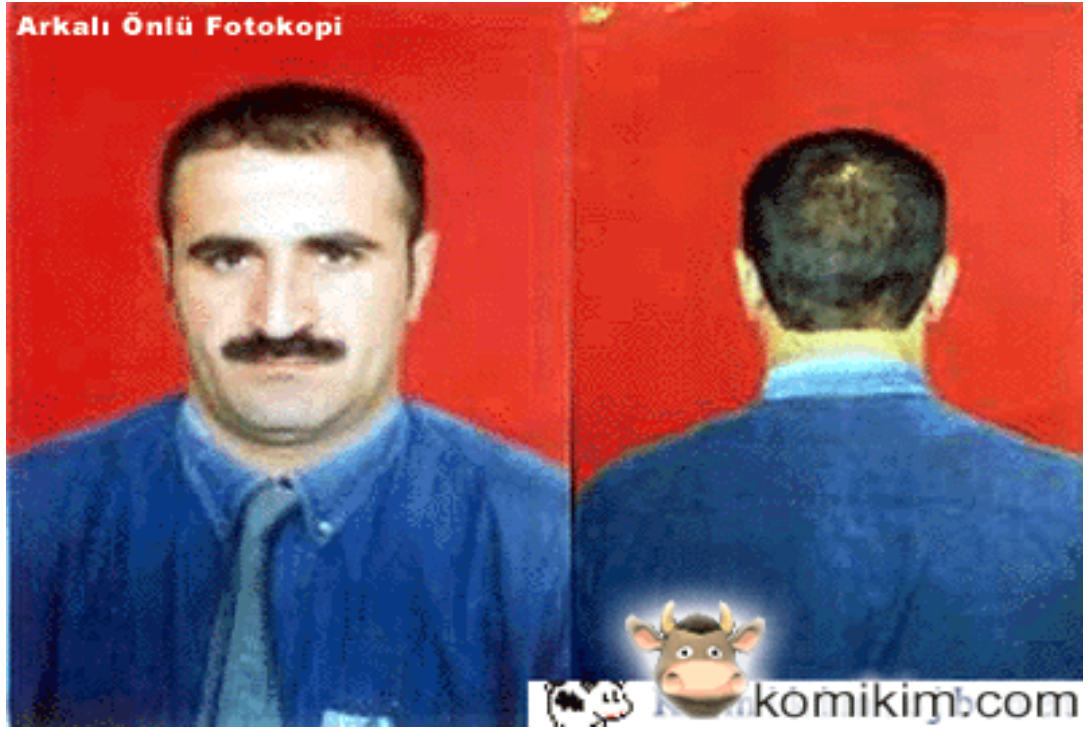

“Bir tekerleği olmayan traktörle trafiğe çıkmak, farklı olarak yük ve yolcu taşımak gibi kuralların şaşırtıcı ve komik bir şekilde ihlal edilmesi şeklinde karşımıza çıkan fotoğrafların kara mizah vurgulu **“yurdum insanı”** tanımlamasıyla sunulması, dikkat çekicidir. Bir bakıma insanoğlu Özdemir’in söylemiyle kural dışılığı, kendi kural dışılığına, özetle kendisine gülmektedir (Özdemir, 2007: 11).” Bu tür kara mizah vurgulu resimler hem kendi içimizde hem de başka uluslarda “Türk Akli” dedirtecek bir algının oluşmasını neden olmuştur. Mezarlıktan geçerken tabelada size zorunlu okutulan Fatiha, otoyolda kamyonla yüklenmiş eşyalar arasındaki araba, minibüsünün arabasıyla bütünleşmesi neticesi minibüsüne taşıdığı mini evi, araçların arkasına yazılmış, “Babam sağ olsun”, “Rahmetli de sollardı.” yazıları, gazetelere verilen fal açma, büyü bozma ilanları çoğumuza tanıdık gelmekle birlikte, aslında “Yurdum İnsanı” dedirtecek türde basit bir algılama değildir; aksine bu uygulamalar Türk insanının ‘sonradan gelen’ aklını mizah örüntüleri ile ilişkilendirip ortaya keskin zekâsının esprili ürünlerini nasıl koyduğunu da gösterir. Yazılı medyada, oradan da İnternet sitelerinde “Yurdum İnsanı, Türkiye’den Manzaralar, Memleket Hâlleri” gibi başlıklar

altında karşımıza çıkan birbirinden ilginç görüntüler, mizahın içerik anlamında çeşitlenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır

DERT BABASI ASLANBEY

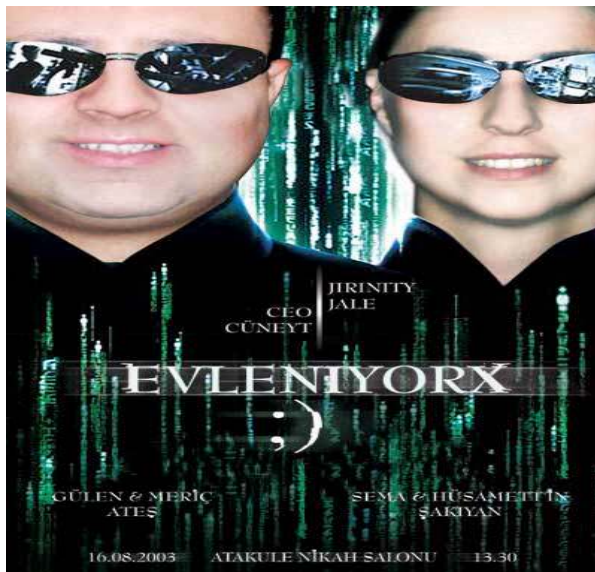
FAL AÇMADA, BÜYÜ BOZMADA BÜYÜK USTA

1. YILDIZNAME
2. UÇAN BAKLALAR
3. SU FALI
4. KAHVE FALI
5. EL FALI
6. KURŞUN FALI
7. KAGIT FALI
8. KÜRE FALI
9. BEN FALI
10. KORKU ÇIKARMA
11. UĞURSUZLUĞU GIDERME
12. İŞLERİN YOLUNDA GİTMESİ
13. SOĞUKLUĞU GIDERME
14. KÜLTİLEME BÜYÜSÜ
15. SAKIZ BÜYÜSÜ
16. KEMİK BÜYÜSÜ
17. YAĞ BÜYÜSÜ
18. CİNLERİ DAĞITMA
19. RUH ÇAĞIRMA
20. KORUYUCU CİNLERİ ÇAĞIRMA

30. SÖZ GEÇİRME
31. BAŞAĞRILARI
32. KULAGA GELEN SESLER
33. SEVDİĞİNE KAVUŞMA
34. ES BULMA
35. ÇOCUK YAPMA
36. BAĞLANAN ERKEĞİ ÇÖZME
37. AMENTÜ MUSKASI
38. ARPA BÜYÜSÜ
39. GECE KUŞU YARASA VE CİNLER
40. DARİSTİRMALAR
41. BAŞARILI OLMA
42. ZEKANIN GÜÇLENMESİ
43. CİNLERİ ÇAĞIRMA
44. CİN MUSKASI
45. CİN KOVMA
46. DİL TUTULMASI
47. MUHABBET MUSKASI
48. DEFİNE BULMA
49. BİTKİNLİK
50. DÜKKANIN SATILMASI İÇİN

0956 24 33 23
0181 804 7675
0793 065 8820

Türk aklının sınır tanımadığına “Matrix “ adlı filmin afişindeki Ceo ve Jırintıy adlı iki başrol oyuncusunun resimleri yerine kendi resimlerine koyan Cüneyt ve Jale’nin, filmin afişini düğün davetiyelerine uyarlamaları örnek gösterilebilir.

Msn dünyasındaki avatar adı verilen yazı ve resimlerle oluşturulan bölüm, yaratıcılık adına mizahtan epeyce yararlanmaktadır. Gündemde demeçleri ile popüler hâle gelen isimler, fotoğraflarını bazen sanal pencerelerin duvarlarına asılı bulabilmektedirler.

2.3. KARİKATÜRLER (E-ÇİZGİ)

Karikatür, henüz kılıcın parlak yüzündeki süslemelere hayranlıkla bakmakta olan kurbanın böğrüne bir hamlede o kılıcı sokuşturuverme sanatıdır. (*Ronald Searle*)

“Karikatür, bir eleştiri sanatı olup sözcüğün kökeni Cari-care (saldırı) den gelmektedir (Öngören-Balcıoğlu, 1976: 7).” İnsanların zafiyetlerini, kusurlarını, sosyolojik olayları, siyasi meseleleri keskin, sert, acı ve iğneleyici bir üslupla ele alan karikatür, bir yaratı alanı ve sanat dalıdır. “Her sanat gibi onun da kendine özgü anlatım dili bulunmakta; karikatürcüler bu dili kullanarak izleyicilerine bir ileti göndermektedirler (Alsaç, 2002: 63).” Bu bağlamda karikatüre Topuz’un çalışmasındaki ifadesiyle ‘göndergelerden oluşan bir iletişim sanatıdır.’ diyebiliriz. Netice itibarıyla karikatürcü (gönderici) görsel imgelerle kodlama yapar ve mesajını farklı iletişim araçları ile topluma (alıcıya) ulaştırır. (Topuz, 1986: 50)

“Bir grafik sanatı olan karikatür, önceleri başkaldırı amaçlı, yazılı resimlemelerken bu özelliğinden arınıp yazının ve süslemelerin kaldırıldığı, grafik sanatlara özgü tekniklerin ve anlatımın benimsendiği, çizgiyle düşünen bir biçim hâlini almıştır (Aşıcığlu, 2002: 109).”

Karikatürün amacı sadece güldürmek olmamakla birlikte (Selçuk, 1998: 15) bu çizgilerle örülü dünyada aynı zamanda derin bir felsefe de söz konusudur. Her bir çizgi ayrı bir düşüncenin ürünüdür.

Turhan Selçuk’un ifadesiyle çizgiyle mizah yapma sanatı olan karikatür (Selçuk, 1998: 12), ilkçağlardan itibaren mağara resimleriyle başlayıp

günümüze kadar pek çok gelişim evrelerinden geçerek şu an ki “çizgi, resim, yazı ve renk” furyasından oluşan esas görünümüne ulaşmıştır. Fakat bu durum karikatürün gelecekte yeni bir gelişim aşaması izlemeyeceği anlamına gelmemektedir. Çünkü karikatür sonsuza değin uzayabilecek çizgilerden oluşmaktadır. Aşıcıoğlu’nun ifadesiyle karikatürün kültürleri, kültürlerin de karikatürleri etkilediği bir ortamda, insanoğlunun var oldukça karikatürün de hep var olacağı açıktır (Aşıcıoğlu, 2002: 109).

“Karikatür, kitle iletişim araçlarının geliştiği, evrenselleşmenin başladığı bir dönemde, bu dönemin gereksinimlerine yanıt vermek üzere ortaya çıkmış ve biçimlenmiş yeni bir sanat dilidir. (Tuncer, 1998: 46)” Bu dil, çağımızda artık kendisine yeni bir yaratı alanı bularak bütün maharetlerini bu yeni mekânında sergilemeye başlamıştır. Sanal dünyanın sanal kalemiyle çizilen karikatürler, bu yeni üretim alanına yabancılık çekmemiş, kısa bir sürede sanal ortamda kendisine “çizgi-ötesi” bir anlayışa sahip pek çok çizer bulmuştur. Nitekim bu uyum sürecinde Öngören’in tespitinden de kolaylıkla anlaşılacağı üzere, bilgisayarın camına ilk karikatür çizildiği andan beri, ortaya çıkan olanaklar hızla çoğalmış; karikatürcü artık kâğıda, mürekkebe bağımlılıktan kurtulmuş; aynı zamanda sanal dünyada kendi sergi alanlarını oluşturan çizerlerin artık bir salon bulma zorunlulukları da kalmamıştır (Öngören, 2002: 27).

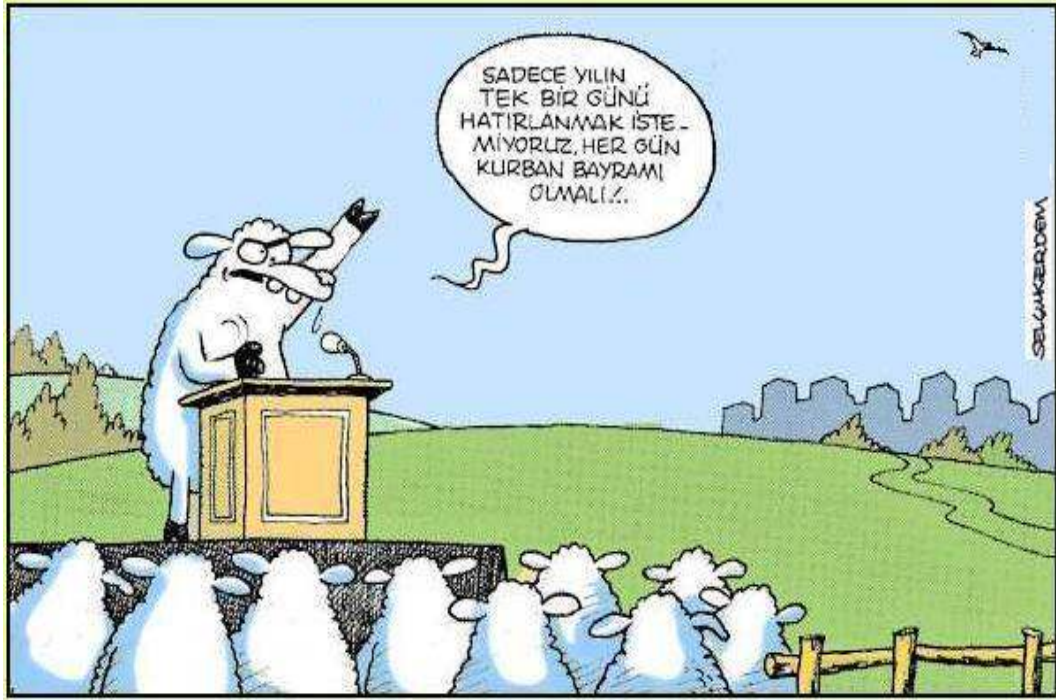
Kuşku yok ki el ile çizilen karikatürler ile sanal dünyada çizilen karikatürler arasında öz itibarıyla keskin bir farklılık söz konusudur. Bir kere bilgisayarla yapılan çizimlerde, çizimin ilk hâlinin özelliğini yitirdiğini görmekteyiz. “Bu noktada çizerler giderek “el halısı”, “makine halısı” gibi bir yol ayrımına doğru yaklaşmaktadırlar (a.g.e.: 27).” Sonra gelenekçi ve duygusal bir yaklaşımla düşünecek olursak kâğıdın, mürekkebin çizere psikolojik noktada aralarındaki bağdan kaynaklanan katkılarını göz ardı edemeyiz.

Karikatürün kültürümüzde yüz yılı aşkın bir geçmişi bulunmaktadır. “Özellikle 19. asrın son çeyreğinde yayımlanmaya başlayan Diyojen’den beri karikatür, mizah yayınlarının temel yaratıları olmuştur. Esas gelişimini ise cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirecektir. 1970 ve 1980’li yıllarda ise tiraj

bakımından günlük ulusal gazetelerle yarışan mizah dergileri, medyanın diğer yayınları gibi, sanallaşma sürecine girmiştir. Çoğu daha önce mizah dergilerinde ya da albümlerde yayımlanmış karikatürler, ilk dönemde meraklılar arası alış verişlerde paylaşılmıştır (Özdemir, 2007:11-12).“ Karikatüristler, yaratılarının sanal ortamda bu şekilde paylaşılmasını önlemek amacıyla şahsi ya da kendi dergilerinin sanal sitelerini kurmaya başlamışlardır. Özetle “karikatür sanatı, sanal ortam sayesinde, hiçbir dönemde olmadığı kadar yaygınlık kazanmış, çeşitlenmiş ve gelişmiştir (a.g.m.:12).”

çok sayıda site bulunmaktadır. Fıkranın sanal ortamda hangi konularda yoğunlaştığı üzerine yine Özdemir'in çalışmasında şu konu başlıklarına ulaşılmıştır: “Asker fıkraları, avcı/av fıkraları, çocuk fıkraları, Bektaşî fıkraları, deli fıkraları, doktor/hasta fıkraları, mühendis fıkraları, erotik fıkralar, kadın-erkek fıkraları, Bayburt fıkraları, Çorum fıkraları, Elazığ fıkraları, Erzurum/Erzurumlu fıkraları, Kayseri/Kayserili fıkraları, Mardin fıkraları, hayvanlar âlemi fıkraları, dinî fıkralar, cimri fıkraları, nam-ı Kemal (sehven Namık Kemal) fıkraları, Nasreddin Hoca fıkraları, öğrenci-öğretmen/okul/Alî fıkraları, politik fıkralar, sarhoş fıkraları, sarışın fıkraları, spor fıkraları, Temel/Dursun fıkraları, Temel-bel altı-fıkraları, köylü, Türk, İngiliz-Alman-Türk-Fransız fıkraları, Arif fıkraları, çeşitli fıkralar, diğer fıkralar, derleme fıkraları.” Özdemir, bu ürünlerden özellikle Nasreddin Hoca fıkraları, Bektaşî fıkraları, dinî fıkralar, erotik fıkralar, Bayburt fıkraları, Çorum fıkraları, Elazığ fıkraları, Erzurum/Erzurumlu fıkraları, Kayseri/Kayserili fıkraları, Mardin fıkraları, Nam-ı Kemal fıkraları, Temel/Dursun fıkralarının, Türk insanının mizah anlayışını yansıttığı görüşündedir. Ayrıca spor fıkraları, sarışın fıkraları, cimri fıkraları, mühendis fıkraları, doktor fıkraları ve çocuk fıkralarının, çeşitli açılardan küresel özellikler, ortaklıklar taşımakla birlikte Türk dilinde yaratılmış ve Türk kültürünün motifleriyle bezenmiş olduğunu ileri sürmektedir (Özdemir, 2007: 4).

“Her teknolojik yenilik gibi İnternet de yeni fıkraların oluşmasına vesile olmaktadır. Sanal ağlar sayesinde Türk ve dünya fıkra belleği oluşturulmakta, korunmakta ve yeni ürünlerle zenginleştirilmektedir. Yerel fıkra ürünleri, koleksiyonları ve tipleri, İnternet ile ulusal ve küresel izleyiciyle hızlı ve kolay bir şekilde buluşabilmektedir (a.g.m: 4).”

“Genellikle eril dünyaya özgü bir tür olan fıkraların yine erilliği baskın bir iletişim sistemi olan İnternette veya sanal dünyada etkili bir şekilde yaşatılması dikkat çekicidir (a.g.m: 4).” Ancak son zamanlarda İnternetin bayanlar tarafından da sıkça kullanıldığı özellikle de mizah sayfalarını işlevsel olarak takip ettikleri, yazı ve videolar gönderdikleri sanal dünyanın kayıtlı kullanıcı listesinden bizlere haber verilmektedir. Nitekim burada yaşanan toplumsal dönüşümün de İnternet aracılığıyla izlerini sürmüş

oluyoruz. Erkek egemen olarak adlandırılan pek çok alanların bayanlar tarafından da kullanılmaya başlandığı, çoğunlukla erkeklerin yaptığı işlerde bayanların da boy gösterip başarılı olmaları günümüz için alışıldık gelişmelerdir. Hâl böyle iken gülme gibi ortak bir duygunun bayanlar tarafından da benimsenip mizah adına girişimlerde bulunulmasına şaşırılmaması gerekir. Çünkü gülme ediminin bir penceresi kadının dünyasına açılır. Nitekim şeytani kahkahanın dişil bir yönü olduğu çağlar boyunca dile gelmiş bir söylencedir.

Sanal mizah sitelerinde özellikle erotik içerikli fıkraların çok fazla rağbet gördüğü, ilgili sitelerdeki ziyaret ve oylama verilerine bakılarak söylenebilir. Bu nedenle erotik başlık altında olmasa da hemen hemen bütün fıkra türleri kapsamında çeşitli açılardan erotizm göndermesi içeren fıkralara ve diğer mizah ürünlerine rastlamak mümkündür.

Fıkraların en tipik özelliği, belli bir bölge ile özdeşleşmiş halkları ve onların ürünlerini fıkra malzemesi hâline getirmesidir. Çünkü fıkra için önemli olan mizah adına malzeme elde etmektir. Anadolu insanının renkliliği, benzersiz ve değişken karakter yapısı, gelenekleri, töreleri, inanışları ve farklı kültürel dokusu, her yöre için adeta bir fıkra türünün ve fıkra karakterinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda fıkra türleri arasında Kayseri/Kayserili, Karadenizli/Laz fıkralarının ayrı bir zenginlik oluşturduğunu görmekteyiz. İlk olarak aşağıdaki üç fıkrada da görüleceği üzere **Kayserili fıkraları**, Kayseri insanının kurnazlığı, işbirirliği, uyanıklılığı, paraya olan zafiyeti gibi özelliklerini gözler önüne sermektedir.

Taksimetre

Taksinin yokuşta frenleri patlamış, müthiş bir hızla aşağı iniyor. Kayserili müşteri bağırıyor... 'Durdur şu arabayı...' Şoför panik içinde haykırmış. 'Durduramıyorum! Kayserili: "O zaman taksimetreyi durdur hiç değilse.' demiş.

Üçüncü Köprü

Üçüncü köprü ihalesini Japon, Amerikan ve Kayserili Türklerden oluşan bir konsorsiyum almış. Köprüyü inşa etmişler, tam açılışın yapıp kurdelenin kesileceği an köprü büyük bir gürültüyle çökmüş. Japon: 'Gitti tüm emeklerim mahvoldu kumlarım.' diye yakarıp harakiri yapmış. Amerikalı: 'Gitti tüm çeliklerim, tonlarca çelik yıkıldı.' diyerek çıkartmış tabancasını ve intihar etmiş. Tüm bunları izleyen Kayserili müteahhit de derin bir oh çekerek yanındakilere seslenmiş: "Lan iyi ki hiç çimento koymamışım ha, mahvolurdum bunlar gibi. "

Sonra Onu da Yeriz

Trenle İstanbul'a yolculuk eden Kayserili tanıştığı arkadaşıyla biraz sohbetten sonra, çantasından çıkardığı pastırmalı yiyeceklerden arkadaşına da ikram eder. Arkadaşı: "Sağ ol benim basurum var, ben yemeyeyim deyince" Kayserili gayet ılımlı bir tavırla: "Olsun onu da biraz sonra yeriz." demiş.

"Karadenizliler üzerine anlatılan fıkralar ise son elli yılda oldukça yaygınlık kazanmıştır. Son dönemde, daha önce "Laz fıkraları" diye adlandırılan bu fıkraların, artık çok sıklıkla bir "Temel" tipine bağlanmış olduğu ve genellikle **"Temel Fıkraları"** diye adlandırıldığı görülmektedir (Sheridan, 2007: 95)." Lazlar, zihinlerinin "başkaları" ndan bütünüyle farklı biçimde işlemesinden hareketle davranışlarının makulden sapmasına yol açacak denli karakteristik bir yapıda tanımlanırlar. Gerçekten de "Temel Fıkraları"nı incelediğimizde akla ve hayale sığmayacak derecede bazı mantıksızlıklarla karşılaşmak oldukça muhtemeldir.

"Temel Fıkraları'nda tiplerin hepsi eşit ölçüde "kafası az çalışan" ve komik unsuru oluşturmak için zincirleme bir şekilde mantıksızlık örneği sergileyen özdeş tiplerdir (Tanrıbuyurdu, 2007;106)." Temel, bir fıkra kahramanı olarak gerektiğinde alay eden, toplumun aksayan yanlarını açığa vuran biri olarak değil; alay edilen biri olarak karşımıza çıkmaktadır (a.g.e.

107). Aşağıdaki fıkralarda da görüleceği üzere Temel, bölük derecesine varan bir saflık örneği sergilemektedir.

Help! Help!

Yüzme bilmeyen bir turist denize düşer. Suda çırpınırken can havliyle bağırır:

-Help! Help! Yoldan geçen Temel onu görür ve kızgın bir şekilde bağırır:

-Ula İngilizce öğreneceğine, yüzme öğrenseydin ya!

Temizliğe Bak

Bir gün bir İngiliz, bir Fransız, bir de Türk (Temel) gümrük kapısında kontrolden geçiyormuş. Görevliler de Türkmüş. İlk önce İngilizin bavulunu açmışlar 7 tane don çıkmış. Nedenini sormuşlar, İngiliz de haftanın her gününe bir tane diye cevap vermiş. Görevliler çok etkilenmiş. Sonra Fransızın bavulunu açmışlar, 8 don çıkmış. Nedeni ise haftanın her gününe bir tane bir tane de yedek olmasıymış. Görevliler yine çok etkilenmiş. Türkün(Temel'in) bavulunu açmışlar 12 tane don çıkmış. Görevliler en temiz ülkenin kendilerinin olduğunu düşünüp mutlu olmuşlar. Nedenini sormuşlar; temel de söylemiş: Ocak, Şubat, Mart...

Ben Görmedim

Bir gün İngiliz vampir, Japon vampir ve Temel vampir kan emmeye gitmişler. İlk İngiliz vampir gitmiş. Ağız burnu kan içinde dönmüş. Sormuşlar:

—Nerden buldun bu kadar kanı?

İngiliz vampir cevaplamış: Şuradaki evi görüyor musunuz? Ben oradaki adamın kanını emdim. Sonra Japon vampirin karnı acıkmış, gitmiş. O da ağız burnu kan içinde dönmüş. Hepsi sormuşlar;

—Nerden bu kanlar? Japon vampir cevaplamış:

—Şuradaki sarayı görüyor musunuz?

İşte ben oradaki kralın kanını emdim. Sıra Temel vampire gelmiş. O da gitmiş ağzı burnu kan içinde dönmüş. Yine sormuşlar:

—Nerden geldi kanlar? Temel vampir demiş ki:

—Şuradaki direği görüyor musunuz? Cevaplamışlar:

—Evet

Temel vampir yine sormuş:

—Peki, onun yanındaki ağacı görüyor musunuz? Cevaplamışlar:

—Evet

Temel vampir:

—İşte ben o ağacı göremedim.

Tekrar

Temel'in üç tane sevgilisi vardır. Biri öğretmen, biri doktor, biri de santral görevlisidir. Fakat öğretmenle evlenmeye karar verir. Bunu duyan arkadaşı sorar: "Niye öğretmen de diğerleri değil?" diye. Temel de döner: "Ula der, bilmez misin doktorlar: "Bugün git yarın gel" der. Santral görevlisi de: "Şu an meşgul, daha sonra tekrar deneyin" der. Ama öğretmen ne der? Haydi, bir daha tekrarlayalım...

Bu fıkralarda dikkati çeken bir diğer husus ise son dönemlerde işlenen Temel fıkralarında sıkça karşımıza çıkan cinsellik olgusunun burada da kendisini göstermesidir. Laz/Temel fıkralarının niçin cinsellikle özdeşleştirildiği sorusunun yanıtı ise bölgenin soyso-kültürel özelliklerinden ileri geldiği söylenebilir. Bölgede bir kısım erkeklerin yöreye sıkça gelen Rus hayat kadınlarıyla olan ilişkileri ve aile planlamasının çok fazla dikkate alınmaması (her evde ortalama dört-beş çocuğun bulunması) gibi etkenlerden ötürü Laz fıkralarında Temel tipini birden cinsel fantezilerinin peşinden koşan biri hâline dönüştürmüştür ki bu durum yöre insanını yaşayış biçiminden ötürü adeta cezalandıran, olumsuzlayan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hemen İstiyorum

Temel çok para kazanmış. Ailece lüks bir lokantaya gitmişler. En pahalı şarabı seçip ısmarlamış. Garson: "Hangi yıl tercih ederdiniz?" diye sorunca Temel: "Pi mahzuru yoksa hemen isteyrum." diye yanıtlamış.

Parmak

Temel oğluna parmakların isimlerini öğretiyormuş. "Bak uşağum bu baş, bu işaret, bu orta, bu yüzük ve bu da serçe parmak. Anladın mı?" Oğlu kafasını sallayarak 'hayır' demiş. Temel bir kez daha anlatmış ve tekrar sormuş: "Anladın mı uşağum?" Çocuk tekrar hayır demiş. Bir daha, bir daha derken en sonunda çocuk anladım deyince Temel elini sallayarak: "Bak bakalım bir de karıştırarak sorayım." demiş...

Ne Yesem

Temel dâhiliyeci olmuş ve buna bir gün kadının biri gelmiş, demiş ki: Doktor bey ne yesem onu çıkarıyorum. Pasta yiyorum pasta çıkıyor ekmek yiyorum ekmek çıkıyor, demiş. Temel de : O zaman b...k ye! demiş.

Süper

Temel arabayla giderken bakmış benzini bitiyor. Hemen en yakın benzinciye girmiş, pompanın yanında durmuş, arabadan inip benzin deposunu açmış, baslamış işlemeye. Temel'in işediğini gören pompacı:

—Ya sen ne yapıyorsun, bu yaptığın normal mi? Temel:

—Yooo Süper!

Üç dil

Temel ile Dursun Sultanahmet'te gezinirken bir turist gelip kendilerine adres sorar. Turist İngilizce, Almanca, Fransızca sorar; fakat bizim lazlar anlamaz...

—Ula dursun bir yabancı dil öğrenemedik gitti, der Temel. Dursun:

—Ula neye yarayacak ki bak adam üç dil biliyor yine derdini anlatamıyo.

Piyano

Temel Laz olduğu için kendinden nefret ediyormuş. Amerika'ya gitmiş ve birçok ameliyattan sonra burnunu düzelttirmiş, iyi şekilde İngilizce öğrenmiş ve meşhur bir piyanist olmuş. Bir gün büyük bir topluluğa konser verdikten sonra seyircileri selamlarken ön taraftan bir ses duymuş:

—Helal sana hemşerum, çok iyi çalayusun da! Temel:

—Benim Laz olduğumu nereden anladın yahu. Hâlbuki Lazlara benzememek için bir sürü ameliyat oldum. Adam:

—Nasıl anlamayayım, bütün piyanistler otururken sandalyeyi kendilerine çekerler, sen ise sandalyeye oturup piyanoyu kendine çekeyusun, demiş.

Tiryaki Temel

Temel'le bir adam parkta oturuyormuş. Temel de sigara içiyormuş. Adam dumandan rahatsız olmuş. Dönmüş Temel'e ve sormuş.

-Kaç yıldır sigara içiyorsun?

Temel cevap vermiş;

-30 yıl? Adam başlamış nasihate:

-Bak 30 yılda sigaraya verdiğin parayı biriktirsen şu karşıdaki lüks villa ve önünde duran son model araba senin olabilirdi. Temel dönmüş ve sormuş:

-Sen sigara içiy musun? Adam cevaplamış:

-Ben hiç sigara içmedim. Temel tekrar sormuş:

-Peçi şu villa ve lüks araba senin mu?

-Hayır! Temel eklemiş:

-Fazla konuşma o zaman? Onlar penum...

Sanal ortamda, fıkra karakterleri olarak da “Deli, Nasreddin Hoca, Bektaşî ve Nam-ı Kemal Fıkraları” üzerinde yoğunlaşıldığı gözlemlenmiştir. Bu noktada öncelikle ‘Deli Fıkraları’ üzerinde duracak olursak; **Deli Fıkraları** adlı bir türe neden ihtiyaç duyulmuştur? İnsanlar niçin deli fıkraları anlatır? soruları ile başlayabiliriz. Bu sorulara, elbette sadece sıradan bir delinin yaptığı komik eylemlere tebessüm etmek için değil; aynı zamanda kişinin

kendi içinde gizli kalmış deliliğine, akıllı insanlar elindeki dünyanın düzensizliğine bıyık altından gülmek için cevabı verilebilir. Deli fıkralarındaki her deli aslında toplumdan soyutlanmış, kendi kabuğuna çekilmiş bireyleri temsil etmektedir. Aşağıda, sanal dünya deliliği/çılgınlığı içinde üretilmiş fıkralara örnekler verilmiştir.

Deli ve Zeytin

Akıl hastanesinden iki deliyi salıvereceklermiş. Doktorlar kendi aralarında. "Bunlara son bir test yapalım da görelim akılları başlarına gelmiş mi?" demişler. Bunun üzerine iki deliyi bir masa başına getirmişler. Masanın üzerine bir kavanoz dolusu siyah zeytin, bir kavanoz dolusu da canlı hamamböceği dökmüşler ve "Buyurun beyler, yiyiniz." demişler. Delillerden bir tanesi hemen zeytinlere saldırırmış, ötekisi araya girmiş:

—Önce kaçanları yiyelim, öbürleri nasıl olsa duruyor!

Biletimi Yırtıyor

Sinemaya girip, filmi seyretmek istiyordu. Gişeden biletini aldı. Birkaç dakika sonra gelip bir tane daha aldı. Sonra bir bilet daha, bir daha... Gişedeki görevli dayanamadı: "Karaborsa yapıyorsun galiba. Bu kaçınıcı bilet alışın?" Deli; "İçeride bir deli var." dedi. "Tam kapıdan girince biletimi yırtıyor. Bende gelip yenisini almak zorunda kalıyorum!"

Kedi Bilmiyor

Kendisini fare zannettiği için ailesi tarafından bir akıl hastanesine yatırılan adam, birkaç yıllık bir tedavinin ardından iyice kendine gelmiş. Doktorlar, artık taburcu etmeyi düşündükleri hasta ile son bir görüşme yaparak iyileştiğinden emin olmak istemişler. Adama sormuşlar:

-Söyle bakalım; sen insan mısın, fare misin? Adam gülümsemiş:

-Doktor bey, o günleri geride bıraktım. Elbette ki ben bir insanım. Doktorlar, içleri rahatlatarak:

-Tamam, o zaman, artık burada kalmaya gerek kalmadı, demişler ve çıkış belgelerini uzatmışlar. Birkaç dakika sonra, gruptaki doktorlardan biri bahçeye çıktığında, adamı bir ağacın arkasına saklanır halde görmüş.

-N'oldu yahu? Sıkılmadın mı buradan, çıksana, git özgürlüğün tadını çıkar!

-İyi de doktor bey, orada bir kedi var!

-Eee, ne olmuş kedi varsa; hani sen artık bir fare olmadığını biliyordun?

-Ya doktor bey, ben fare olmadığını biliyorum da; kedi benim fare olmadığını nereden bilecek?

13-14!

Delinin biri yolun kenarındaki uçurumda durmuş aşağıya bakarak "13, 13, 13...." diye söyleniyormuş. Oradan geçen biri, delinin ne yaptığını merak etmiş, yanaşarak " ne yapı...." diyemeden deli onu birden uçurumdan aşağıya atıvermiş ve devam etmiş "14, 14, 14....."

Fıkra belleğimizde bu örneklerden başka kıvrak zekâsı, deneyimi ve sağduyusuyla, toplum aksaklıklarını gözlemleyerek bunları gün ışığına çıkaran, yeri geldikçe sosyal rahatsızlıklara espri gücüyle müdahale eden, 'güldürürken düşündüren' **Nasreddin Hoca**; "hoş sohbet, şakacı, tanrıya inanan ama onunla senli benli konuşmaktan çekinmeyen, yaşamayı ve dünya nimetlerinden yararlanmayı seven, toplum kusurlarını ve hatta kendi kusurlarını tenkit yoluyla düzeltmeye çalışan" (Eşigül, 2002: XLVI) bir tip olan **Bektaşî**; Türk-İngiliz-Fransız-Alman, doktor/hasta, asker ve dinî fıkralar ise sanal dünyada karşımıza sıkça çıkan diğer fıkra örnekleridir.

Secdeye Kapanırsa

Bir gün Hoca, yol üstü bir hana inmiş. Nuh Nebi'den mi kalmış, Kaalubela'dan mı her ne ise, her tarafı delik deşik olmuş; adeta çökmeye bir başı kalmış. Hoca'nın yüreğine bir korkudur düşmüş ama ne desin? Nihayet bir söz arasında: "Yahu, bu senin tavan da ne kadar gıcırıyor be, beşik mi

mübarek!" diyecek olmuş ama hancı baba hiç oralı olmamış; sözü şakaya boğarak; "Ağzını hayra aç Hoca, bu gıcirtı beşik gıcirtısı değil; tavan tahtaları Hakk'a tesbih çekiyor!" demiş. Hoca'nın közü küllenir mi? Gözlerini hancının gözüne dikerek; "Peki ama demiş; ya bu tavan böyle tesbih çeke çeke aşka gelip de secdeye kapanırsa bizim halimiz nice olacak!"

Peşin Namaz

Bektaşî ile bir hoca birlikte yola çıkmışlar, bir süre sonra hoca:

-Namaz saati! demiş, başlamış kılmaya...

Rekat üstüne rekat, selam üstüne selam. Bektaşî'nin beklemekten canı sıkılmış, hoca namazı bitirince sormuş:

-Yahu bu ne uzun namaz böyle?

-Kazaya kalmış namazlarım vardı, onları eda eyledim! Bektaşî:

-Eh ben de bir namaz kılayım! demiş ve başlamış namaza.

Ama ne namaz, bitmiyor, sonunda hoca dayanamamış:

-Erenler, senin namaz da uzun sürdü!

-Önümüzdeki haftanın namazını kıldım!

Hoca şaşırmış:

-Yahu olur mu böyle şey?

Bektaşî gülmüş:

-Yukarıdaki senin veresiye kabul ediyor da, benim peşinimi niye kabul etmesin?

Kısaca

İmam Hatip Lisesinde teftiş yapan bir müfettiş sınıfa girer... Ders Kur'an- ı Kerim'dir. Bir öğrenciyi kaldırarak ismini sorar. Öğrenci: "Fatih" diye cevap verir... Müfettiş: "Peki öyleyse yavrum Fatiha suresini oku bakalım..." Çocuk sureyi okur. Sıra başka bir öğrenciye gelmiştir. Müfettiş yine sorar..."İsmin ne çocuğum?"...Çocuk cevap verir: "Yasin; ama arkadaşlar kısaca Kevser derler.

2.4.2. Atasözü ve Deyimler

Sohbetin temelini oluşturan “Atasözü ve Deyimler” den yapılan seçkiler de sanal mizah sitelerinden bazılarında müstakil olarak paylaşılmaktadır. Özdemir’in makalesinde, “Kel başa şimşir tarak; Zemheride yoğurt isteyen cebinde inek taşır; Canı kaymak çeken, mandayı cebinde/yanında taşır; Şaşkın ördek başını bırakır, kışından dalar; Serkeş öküz, soluğu kasap dükkânında alır; Kel yanında kabak anılmaz; Isırgan ile taharet olmaz; Fukaranın düşkünü, beyaz giyer kış günü; Eşeğe (Katıra) cilve yap demişler, çifte (tekme) atmış; Elti eltiden kaçır, görümceler bayrak açar; Düt demeye dudak gerek vb.” dönüştürülmüş atasözlerimiz üzerine vurgu yapılmıştır. Özdemir bu durumu, Anonim Türk edebiyatının bu damıtılmış düşünce ve bilgelik örneklerinin, hız, değişkenlik, az, öz ve farklılığı temel alan sanal mizah sitelerinde yer alması doğal bir durumdur, şeklinde değerlendirmektedir (Özdemir, 2007: 5).

Sakla samanı inekler aç kalsın, Besle kargayı oysun gözünü; besle karıyı taksın boynuzu, Öküz öldü inek dul kaldı ², Ak akçe kara para aklamak içindir! Gülü seven dikenine epilasyon yaptırır! İnsan insanın imajmaker'ıdır! Öfkeyle kalkan reality show oturur! Bir fincan nescafe'nin hatırı bir gecelik'tir! Bir Türk dünyaya bedelli asker'dir! Bütün yollar yolsuzluğa çıkar! Yalancının mumu yatsıdan sonra jeneratöre bağlanır!³ vb. dönüştürülmüş/paradileştirilmiş atasözleri içinde bulunduğumuz anın deneyimlerini taşımaktadır. Yeni nesil için samanın saklanması tutumluluğu değil, ancak inekleri çağrıştırması; “Bir kahvenin kırk yıllık hatırı vardır.” atasözü, ‘kahvenin yerine göz diken nescafenin ancak bir gecelik tadı vardır.’ ironik göndermesi ile olumsuzlanması; günümüz yalancılarının mumlarının yatsıya kadar yandığının aslında bir ‘yalan’ hâline geldiği, yalancıların artık jeneratöre bağlandıkları algısı gibi sanal dünya deneyimleri, günümüz neslinin düşünce ve hayal dünyalarının birer ürünleri olarak karşımıza

² <http://www.mizah.net>

³ <http://www.komikim.com>

çıkılmaktadır. Sanal dünya gençliği için geçmişin deneyimlerini artık günümüz için bir şey ifade etmemektedir. Bilişim çağı neslinin kendi değer yargıları, kendi yaşantıları söz konusudur ve İnternet bu yeni sözel bağlamın yaratılmasına olanak tanımaktadır. Yeni nesil, kendi içinde geliştirmiş olduğu jargonu sanal dünyaya da yansıtmakta, sözlü kültürün imkânlarından yararlanarak sanal sitelerde, sohbet odalarında yeni açılımlarla bir İnternet dili geliştirmektedir.

“Your hand is on the job, your eye is on playing (Elin işte gözün oynışta); Urinate quickly, satan mixes (Acele işe şeytan karışır.); In every job, there is a no (Her işte bir hayır vardır.)” Boll with come big brother boll with come (topla ağabeyciğim topla gel) gibi atasözü ve deyimlerin yabancı dildeki mizahi uyarlamalarına da rastlanmaktadır. Bu uygulamalar, kültür değişmelerinin çözülmesi bakımından oldukça dikkate değer bir gelişmedir (a.g.m.: 5). Özellikle son dönemlerde gençlerin Türkçe cümleler arasına İngilizce sözcükler katma eğilimleri de dikkate alınırsa bu tarz bir dönüştürmenin kaçınılmazlığı ortadadır.

Türkçemiz malum olduğu üzere atasözü bakımından çok zengindir. Günlük hayatımızda da hemen hemen yaşadığımız her olayın ardından “atalarımız boşuna dememiş” ile başlayan bir atasözü aklımıza gelmektedir. Atasözlerinin ait oldukları toplumdaki belirgin olan en büyük kazanımı ise deneyime dayanmaları; dolayısıyla öğüt verici olmalarıdır.

İşte bu deneyimler neticesinde hemen hemen her olaya uyarlanabilecek bir atasözü ortaya çıkmıştır. Fakat aynı olay karşısında yaşanan deneyimler, kişiden kişiye değişim göstermektedir. Böylece dilde, birbirine karşıt atasözlerin doğabilmektedir.

Atasözlerimizdeki Tezatlar

- Damlaya damlaya göl olur. / Taşıma suyla değirmen dönmez.
- İyi insan lafın üstüne gelir. / İti an çomağı hazırla!
- Bir elin nesi var iki elin sesi var. / Nerde çokluk orda ..luk.
- Fazla mal göz çıkarmaz. / Azıcık aşım ağrısız başım
- Kervan yolda düzelir. / Balık baştan kokar.

- Harama uçkur çözülmez. / Güzele bakmak sevaptır.
- İki gönül bir olunca samanlık seyran olur. / İki çıplak bir hamama yakışır.
- Eğri otur doğru konuş. / Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.
- Düşenin dostu olmaz. / Dost kara günde belli olur.
- Erken kalkan yol alır. / Acele işe şeytan karışır.
- Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır. / Lafla peynir gemisi yürümez.
- Gün ola harman ola. / Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.
- Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol. / Hocanın dediğini yap, yaptığını yapma.
- Akıl akıldan üstündür. / Aklın yolu birdir.
- El elden üstündür. / Alet işler el övünür.
- Öfke baldan tatlıdır. / Öfke ile kalkan zararlar oturur.
- Fazla mal göz çıkarmaz. / Azı karar çoğu zarar.
- Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al. / Beş parmağın beşi birbirine benzemez.
- Eski dost düşman olmaz. / Güvenme dostuna saman doldurur postuna..
- Harama el uzatılmaz. / Üzümlü ye bağını sorma.⁴

2.4.3. Dokundurmalar

Komik yazıların bir bölümü “**Laf Sokmalar, Laf Sokma Sanatı**” başlığı altında sunulmaktadır. Bu bölümdeki yazılar aynı zamanda sanal mizahın kalitesinin konuşturulduğu yazılardır. Çoğunlukla muhatap olunan kişi ve kesimin olumsuzlandığı durumlarda, sözün gücünden yararlanarak karşı taraftan üstün gelmek için kullanılır.

⁴ [http:// www.komikler.com](http://www.komikler.com)

- Bir şemsiye tamircisi, yazmış olduğu şiirleri incelemesi için Sheakespear'a gönderdiğinde, ünlü yazarın cevabı şu olur:

—Dostum siz şemsiye yapın, hep şemsiye yapın, sadece şemsiye yapın.

- Meşhur bir filozofa:

—Servet ayaklarınızın altında olduğu halde neden bu kadar fakirsiniz? diye sorulduğunda:

—Ona ulaşmak için eğilmek lazım da ondan, demiş.

- Kulaklarının büyüklüğü ile ünlü Galilei'ye hasımlarından biri:

—Efendim, demiş. Kulaklarınız, bir insan için biraz büyük değil mi?

Galilei:

—Doğru, demiş. Benim kulaklarım bir insan için biraz büyük ama seninkiler bir eşek için fazla küçük sayılmaz mı?

- Bir toplantıda bir genç M. Akif küçük düşürmek için:

—Affedersiniz, siz veteriner misiniz? demiş. M. Akif hiç istifini bozmadan şu cevabı vermiş:

—Evet, bir yeriniz mi ağrıyordu?

- Yavuz Sultan Selim, birçok Osmanlı padişahı gibi sefere çıkacağı yerleri gizli tutarmış.

Bir sefer hazırlığında, vezirlerinden biri ısrarla seferin yapılacağı ülkeyi sorunca, Yavuz ona:

Sen sır saklamayı bilir misin? diye sormuş. Vezir:

—Evet, hünkârım, bilirim dediğinde, Yavuz cevabı yapıştırmış:

—Bende bilirim.

- Bir filozofa sormuşlar: Şansa inanır mısınız?

Filozof: Evet, yoksa sevmediğim insanların başarısını neyle açıklardım.⁵

2.4.4. Diğer Mizahi Unsurlar

Sanal dünyada görsel-yazılı ürünler de sergilenmektedir. Çoğunluğu fotoğraflardan oluşan bu ürünlerde, yazılar temel mizah yaratıcı unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Bunlar, yapılan bir çalışmada “araba arkası/tamponu yazıları, uyarı panoları, satış amaçlı reklam ve duyuru levhaları şeklinde sıralanmıştır. Sıralanan bu ürünler araştırmamız ölçüsünde aşağıda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu tür ürünlerin, asıl işlevlerinin yanında, sanal mizah avcılar tarafından komik ürünlere dönüştürüldüğü görülmüştür. (Özdemir, 2007: 5-6)

1. **Araba arkası (camı veya tamponu) yazıları:** November paşalı; serçedes (serçe+mercedes); hatalıysam 3131’e sms atın, Orhan Gencebay’ın hatasız kul olmaz melodisi cebinize gelsin; otobüsçü değiliz ki hostesimiz olsun, taksici değiliz ki manitamız olsun, biz de sebzeçiyiz, yolumuz açık olsun. (a.g.m.: 6)
2. **Uyarı Panoları:** Site içerisinde karşıdan karşıya geçmek yasaktır; Lütfen gıllakson çalmayın; lütfen paspası kullanınız (eyyce çığnayın); hırsız kardeş, aldığın telefonun maddi bir değeri yok, ama içindeki no’lar benim için çok önemli lütfen kartı getirirsen çok sevinirim. Çok önemli. 20 ytl (hırsıza not); -Yerebatan sarnıcının yanındaki tuvaletin kapısındaki yazı: “Tuvalet 250.000 TL, Parayı kutuya atın. Atıyormuş gibi yapmayın.” -Acıbadem’de “kiralık ev” ilanı altındaki yazı: “Not: Almanya’da kimim kimsem yok.” (a.g.m: 6) Bağcılar’da bir evin duvarında: "Buraya çöp atan namussuzdur. Salı ve Cuma hariç": Diyarbakır’da bir duvarda: "Buraya çöp döken

⁵ [http:// www.webhatti.com](http://www.webhatti.com)

hayvansa zaten hayvandır, çocuksa babası hayvandır, büyükse hayvan oğlu hayvandır."⁶ Sigara paketlerinin üzerinde: -Sigara içince niçin tuvaletiniz gelir hiç düşündünüz mü? Cevap: Tezek var içinde.-Bi kere o eli indir! -N'oldu başın göğse mi erdi? -Ateşle yaklaşmayın! -Seni zehirliyoruz paranla rezil ediyoruz, hahayt enayi... İsmet abi, gel de enayi gör, gel gel -Dikkat iflahınızı keser! ⁷

3. Satış ve Hizmet Sunumuyla İlgili İlan Panoları: Aypot bulunur, kızılötesi ve bülütütlü telefonlar; sidi disket geldi; pilipis tasaruflu ampul; presteysin oyunlar satılır değiştirilir; burda orkesra temin edilir dühün nişan kına sünnet gecelerine gidilir özel eylencelere gidilir; tembel avrat reyonu (bu yazının yer aldığı fotoğraftaki reyonda ayıklanmış fasulye, soyulmuş patates ve patlıcan paketleri bulunmaktadır) (a.g.m.:6) "Uygun fiyatlarla başınızın çaresine bakılır!" => Bir kuaförün tabelasında, "Jet Li'yi döven adamın filmi geldi!" => Korsan vcd satan bir dükkânın camında,"İnternette sevgili bulunur!" => İnternet cafe'nin camında yazan duyuru, "Herşey satılık! (Not: Elemanlar hariç!)" => Bir mağazanın ilginç afişi.⁸

4. Adres Levhaları: DSi Kazanova Drenaj Pompa İstasyonu; Sohbet Pansiyon, Müracaat: (Burası); Gençlik Kahvehanesi (levhanın altında oturan yaşlılar); Zıkkım Restaurant; Yangına gider.

5. Reklam Yazısı: Dur Sen Yedin Mi? Sülönün Izgara Köftesini Yemeden Geçilmez, Birde Sen Dene, Haso Sende Ye, 100 m Sağda (Bir Evin Duvarında Yer Alan Büyük Yazı); Kapatıyoruz Herşey 3/1 Fiyatına; Orijinal Cd Alana Korsan Cd Bedava. (a.g.m: 6)

⁶ <http://www.komikdunya.com>

⁷ <http://forum.geyikmerkezi.com>

⁸ <http://www.komikdunya.com>

Mizahi yazılar içerisinde sanal dünyanın şikayet ve eğlence kutusu olan “**duvar yazıları**”, kullanıcıların belki de kendilerini ve espri anlayışlarını en başarılı bir şekilde ortaya koydukları alanlardır. Kuşkusuz duvar yazılarında alaycı ifade öncelikli amaç olup ses benzerliklerinden hareketle hem şekil hem de anlam noktasında bir yakınlık kurulmaktadır. Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi birbirinden anlamlı duvar yazıları da mizah sitelerini renklendirmektedir.

- 4.Murat neden intihar etmiş? İlk üçe giremediği için...
- Adam Hindistan sokaklarında dolaşırken başına BUDA heykeli düşmüş." Başıma buda mı gelecekti! " demiş.
- Adam kızmış! İstemeye gelmişler.
- Adamın biri büyük kızını ellere küçük kızını da ayaklara vermiş.
- Adamın biri her gün peynir yiyormuş... Bir gün kapı çalmış, kim gelmiş? Gınaa gelmiş!
- Adamın biri yarın ölücem demiş. Yarmışlar hakikaten ölmüş!
- Selam ben Aydan Şener. Hadi ya; ben de dünyadan Neil Armstrong!
- Güülü seven abisine katlanır.
- İlahi Azrail, sen adamı öldürürsün.
- Volkswagen pasat, şahsi oynama!
- Nuri'yi Çin'e gömelim, Nuriçinde yatsın...⁹
- Bu aysonu kalbimi boşaltırsan iyi olur;
Aybaşı Almanya'dan sevgilim geliyor.
- Tenyalar bağirsakta yaşar, bağırmasakta.
- Allah kadını yarattı, erkek Allah yarattı demedi.¹⁰

⁹ <http://www.geyiktesti.com>

¹⁰ <http://www.e-mizah.com>

Yabancıların Türk vatandaşlığına geçmeleri durumunda hangi isimleri seçecekleri, mizahi bir üslupla öngörülmektedir. Söyleyişler ve anlamları dikkate alınarak oluşturulan bu yakıştırmalar, sanal âlemin en tutulan ürünlerindendir (Özdemir, 2007: 8).

Yabancılar Türk olsaydı ¹¹

- ✓ Michael Jordan - Mikail Yorgan
- ✓ Akira Kurosawa - Ahmet Kurusoğan
- ✓ Walter Benjamin -- Ülker Bünyamin
- ✓ Justin Timberlake- Can Sıtkı Tımbırlakzade
- ✓ Albert Einstein - Alper Danıştay
- ✓ Friedrich Nietzsche –Feridun Nice
- ✓ Boris Yeltsin - Barış Yellensin
- ✓ Harry Potter - Hayri Pıtır
- ✓ Robert De Niro - Rober Hatemo
- ✓ Marlon Brando - Naylon Branda
- ✓ Eddie Van Hâlen - Ediz Vandan Gelen ¹²

Uyarı yazıları kendi çağının izlerini ve o çağın insanlarına yönelik bir bilgilendirme kaygısını taşır. Bu doğrultuda 2090 yılına ait Türkiye'deki uyarı yazılarının da uzayı, galaksileri çağrıştırmaları doğal olmakla birlikte, Türk insanının alışkanlıklarının ve kültürel kodlarının da bu levhalardan payını alması kaçınılmazdır.

2090 Türkiye Levhaları

- Dikkat! Meteor düşebilir.
- Lütfen uzaya tükürmeyiniz.
- Buraya uranyum döken eşektir.
- Türbeye chip, süper iletken materyal, fiber optik kablo bağlamayınız.
- Galaktik yol, indirme bindirme yapılmaz.
- Galaktik yolculuklarda lütfen ışın silahınızı görevli androidlere veriniz.

¹¹ [http:// www.lafmacun.org](http://www.lafmacun.org).

¹² Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-1

- Bina içi ışınlama kabini 4 kişiliktir. 12 yaşından küçüklerin yalnız binmesi yasaktır.
- Işınlanırken burun karıştırmak bünye kısa devresine yol açabilir.
- Lütfen yerlere chip atmayınız.
- Van kedisi ve Sivas kangal köpeğinin klon cihazına sokulması yasaktır.
- Telepati hattında frekansların sağlıklı işlemesi için yüksek sesle konuşmayınız, geçirmeyiniz.
- Işınlanma odasına evcil hayvanla girmek yasaktır.
- Buraya çöp döken mutanttır.
- Galaksi hava boşluğunda sollama yapmayınız.
- Dikkat azami hız 30 ışık yılı.
- Trafik uyarı simgelerini ışın tabancasıyla yakmayınız.
- Lütfen Jüpiter aylarına kabuklu yemiş atmayın.
- Lütfen androide pasonuzu istemeden gösteriniz.
- Dikkat! Uzay gemisi çıkabilir.
- Robotlara hidrolik yağ ikram etmeyiniz.
- Oy kullananlar lütfen parmaklarınızı radyasyonlu sıvıya istenmeden batırınız.
- Galaktik yolculuk sırasında insan ve androidlerin ikramlarından almayınız.
- Silikon bazlı, display özellikli kaldırım taslarının değişmesinden dolayı verdiğimiz rahatsızlıktan ötürü özür dileriz (çemişgezек büyükşehir belediyesi).
- Kurbanlık sibernetik organizmalarınızın titanyum kaplamalarını Türk Hava Kurumuna bağışlayınız.¹³

Bugün reddedilemeyecek bir gerçekle karşı karşıyız. O gerçek; artık kültürün metinsel bağlamından çıkıp, hızla yeni bir mekânda 'sanal ortam'da üretilmesi, dönüştürülmesi ve yine burada tüketilmesi gerçeğidir. Ayrıca bu

¹³ [http:// www.geyikmerkezi.com](http://www.geyikmerkezi.com)

kaçınılmaz bir durumdur. Çünkü metinlerin sabit bir mekânı olamaz. Nerede işlevsel kılınıyorsa orada yaşamaya devam eder. Bu sebeple İnternet dünyasına farklı bir edebi mekân ve kültürel vitrin olarak bakmamız gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNETTEKİ TÜRK MİZAHININ İÇERİK AÇISINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. KADIN – ERKEK İLİŞKİSİ

İnternetin mizah sayfalarında kadın-erkek ilişkilerinin ve kimliklerinin sıkça sirküle edildiği, bu minvalde yazılı ve görsel ürünlerle de desteklenerek ayrıntılı bir şekilde işlendiği görülmektedir. İnternetin aynı zamanda sosyo-kültürel tabanlı bir veri sistemi olduğunu, bu doğrultuda sosyolojik temayülleri dikkate alma ihtiyacı hissettiğini göz önünde tutacak olursak, toplumsal ilişkilerin hedefi, amacı ve aracı konumundaki kadın ve erkek üzerinde niçin bu kadar durduğu daha iyi anlaşılacaktır. Özellikle mizahın başlatıcısı noktasındaki kadın ve erkeğin, benzerlik ve farklılıklarının, aralarındaki ilişkilerin, evliliklerinin, tartışmalarının, anatomik yapılarının mizaha arayıp da bulamadığı malzemeler sunduğu bilinmektedir. Bir de bu verilerin toplanma ve paylaşım mekânı olan İnternete aktarılması, ilişkilerin sanal ortamda tekrar ele alınması, yeniden kurgulanarak tüketilmesi artık ona başka bir boyuttan bakmamıza olanak tanımaktadır. “Sanal âlemin, hiçbir dönemde olmadığı kadar, kadın-erkek kimliğinin, ilişkisinin ve dolayısıyla aşkın tartışılmasını sağladığı üzerinde durulan önemli bir husustur (Özdemir, 2008: 305).”

Pek çok mizah sitesinde, “Kadın ve erkeğin beyin yapısı” başlığı altında, erkeklerin cinsel ilişki, kadınların da sohbet, alışveriş ve moda düşkünlükleri eleştirel bir açıdan belirginleştirilmeye çalışılmaktadır (Özdemir: 2007: 7). Nitekim bu başlıkta pek çok komik anılar, yazılar ve resimler hâlihazırda sanal dünyanın vitrinlerini süslemektedir.

Yine sanal mizah siteleri sayesinde kızların da ne denli özgün mizah dünyalarına sahip oldukları, diğer bir ifadeyle mizahın sadece erkeklere özgü bir alan olmadığı üzerinde durulmaktadır (a.g.e.:7).

Günlük yaşantımızda sıkça duyduğumuz “Kadınlar ne ister? Kadınları anlamak çok zor!” tonundan bazı serzenişlere İnternet ortamında da sıkça rastlamaktayız. Çözümlemeyen bir kripton misali kadınlara hep gizemli birer varlık nazarıyla bakan erkekler, onların karşısında yenik düşmemek adına en

önemli saldırı ve küçük düşürme silahı olan mizaha sarılmışlardır. www.lazland.com adlı sitede bir erkeğin kaleminden çıktığı anlaşılan kadınları bilgisayar parçaları ile eşleştiren “Kadınlar kaçta ayrılır?” ve “Kadınları anlamak zordur!” yazıları bu aralar sanal ortamda en çok okunan mizah yazıları arasında yer almaktadır.

‘Erkeklerin Mars’tan kadınların Venüs’ten’ geldiği söylemini adeta haklı çıkaracak nitelikte cinslerin duygu ve düşünce dünyalarının çatışması noktasında birbirlerini ötelemeleri, farklı yaşamları ilişkilerinin merkezine oturtmaları son yüzyılın ciddi sorunlarından biri hâline gelmiş sosyolojik bir vakadır. İşte bu bağlamda başlı başına sosyolojik bir olgu konumuna gelmiş İnternetin yaşanan sorunları, çarpıklıkları kendince mizahi bir kılıfa sokarak ele alması burada da kendisini göstermiş, farklılıkları bir ayrışma olarak değil, cinslerin kendilerine has özellikleri olarak ele almıştır.

KADINLAR KAÇTA AYRILIR?

HARD-DISK tipi kadın: Her şeyi hafızasında saklar.

RAM tipi kadın: İşiniz bittiği anda sizi de unuttur.

WINDOWS tipi kadın: Herkes hiçbir şeyi doğru dürüst yapamadığını bilse de kimse onsuz yaşayamaz.

EXCEL tipi kadın: Söylendiğine göre birçok kabiliyeti olmasına rağmen birçok kimse basit ihtiyaçlar için kullanır.

SCREENSAVER tipi kadın: Eğlendirmekten başka hiçbir işe yaramaz.

İNTERNET tipi kadın: Erişilmesi zorlu olan tiptir.

SERVER tipi kadın: İhtiyacınız olduğunda her zaman meşguldür.

MULTIMEDIA tipi kadın: Korkunç şeylerin güzel gözükmelerini sağlar.

E-MAIL tipi kadın: Her 10 sözünden 8’i anlamsızdır.

VIRUS tipi kadın : Bir başka ismi de "Eş" tir. Hiç beklemediğiniz bir anda gelir kendisini yerleştirir ve kaynaklarınızı kullanmaya başlar. Kurtulmaya

çalıştığınızda kesin bir şeyler kaybedersiniz. Eğer kurtulamazsanız her şeyinizi kaybedersiniz.¹⁴

KADINLARI ANLAMAK ZORDUR

- Öperseniz beyefendi değilsinizdir;
Öpmezseniz adam değilsiniz.
- İltifat edersiniz yalan der;
Etmezseniz bırakır gider.
- Her isteğine evet derseniz karaktersiz olursunuz;
Karşı çıkarsanız anlayışsız.
- Çok yanına giderseniz sıkıldım der;
Az giderseniz küser.
- İyi giyinirseniz çapkınsın der;
Dikkat etmezseniz zevksizlikle suçlar.
- Kıskanırsınız huyun kötü der;
Kıskanmazsınız sevmiyorsun der.
- Siz bir dakika geç kalın kıyamet kopar;
Kendisi bir saat gecikirse bunda ne var.
- Arkadaşınızla buluşursunuz adı ihmal olur;
O buluşur "Bizim kızlar" olur.
- Siz başka kadına bakacak olsanız gözleriniz oyulur;
Başka bir adam ona baktığında adı hayranlık konur.
- Konuştuğunuz anda dinlemenizi ister;
Dinlediğiniz anda "Neden konuşmuyorsun?" der.
- Kısacası...
Sade ama çok karışık.
Zayıf gibi ama çok güçlü.
Akıl karıştıran ama hayranlık uyandıran.
İnsanı çıldırtan ama mükemmel!

¹⁴ [http:// www.fikradunyasi.com](http://www.fikradunyasi.com)

Çok güzelse nadiren sadıktır.

Çok sadıksa da nadiren güzel.¹⁵

Kimi zaman “Kadınla erkeğin ne farkı var?” Kadınların, kimi zaman da erkeklerin kendilerine en çok sordukları sorulardandır. Aşağıda buna verilmiş yanıtların sıralanmış bir listesi bulunmaktadır. Listede üzerinde durulan odak nokta; erkeklerin kendi aralarındaki fizyolojik ve psikolojik üstünlük kurma gayretlerinin ironik bir karşılaştırmayla sunulması ve bunların kadınların yaşamında hiçbir öneminin olmamasından ötürü, ortada bilinçli bir hor görme eyleminin varlığıdır.

Kadının Erkekten Farkları¹⁶

1. Sigaradan sararmış bıyıklarımız yok.
2. Arabamızın yolda patlayan lastiğini değiştirmeyi bilmesek de olur.
3. "Ya kalkmazsa?"
4. "Ya inerse?"... sizin de işiniz zor valla ya...
5. Pantolon giymek bizim için fizyolojik olarak en az etek kadar rahattır.
6. Kişiliğimiz kullandığımız arabanın beygir gücü ile doğru orantılı olarak değişmiyor.
7. Tuvalette sadece tavana değil, sağımıza solumuza herhangi bir ölçme-biçme endişesi duymaksızın bakınabiliriz.
8. "Gerçek mi, rol mü yapıyor?"
9. "Damsız Girilmez" bize bir şey ifade etmiyor.
10. Kırmızı ışıktaki yanımızdaki arabanın bizden önce çıkması ya da bir aracın bizi sollaması hiçbir şey demek değildir.
11. İsteddiğimiz her yerde ve her koşulda ağlayabiliriz.
12. Bedensel hareketlerimiz vücudumuzdaki olası kasları belirginleştirecek diye bir zorunluluğumuz yok.
13. Vücudumuzda kas olacak diye bir zorunluluğumuz da yok hatta.
14. Kas gücü gerektirecek işleri zevkle yapacak birileri her zaman vardır.

¹⁵ [http:// www.mizah.com](http://www.mizah.com)

¹⁶ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-II

15. Düğme, sökük vs. dikmek özel bir beceri gerektirmiyor.
16. Dünya yerle bir olsa önce kadınlar ve çocuklar!
17. "Yoktan var edilen" yapay bedenlerimize tapınacak bir karşı cins varken, kozmetik ürünleri ve estetik cerrahinin olanaklarından sonuna kadar yararlanıyoruz.
18. Âşık oluyoruz. Korkmadan.
19. Biraz göbek sevimli mi durur? Hadi ordan!! Siz hiç kalçalarımıdaki yağlar beni çekici gösteriyor" diyen bir kadın gördünüz mü? Asla dış görünüşümüzle ilgili yalan telkinlerle kendimizi kandırmaya çalışmayız. Rejim gerekiyorsa rejim... Allah Allah...
20. Tecavüze uğradığımızda cinsel tercihimizi değiştirmek zorunda değiliz.¹⁷

Kuşkusuz erkeklerinde kadınların kronikleşmiş birtakım alışkanlıklarını göz önüne aldıklarında, erkek olarak dünyaya geldiklerine şükretmektedirler. İşte bu bağlamda bir erkeğin erkek olduğuna neden sevinebileceğinin yanıtları aşağıda şu şekildedir:

"Allahtan Erkeğim" Dedirtecek Şeyler: ¹⁸

1. Pamela Anderson.
2. Filmlerdeki çıplaklık sahnelerinin yıldızları genelde dişidir.
3. Beş günlük bir tatil için minik bir çanta yeterlidir.
4. Spor karşılaşmaları.
5. Telefon konuşmalarınız maksimum 30 saniyedir.
6. Arkadaşlarınızın cinsel yaşamını gözlemlemeniz gerekmez.
7. Tüm konservelerinizi siz açarsınız.
8. Tuvalet ihtiyacınızı kadınlardan %80 daha hızlı ve pratik giderirsiniz.
9. Eski arkadaşlarınız kilo almış ya da vermiş oluşunuzla ilgilenmezler.
10. Kuaförde saatler harcamazsınız.
11. Dişilerden %98 daha hızlı zap yaparsınız.
12. Pembe dizilerle zaman kaybetmezsiniz.

¹⁷ <http://www.komikler.com>

¹⁸ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-III

13. Poponuz, işe alınmanızda asla bir kriter değildir.
14. Tüm orgazmlarınız gerçektir.
15. Tecavüzcüler sizle ilgilenmez.
16. Her yere yanınızda gereksiz şeylerle dolu bir çanta götürmek zorunda kalmazsınız.
17. Yaşlanırsanız Viagra kullanırsınız.
18. Tuvalete yardımcı bir grup arkadaşınız olmadan gidebilirsiniz.
19. Soyadınız olduğu gibi kalır.
20. Bir otel yatağını toplanmamış bir şekilde bırakabilirsiniz.
21. Kendi yemeğinizi öldürebilirsiniz.
22. Düşüncesizlikleriniz için ekstra kredi sahibisinizdir.
23. Hiç kimse sizi (onu) yutarken hayal etmez.
24. Tuvaleti silmek zorunda değilsinizdir.
25. 10 dakikada traş olup, duş alıp hazırlanabilirsiniz.¹⁹

”Erkeklerin Çektiği 30 Şey“ başlığı altında verilen listede ise erkeklerin genel karakteristiğini çıkaran, ‘maço’luğundan ‘light’lığına kadar her okuyan erkeğin kendinden bazı alışkanlıkları bulabileceği özellikleri görmekteyiz.

Erkeklerin Çektiği 30 Şey

- 1- İşe başlarken besmele çeker.
- 2- Delikanlıdır tesbih çeker.
- 3- Sportmendir barfiks çeker.
- 4- Tek eliyle sınav çeker.
- 5- Kendi dişini kendi çeker.
- 6- Taraftardır; üçlü çeker.
- 7- Kaçan golde yuh çeker.
- 8- Akşamcıdır, kafayı çeker.
- 9- Ağzında sigara halay çeker.
- 10- Dikiz aynasından hareket çeker.

¹⁹ <http://www.mizahdelisi.com>

- 11- Muazzam kopya çeker.
- 12- Kaynanadan çok çeker.
- 13- Genelde babaya çeker.
- 14- Evladına nutuk çeker.
- 15- İskenderin üstüne künefe çeker.
- 16- Komedi filminin kralını çeker.
- 17- Çuhayı yırtmadan pike çeker.
- 18- Kafası bozulunca resti çeker.
- 19- Yükte ağır parada hafif çeker.
- 20- Parayı bulan arabayı çeker.
- 21- Mahallede pati çeker.
- 22- Gurbette hasret çeker.
- 23- Sevdiğini sorguya çeker.
- 24- Aldatılınca tetiği çeker.
- 25- Memlekete turist çeker.
- 26- Kaşı gözü ilgi çeker.
- 27- Her ortamda dikkat çeker.
- 28- İtalyan erkeklerine beş çeker.
- 29- İngilizlere yirmibeş çeker.
- 30- Balıketi görünce iç çeker.²⁰

Bir maço erkeğin ya da dominant kadının evde nasıl olduğunun yazılı olduğu işte o not defterleri:

Harbi Kadının Not Defteri²¹

1. Harbi karı omlet ve makarna dışında yemek pişirmeyi bilir.
2. Harbi karı göbek atmayı iyi becerir, iyi becerdiğini inkâr etmez; ama göbek atarken masanın üzerine de çıkmaz.
3. Harbi karı makyajsız sokağa çıkmaz, çıkarsa da erkeklere görünmez.
4. Harbi karı fal bakmayı bilir.

²⁰ <http://www.eglendir.com>

²¹ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-IV

5. Harbi karının okumaktan gözleri bozulmaz, lens, gözlük filan takmaz.
6. Harbi karının kalçaları geniş olur, rejim yapıyorsa çaktırmaz.
7. Harbi karı arkadaşının aşkına yan gözle bakmaz, ille de bakacaksa açık açık bakar, arkasından iş çevirmez.
8. Harbi karı lokantada hesap ödemez.
9. Harbi karı light sigara içer, sigarasını asla kendi yakmaz.
10. Harbi karı hafif içkiler içer, çabuk sarhoş olur.
11. Harbi karı erkeklerle bilek güreşi yapmaz.
12. Harbi karı barda erkeklerle fondip yarışına girmez.
13. Harbi karı kız küfürleri dışında küfretmez.
14. Harbi karı sarhoş olunca elaleme iş atmaz.
15. Harbi karı kırıtarak yürür, kırıtarak dans eder, sırtarak konuşur.
16. Harbi karı kot pantolon giyebilir ama unisex erkek pantolonlarından uzak durur.
17. Harbi karı mini etek giyebilir, fakat delikanlı adamla çıkıyorsa ancak onun yanında mini etek giyer.
18. Harbi karı eve otobüsle kendi dönmez, erkekler alır bırakır.
19. Harbi karı miki, ayı yogi, gufi, twiti gibi oyuncaklarla uyumaz.
20. Harbi karı annesinin giysilerine, parfümlerine vb. el koymaz.²²

Harbi Erkeğin Not Defteri: ²³

1. Harbi erkek gözleriyle konuşmayı bilir.
2. Harbi erkek gülüşüyle sarmayı bilir.
3. Harbi erkek bir dokunuşla sevgisini gösterir.
4. Harbi erkek tırnak uzatmaz.
5. Harbi erkek kelse keldir, saçının sağını uzatıp soluna taramaz.
6. Harbi erkek bir kadınla konuşurken dinler, seyretmez.
7. Harbi erkek dürüsttür, iki ilişkiyi birarada yaşamaz.
8. Harbi erkek clark çekmez, bıyık burmaz.
9. Harbi erkek masada kadın oynatmaz.

²² [http:// www.komikdünya.com](http://www.komikdünya.com)

²³ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-V

10. Harbi erkek sevmekten korkmaz.
11. Harbi erkek müziğin ritmine uygun dansetmeyi bilir, partnerini dansettirir.
12. Harbi erkek pazularını göstermeye çalışmaz.
13. Harbi erkek kusacak kadar içmez.
14. Harbi erkek sevgilisini dansa kaldırdığında ayağına basmaz.
15. Harbi erkek kaba gücünü, güçsüz insanlar üzerinde kullanmaz.
16. Harbi erkek el, kol şakaları yapmaz.
17. Harbi erkek su içerken serçe parmağını kaldırmaz.
18. Harbi erkek eşinin, sevgilisinin kız arkadaşları eve geldiğinde; atletle, pijama ile yanlarına çıkmaz.
19. Harbi erkek biraz da utanmayı bilmelidir, fazla arsız olmak ehven değildir.
20. Harbi erkek sırnaşmaz, sinek gibi yapışmaz, vazgeçeceği zamanı bilir.²⁴

“Bir erkeğin mutlu olma yolu midesinden, bir kadının mutlu olma yolu eşinin cüzdanından geçer.” sözlerinden ziyade, cinslerin birbirlerini mutlu etmelerinin yollarını ve kadın ve erkek ilişkilerini mizahi açıdan sorgulayan öneriler, sanal ortamda karşımıza şu şekilde çıkmaktadır:

Erkeklerin Kadınları Mutlu Etme Sırları! ²⁵

1. Saçlarını okşa.
2. Yücelt.
3. Şımart.
4. Gözlerinin içine bak.
5. Geleceğe ait planlar yap.
6. Dil dök.
7. Yalvar.
8. Destek ol.
9. Yemeğe götür.
10. Akmerkez'e götür.
11. Tekneye bindir.

²⁴ [http:// www.mizzah.com](http://www.mizzah.com)

²⁵ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-VI

12. Güldür.
13. Zekâ oyunları yap.
14. Müzik dinlet.
15. Teşvik et.
16. Teskin et.
17. Affet.
18. Hayran kal.
19. Banyosunu hazırla.
20. Güven ver.
21. Kapıyı tut.
22. Asansörde kat düğmesine bas.
23. Arabasının kapısını aç.
24. İşit.
25. Sarıl.²⁶

Kadınların Erkekleri Mutlu Etme Sırrı

1. Soyunmak kafi!

Evlilikte kadın-erkek ilişkilerinin nasıl yürüdüğünü karşılaştırmalı olarak mizahi bir üslupla tarafların ağzından sunan bir seçki:

- ✓ Bir kadın evlenene kadar gelecek endişesi taşır, erkeğin gelecek endişesi ise evlendikten sonra başlar.
- ✓ Başarılı erkek, karısının harcayacağı kadar parayı kazanabilendir; başarılı kadın ise böyle bir erkeği bulabilendir.
- ✓ Bir erkekle mutlu olmak için onu çokça anlayıp az da olsa sevmek; bir kadınla mutlu olmak için ise o kadını çokça sevip anlamaya hiç çalışmamak gerekir.
- ✓ Evli bir erkek bekâra göre daha uzun yaşar; fakat ölmeyi daha fazla arzular.

²⁶ [http:// www.mizahsitesi.com](http://www.mizahsitesi.com)

- ✓ Kadınlar erkekle evlenirken erkeklerin değişeceğini beklerler; fakat erkekler hiç değişmezler; erkekler ise evlenirken kadınların değişmeyeceğini umarlar; ama kadınlar değişir.
- ✓ Bir adam karısına arabasının kapısını tutuyorsa emin olabilirsiniz: Ya arabası yenidir ya da karısı.
- ✓ Evliliğin ilk yılında adam konuşur, kadın dinler. İkinci yılında kadın konuşur, adam dinler. Üçüncü yılında her ikisi de konuşur, komşular dinler.
- ✓ Bir genç babasına sorar: "Baba, evlenmek kaç mâl olur?" Baba cevap verir: "Bilmiyorum oğlum, ben hala ödüyorum..."
- ✓ Evde patron olduğunu söyleyen bir erkeğe kesinlikle inanmayın. Çünkü muhtemelen başka yalanlar da söylüyordur.
- ✓ Bir erkek evlenene kadar yârimdir; evlenince biter.²⁷

Mizahın içinde, kimi kadınlara göre kılıbık kimilerine göre ise ideal bir erkeğin eşi için yazdığı şiir anlayışıyla sanal ortamda yer alan manzume:

Hanımım ne söylerse çıkmam onun sözünden.
 Ne arzu ettiğini keşfederim gözünden.
 Saygı gösterip ona sabah erken kalkarım.
 Ortalığı süpürür sobamızı yakarım.

Çayımızı hazırlar, soframızı kurarım.
 Bu arada uyanır, sultanlar gibi hanım.
 İbriği taşı alıp eline su dökerim.
 Hizmetimi beğenir, takdir eder şekerim.

Evi badana eder, duvarları sıvarım.
 Elimden her iş gelir, tahtaları ovarım.
 Sinirliyim, titizim, terstir biraz damarım.
 Yırtık söküğe gördüm mü hemen alır yamarım.

²⁷ [http:// www.forumturka.net](http://www.forumturka.net)

Sporu çok severim, salıncağı sallarım.
 Çocuk doğdu doğalı idmanlıdır kollarım.
 Biraz müşkülpesendim, her yemeği yiyemem.
 Gururluyum, hanıma şunu pişir diyemem.

Ev işine karışmam, herkes gibi aşırı.
 Haftada bir yıkarım, biriken çamaşırı.
 Kimseye boyun eğmem, temizlerin ocağı.
 Misafir günümüzde toplarım dört bucağı.

Hanıma fincan cezve getirdim Kahire'den.
 Kahve pişirmem için çağırır daireden.
 Dalar karıştırırsam şekerliyle sadeyi.
 Oklavanın altında veririm ifadeyi.²⁸

3.2. CİNSELLİK

3.2.1. İnternet ve Cinsellik

Hasan Bülent Kahraman'ın moderniteyi, açık veya kapalı iktidarların bedenleri 'uysallaştırması'²⁹ şeklindeki görüşüne, cinsellik ve İnternet açısından yaklaşıldığında katılmamak olanaksızdır. Çünkü Kahraman'ın yine "Kurtarılmış Bölge İnternet" başlıklı yazısında da ifade ettiği üzere, çağımızda bedenler, modernitenin esaretinden, iktidarların baskısından uzaklaşıp postmodernizmin en önemli icadı ve esaret tanımayan özgür çocuğu İnternete sığınmıştır. Nitekim iktidarın biricik amacı zincire vurulmuş bedenler yaratmak, arzuyu söndürmek ve cinselliği kontrolü altında tutmaktır. Bunu bilen İnternet, her türlü sınırlamaları ortadan kaldırarak cinsel tatminkârlığın kapılarını sonuna kadar aralayan yeni bir pencere açmaktadır. Orası artık merkezi otoritenin, sansürlerin, denetimlerin giremediği, erişemediği bir

²⁸[http:// www.webhatti.com](http://www.webhatti.com)

²⁹ Hasan Bülent Kahraman, Kurtarılmış Bölge İnternet, Fotoğrafya dergisi, 21.sayı, <http://www.fotografya.gen.tr>

kurtarılmış bölgedir.³⁰ Ayrıca Kahraman bir başka yazısında, İnternetin, yaşadığı toplumdan soyutlanmış bireyler için doğru bir zamanda devreye girdiğini; cinselliğin eşleniği olan fantezi kavramının somut olarak yaşanması için sayısız olanaklar sunduğunu söylemektedir. Nitekim İnternette, buluşma odalarının, her türlü görüntünün sunulduğu sitelerin, insanların eş bulduğu hatların ve en mahrem durumların kamusal dünyaya açıldığı programların varlığını buna delil olarak sunmaktadır.³¹ Buradan hareketle şunu kolaylıkla söyleyebiliriz ki teknolojiyle birlikte gelişen ve ilerleyen çağımızda, İnternetin sanal pencereleri sayesinde 'röntgencilik'e izin verilmekte, görselliğin hakim olduğu yeni bir dünya sunulmakta ve 'gizlilik' kavramı gittikçe önemini yitirmektedir.

Bir zamanlar en sona saklanan ve olabildiğince ertelenen cinsellik, şimdilerde günümüzün siber yaratıklara dönüşmeye aday insanları tarafından yaşamın merkezine oturturulmuş ve böylece her an, her yerde ulaşılabilir sıradanlaşmış bir algılamının oluşmasına ortam hazırlanmıştır. Kullanıcılarına gerçek dışı bir kişi olarak gerçek dışı kişilerle sanal ortamda ilişki kolaylığı tanıyan İnternet, ziyaretçilerini maske ile dolaştırmaktadır. İsimlerin ve yüzlerin görünmediği bir dünyada, insanlar "yüz"süzleşerek adeta sanal birer canlıya dönüşmekte, tekno-köle hâline gelmiş kişilerin ilişkileri de bu bağlamda sanal olmaktadır. Küreselleşen yalnız dünyanın yalnız birer ferdi olarak siber uzamın boşluğunda kişilikleri de silinip gitmektedir.

İnternet ve cinsellik üzerine son söz olarak şunu söyleyebiliriz ki gerçek dünyada elde edilemeyen sanal mutluluklara, İnternetin şehvet içerikli sitelerinde kavuşulmakta ve kullanıcılarına yaşattığı sanal tatminle İnternet, bağımlılık yaratmaktadır. Fakat bu durumun bilhassa gençlerin cinsel gelişimleri noktasında ne kadar olumsuz bir etki uyandıracığı muhakkaktır. Gençlik, adeta uyuşturucu müptelâlığında olduğu gibi sanal cinselliğin köleleri hâline getirilmektedir.

³⁰ a.g.m.

³¹ Hasan Bülent Kahraman, Seks, Gerçekler ve İnternet , Fotoğrafya dergisi, 21.sayı, <http://www.fotografya.gen.tr>.

3.2.2. Mizahta Cinsellik

Çiğdem Usta'nın "Mizah Dilinin Gizemi" adlı yapıtında da değindiği üzere araştırmacılar, mizahla cinsellik arasındaki bağın kaynağını, toplumsal baskıda bulmaktadır. Buna göre, toplum tarafından hakkında konuşulması bile yasaklanarak bastırılan cinsellik, mizah maskesi altında yüzeye çıkabilmekte ve bu şekilde rahatça konuşulabilmektedir (Usta, 2005: 36).

Çünkü mizah her türlü baskıya karşı adeta paratoner özelliği göstermektedir. Bastırılmış duyguların vücudu terk etmesi, en masum 'gülme' yoluyla olmaktadır. Çünkü gülmenin özünde saflık ve masumiyet vardır. İşte mizah, bu masumiyet çizgisinde alaycı oklarını, baskı ve şiddet öğeleri üzerine yönlendirerek kişinin rahatlamasını sağlamaktadır. Pek çok toplumun mahrem olarak kabul ettiği cinselliğin, mizah maskesi altında dışa salıverilmesi kolaylığı ise İnternetle gerçekleşebilmiştir. Bilindiği üzere daha önceleri mizah dergilerinde dahi cinsellikle ilgili resim ve yazılar karartılarak ya da kesilerek verilmekteydi. Oysa günümüzde İnternet, cinselliğin üzerindeki ayıp perdesini aralamış, mahremiyet kavramının yeniden sorgulanmasına yol açmıştır.

Özdemir'in, argo ve cinselliğin mizahın çeşnileri ve temel kaynakları olduğu genel varsayımı dikkate alındığında, sanal mizahın da farklı olması beklenmemelidir (Özdemir, 2007: 6) görüşünden de hareketle, günümüz mizah anlayışının beslendiği kaynakların başında cinselliğin gelmesi, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir konudur. Kuşkusuz her çağın mizah malzemesini kendi dinamikleri belirler. Günümüz mizah kültürüne yön veren dinamiklerin başında ise kişilerin saklı yön ve duygularının argo ve cinsellikle açığa vurulması gelmektedir. Nitekim sanal dünya kullanıcılarını güldüren unsurlar araştırıldığında bu gerçek daha iyi anlaşılmaktadır. İnternet ortamında dolaşan komik yazı, görüntüler arasında en çok tıklanılanlara bakıldığında cinsellik ile ilgili olanların ilk sırada yer aldıkları görülmektedir. Hatta komik yazı ve fıkra başlıklarında ve görüntülerde bile bu ayrıntı göze çarpmaktadır.

İşte sanal âlemde dolaşan “Cinsellik İçerikli Komik Yazılar” a birkaç örnek:

Futbol ve Cinsellik

Futbol ile cinsellik arasında bir kıyaslama yapılsaydı nasıl olurdu acaba? Hiç bu kadar benzer yönünün olduğunu düşünmemiştiniz herhalde.

- * İkisinde de pozisyon zenginliği esastır.
- * İkisinde de çamurlu ortam sevilmez.
- * İkisinde de motivasyon neticeyi etkiler.
- * İkisinde de çocuklar problem olur.
- * İkisi de şifreli kanaldan yayınlanır.
- * İkisinde de skor önemlidir.
- * İkisinin de magandası çekilmez.
- * İkisinde de ofsayta düşülür.
- * İkisinde de ‘ilk kez millî’ olunur.
- * İkisinde de frikik vardır.
- * İkisinin icrası için de tesis gereklidir.
- * İkisi de nadiren ertelenir.
- * İkisinde de belli bir yaştan sonra jubile gereklidir.
- * İkisi de ısınma hareketleri gerektirir.
- * İkisinin de paralı yapılında menajerlik sistemi vardır.
- * İkisinde de sakatlık riski vardır.
- * İkisinde de deplasman korkusu yaşanır.

Tek bir farkla, futbolda elle oynamak yasaktır, diğerinde serbest.³²

Kuşkusuz futbol ile cinsellik arasındaki bu benzerlikte ataerkil bir düzenin önemli payı vardır. Dünya’da futbol denildi mi akla -son zamanlarda her ne kadar kadınlar tarafından da benimsenmeye başlamış olsa bile- ‘erkek oyunu’ gelir. Cinsellikte Doğu toplumlarındaki “tohum ve toprak”

³² [http:// www.e-mizah.com](http://www.e-mizah.com)

inancında olduğu gibi bir erkek egemenliği söz konusu olduğu için; bu iki kavramın benzerliklerinin İnternet ortamında kullanıcılara çok iyi bir malzeme çıkardığına kuşku bulunmamaktadır.

Cinsellik İçerikli Komik Fıkra Örnekleri

Sana Koysunlar

Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul Belediye Başkanlığı zamanında fırınları geziyormuş. Kendisine, ağzı oldukça bozuk bir fırıncı pasta ikram etmiş. Fahrettin Bey, şöyle bir tadına bakmış ve sormuş:

-Hımmm! Çok güzelmiş, ne kattın buna? Fırıncı gülümseyerek yanıtlamış:-Sana koydum efendim! Fahrettin Bey, bu söz üzerine pastadan bir lokma daha almış ve devam etmiş:

-Ben de bütün fırıncılara söyleyeyim de hepsi Sana koysunlar.

Türk Delikanlısı

Bir gün bi uçakta Fransız, İngiliz, Alman, Rus, İranlı, Hollandalı ve Türk laylaylom gidiyorlarmış. Neyse uçak rotasını takip ederek giderken İngiltere'nin üstünden geçiyor. İngiliz şöyle bi aşağıları süzüyor ve lafa giriyor: -Arkadaşlar, burası benim memleketim İngiltere. Bizim diyor, biramız acayip meşhurdur, şahane biralar üretiriz, içimine doyamazsınız. İngiltere bitiyor. Uçak Fransa'nın üstünden geçiyor ve Fransız dalıyor: -Burası da Fransa... Bizim kızlarımız meşhurdur, öpmeye kıyamazsınız.

Derken Almanya'ya geliyor uçak. Alman bi iç çekiyor ve "Hey gidi memleket!" diyor, biz bir arabalar üretiriz; binmeye kıyamazsınız. Sonra efendim geliyor Hollanda' ya... Hollandalı bakıyor şöyle bir aşağı ve "burası da Hollanda" diyor.. "ah o güzel evler" diyor. "Bizim evlerimiz meşhurdur." Uçak sonra Rusya'ya geçiyor : Rus bakıyor aşağı.. "bizim" diyo KGB'miz meşhurdur. Dünyada sinek havalansa haberdardır." Sonra İran'a dönüyor uçak. İranlı bakıyo şöyle bi göz süzerek "abiler" diyor. "burası da İran... Bizim de halımız meşhurdur, yumuşacıktır."

Geldik Türkiye'ye... Türk bakıyor aşşığıya. "Düşün düşün... Nerden başlasam ki?" (O kadar çok meşhur şeyimiz var ki; en orijinalini söylemeliyim.) Hah buldum!" diye düşünüyor ve başlıyor anlatmaya: - Arkadaşlar burası Türkiye... "Bizim" diyor, "delikanlımız çok meşhurdur... Öyle ki; alır Fransızın kızını, içer İngilizin birasını, atar Almanın arabasına, götürür Hollandalının evine, yatırır İranlının halısına, çatır çatır düzer, değil kocasının KGB'nin bile haberi olmaz.

İş adamı

Arkadaşları iş adamını evlendirmek istiyorlar. Sonunda uygun bir hanım bulunuyor ve iş adamına haber veriliyor.

"Ben iş adamıyım", diyor adam. "Numune görmeden böyle bir işe karar veremem." Genç kadına durumu iletiyorlar:

"Ben de iş kadınıyım", diyor hoş hanım. "Numune veremem; ama istediği kadar referans gösterebilirim."

Lastik

Belediye otobüsü ağzına kadar dolu, yaşlı bir adamcağız ayakta. Elindeki bastonu otobüsün her kalkışında ve duruşunda kayıyor ve adamcağız düşmemek için olanca gücünü harcıyor. Bu sırada oturmakta olan gençlerden biri küstahça akıl veriyor:

-Baba, baba, bastonunun ucuna lastik taksan kaymaz!

-Ah oğlum, demiş yaşlı adam. Senin baban o lastiği zamanında taksaydı ben şimdi bu otobüste oturacak yer bulurdum!

Temel'in Koyunu

Çiftçi Temel'in bir koyunu varmış. Bütün gayrete rağmen koyun gebe kalamıyormuş. Temel düşünmüş taşınmış ve nam salan koçun sahibi İdris ile konuşmaya karar vermiş. İdris:

-Tamam koyunun koçum ile çiftleşebilir ama 5 YTL alırım demiş.

Bunu seve seve kabul eden Temel ertesi sabah koyununu el arabasına oturtup İdris'in yolunu tutmuş. Koyun ile koç çiftleşmiş. Ama Temel tedirgin, ya hamile kalmazsa diye. İdris'e sormuş:

-Koyunumun hamile olduğunu nereden anlayacağım? İdris:

-Sabah kalktığında eğer ayakta ise hamile değil, eğer yatıyorsa hamiledir demiş.

Sabah olmuş. Temel koşarak gitmiş ahıra; ama koyun ayakta. Oflayıp yine el arabasına koyunu koyup İdris in ahırına gitmiş. İdris bu sefer 3 YTL almış. Ve aynı şeyi söylemiş: Ayakta ise değil, yatıyorsa hamile. Sabah olmuş ancak koyun yine ayakta. Yine gitmiş İdris' in ahırına ve bu sefer ona acıyan İdris 1 YTL almış ve hayvanlar yine çiftleşmiş. Takip eden gün Temel'in canı hiç ahıra gitmek istememiş ve karısı Fadime'ye seslenmiş:

-Şu ahıra bir baksana koyun ne alemde, ayakta mı, yatıyor mu?

Fadime gitmiş bir zaman sonra geri gelmiş. Temel sormuş:

-Ee koyun ne durumda, ayakta mı yatıyor mu? Kadın gülererek cevap vermiş:

-Ne ayakta ne de yatıyor, el arabasına binmiş, seni bekliyor!

Uygun İş

Adamın biri iş arıyormuş. Çalışmak istediği firma ile görüşmeye girmiş. Sorular... Sınavlar... Adam berbat, hiç bir işte çalışması mümkün değil; ama torpili sağlam yerden. Bu nedenle firma yetkilileri bir öneri getirmek üzere adamı çağırmışlar:

- Marketing düşünür müsünüz?

- Ne, daha iyi bir şey yok mu?

- Peki, satış sorumlusu olur musunuz?

- Olmaz, daha nitelikli bir şey isterim.

- Finans departmanını düşünür müsünüz?

- Yok, hayatta yapamam; daha hareketli bir iş olsun.

Firma yetkilileri şaşkınlıkla birbirine bakmış. İnsan Kaynakları Müdürü:

- Peki, o zaman. Size içinde hem seyahat, hem cinsellik olan bir şey önerelim.

- Hah, diye bağırmış adam. Aynen böyle bir şey arıyorum. Nedir o?
- ...tir git.

18 Yaşındaki Kız

18 yaşındaki kız, annesine hamile olduğunu söyler. Anne çıldırmıştır, bağırır çağırır ve “Bunu yapan hangi domuz, bilmek istiyorum.” der. Kız telefon açar ve yarım saat içinde bir Ferrari evin önünde durur, içinden hafif kırlaşmış saçları ve çok pahalı bir elbisenin içinde manyak yakışıklı bi adam iner ve kapıdan içeri girer. Anne baba ve kızla beraber otururlar. Herif, “Kızınız durumu anlattı.” der, “Kişisel durumumdan dolayı kızınızla evlenemem; ancak tüm sorumluluğu üzerime alıyorum. Eğer bir kız çocuğu doğarsa annesine bir ev, bir yazlık villa ve bir milyon dolarlık bir banka hesabı; eğer bir erkek çocuk olursa birkaç fabrika ve bir milyon dolarlık bir hesap; eğer ikiz doğarsa her ikisine de 500 bin dolarlık hesap ve bir fabrika vereceğim.” der yakışıklı. “Ancak düşük olursa...” O zamana kadar sessizce bekleyen baba elini dostça adamın omzuna koyar ve “O zaman tekrar (...) evladım.” der.

3.3. SİYASAL ELEŞTİRİ

Tarih boyunca iktidar esasını ellerinde bulunduranlar gülme eylemine karşı tavrı almışlardır (Avcı, 2003: 5). Bu tavrın altında ise onun yıkıcı özeliğini göze alamamanın verdiği korku yatmaktadır. Çünkü “otoritenin en büyük düşmanı ve onu zayıflatmanın en kesin yolu kahkahadır (Arendt, 1997: 51).” Sanders’in düşüncesine göre gülme, iktidarın ince dokulu ağıni ters yüz edebilir, bu ağıni birden görünür kılabilir, ama iktidarı katışıksız bir vahşiliğe de döndürebilir; çünkü iktidarın son noktada gülmeye karşı söyleyebileceği hiçbir şey yoktur onun karşısında sessizleşir, dili tutulur (Sanders, 2001, 45).

Gülme bütün erkleri, kural ve tabulaşmış düşünceleri alaycı kahkahası ile yıkarak iktidar sahiplerini “Kral Çıplak!” haykırışı ile tahtlarından etmekte,

ters yüz edilmiş bir dünya düzeni içerisinde hiyerarşinin en alt katına göndermektedir. Hiçbir bağlayıcılığı tanımayan, kurallarla arası oldu olası kötü olan mizah, gerçek özgürlüğü ancak kendi gülme sesinde duymakta; sadece kendi Kral'ına soytarı, kendi soytarısına Kral olmaktadır. Sanders'in de söylediği gibi, "kuralın olmadığı bütünsel özgürlük" hissi ancak gülme eyleminde gerçekleşir.

Sosyal ve siyasal baskıya karşı olan mizah (Oral, 1998: 166) seçimini hep özgürlükten yana kullanmıştır. Kendisini ezmek isteyenlere ise 'devrimci kahkaha'sı ile karşılık vermiştir. Bakhtin'in de dediği gibi tarih boyunca gülme hiçbir zaman insanları bastırıp körleştirmeye yönelik bir araç olmamış; daima bir özgürlük silahı olarak kalmıştır (Avcı, 2003: 26).

Siyasi eleştiri niteliğindeki fıkra, karikatür ve komik resim örneklerini aşağıdaki şekliyle sıralayabiliriz:

Güllük Gülistanlık

Sakıp Sabancı'ya bir gün demişler ki:

-Ağa bu dünyada her şey güllük gülistanlık, nereye baksak her tarafta seninşirketlerini ve fabrikalarını görüyoruz.”(MarSA,YünSa,LasSA,ToyotaSA)

-Burada işin iş. Ya diğer tarafta ne olacak, orada ne yapacaksın, nasıl kurtulacaksın zebanilerden?

-Sakıp Ağa gülerek cevap vermiş:

-Öte yanda da işimizi sağlama aldık. Bir tarafımızda iSA, diğer tarafımızda muSA"

Demokrasi

Öğretmen; Sosyal bilgiler dersinde çocuklara bir ödev verir:-Herkes ailesine sorup demokrasinin tanımını özet halinde çıkaracak ve ezberleyecek Çocuk; Eve gelir, babasına sorar:

-Baba Demokrasi nedir? Babası yanıtlar:

-Önce bilmen gereken terimler var. Bak şimdi. Ben bu eve para getiriyorum. Ben LİBERAL sınıfıyım. Hizmetçimiz bizim rahatımız için çalışıyor. Ayrıca geçimini sağlıyor, o işçi SINIFI. Annen DEVLET; bütün

içişlerinden o sorumlu. Sen HALKSIN; hepimiz senin için çalışıyoruz, beşikteki kardeşinse GELECEK. Şimdilik bunları bil, sabah sana gerisini anlatacağım. Gece olur, çocuk babasının anlattıklarını düşünürken birden hizmetçinin odasından sesler gelir. Çocuk kalkar ve gizlice içeri bakar. Bir de ne görsün? Babası hizmetçinin üzerine çıkmış, gidip geliyor. Hemen annesinin yanına gider; ama nafile. Annesi horul horul uyumakta. Bu sırada kardeşi ağlamaya başlar, yanına gider ve kardeşini beşiğinde altına s... bir şekilde bulur. Ne yapacağını şaşırır ve yatar. Sabah kahvaltıda babası:

-Tanımları ezberlediysen şimdi sana anlaticam DEMOKRASİYİ, der.

Çocuk:

-Sen zahmet etme babacığım. Ben çok iyi öğrendim. LIBERALLER İŞÇİ sınıfını becerirken DEVLET uyuyor; HALK endişeli; GELECEK ise b..k içinde!

Hitler ve 3 Esir

Hitler üç esir yakalamış, İngiliz, Fransız ve bir Yahudi.

"-Size soru soracağım, bilerseniz sizi bırakacağım" demiş.

İngiliz'e sormuş:

- Titanik kaç yılında battı? İngiliz hemen cevap vermiş:
- 1912

Hitler göndermiş İngiliz'i. Fransız'a sormuş bu kez:

- Titanik'te kaç kişi öldü? Fransız cevap vermiş:
- 1050
- Tamam, sen de gidebilirsin, diye özgür bırakmış. Ve Yahudi'ye

dönmüş:

- Say lan isimlerini!

Son dönemlerin siyaset arenasında karşımıza çıkan siyasilerin Meclis'te nasıl bir davranış içine oldukları/olmaları gerektiği üzerine yeniden kurgulanan milletvekili yemini:

Milletvekili Yemini

Vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü çarpanlarına ayırmaya kalkmayacağıma, işkembeden atanın ve yan gelip yatanın yanında olmayacağıma, Demokratik ve Laik Cumhuriyet'e layık olacağıma, onu hiçbir ilkeyle aldatmayacağıma, II., III. Cumhuriyetlerle flört etmeyeceğime, kürsüde konuşanlara veya meclis başkanına su, çamur gibi şeyler atmayacağıma, zırt pırt parti değiştirip döne döne seyyar vantilatörlük yapmayacağıma, yüce meclisi dönme dolaba çevirip milleti kusturmayacağıma, listede adımlı görmeyince çocuklar gibi küsüp kendimi ve yüce meclisi kargalara bile güldürmeyeceğime, sıra kapaklarına vurarak kabak tadı vermeyeceğime ve kuru gürültü çıkarmayacağıma, milletin midesinden kopup gelen kuru gurultulara kulak vereceğime, konuşan Türkiye'yi yumruklarıyla konuşan Türkiye hâline getirmeyeceğime, sıfatıma bakmadan küfredip, çalışıyorum numarasıyla boşa kürek çekip, havanda su dövdükten sonra eve gidince çoluğun çocuğun yüzüne nasıl bakacağımı hesap edeceğime, deyimler sözlüğünü okuyup adam gibi cümle kurmayı öğreneceğime, meclis başkanının önünde birikip görüş alanını daraltmayacağıma, dahası halkı daraltıp afakanların basmasına yol açmayacağıma, grup kararı diye önüne gelene anlamadan dinlemeden el kaldıran robotlardan olmayacağıma, genel başkanımı aklayacağım diye partimi çamaşır tozu, meclisi de çamaşır makinesi hâline getirmeyeceğime, sözlük açıp ilke kelimesinin anlamına hiç olmazsa bir kere bakacağım, komisyonlara komisyon almak için girmeyeceğime, meclise bir yemin ederken bir de maaş alırken gelenlerden olmayacağıma, başım ağrısa Amerikalara doktora gidip faturasını meclise ödetmeyeceğime, MİNNET vekili olmayacağıma milletin vekili olduğumu asla unutmayacağıma, mal varlığımı ve ceylan derisi koltuğuma bağımlılığımı devletin varlığı ve bağımsızlığından üstün tutmayacağıma, Büyük Türk Milleti ve cümle alem önünde, namusum ve şerefim üzerine ant içerim. İki gözüm önüme aksın, ekmek musaf ve millet çarpsın ki doğru söylüyorum.

Ünlü komedyen Cem Yılmaz'ın ülke sorunlarıyla yakından ilgi kurduğu ve günümüz siyasetçilerine göndermelerde bulunarak İstiklal Marşı'ndan uyarladığı "İstikbal Marşı":

İSTİKBAL MARŞI

Bakma, dönmez şafak vakti yurttan kaçan o alçak!
Dönmeyip Amerika'da, arlanmaksızın yaşayacak!.
O benim milletimin hırsızıdır, yurdu soyacak,
Hortumladıkları benimdir, milletimindir ancak!

Çalma, kurban olayım hepsini ey hırslı çakal!
Gariban halkıma da bir pul bırakacak kadar al!
Olmaz sana götürdüğün paralar sonra helal,
Hakkını vermezsen burdaki ortaklarının behemehal!

Ben ezelden beri aç yaşadım, aç yaşarım!
Hangi hükümet beni kurtaracakmış, şaşarım!
Kurumuş musluk gibiyim, ne akar ne taşarım!
Yırtsam da bir tarafımı, hiç görülmez başarım!

Mali krizler, yoluna örmüşse çelikten bir duvar,
Benim 'ceğiz, cağız' diyen bir hükümetim var!
Bağırsın korkma, nasıl işimize burnunu sokar?
'Avrupa Birliği' denen tekdişi kalmış canavar!

Arkadaş, Meclis'e namusuyla çalışanları uğratma sakın!
İşe aldıracakların, olsun hep sana yakın!
Gelecektir, cezayı vereceği günler Hakkın,
Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın!

Yaktığın yerleri 'orman' diyerek geçme, tanı!
Çalışanı işten at, doldur kadroya yatani!
Gözleri açık yatır seni kurtaran atanı,
Satılmadık o kaldı, durma sativer şu vatani!

Sermaye mutlu olsun, olsa da çevre feda!
 Semizlettin Apo'yu, mezarında dönsün Şüheda!
 Uydurma kanunlarla Meclis'ten getirin seda!
 On bin yıllık tarihe, yurdum ederken veda!

Cümlenizin bu yurdu yok etmek mi emeli?
 Yediğiniz herzelere başka ne demeli!
 Oyuverin altını iyice sallansın temeli,
 Yurdumun ki, sonunda vatandaş kükremeli!

O zaman durur belki gözümden akan yaşım,
 O zaman doğrulur belim, yukarı kalkar başım,
 O zaman boşa gitmez yıllar süren uğraşım!
 Hesabını verip de gittiğiniz gün kardaşım,

Dalgalanın dolar gibi sizde şimdi ey suçlular!
 Olsun artık soyguncuya vurulacak bir yular,
 Ebediyen, öyle yok hesapsız bir iktidar!
 Hakkıdır 'garip yaşamış vatandaş'ın da gülmek,
 Hakkıdır ezilmiş milletimin, aydınlık bir İstikbal!

Karikatür, çoğu sözcüğün anlatmakta yetersiz kaldığı duygu ve düşünceleri, zengin bir anlam ve imgelem dünyası ile bizlere sunmaktadır. Siyasi, toplumsal herhangi bir sorun üzerinde karikatürün söyleyeceği sözler daha etkili ve daha kalıcıdır. Bırakacağı etki ise daha vurucudur. Sonuçta mizah adlı sonsuz bir gülme kaynağından beslenmektedir. Gülmenin yıkıcılığı karşısında ise hiçbir erk ayakta duramaz. Çünkü “karikatür, arı kovanına çomak sokmaktır. (Danyal, 2001: 9)”

Tan Oral, karikatür üzerine düşüncelerini şu şekilde sıralamıştır: *Karikatür ve siyaset birbirinden ayrılması zor iki fonemendir. Aralarında çok*

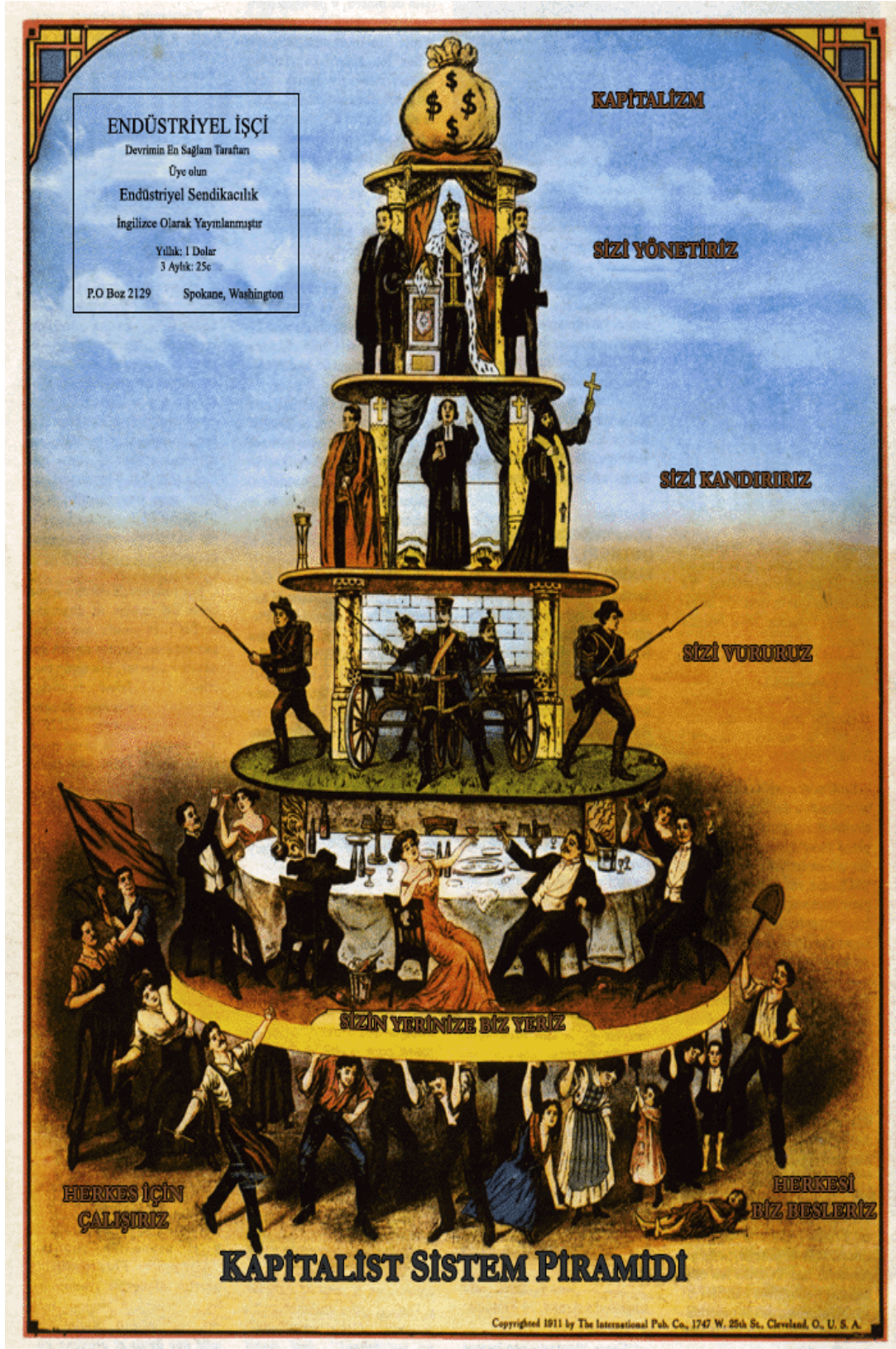
köklü bir ilişki vardır. Fakat bu ilişki yere, zaman, şartlara ve kişilere bağlı olarak biçim değiştirebilmektedir. Siyasi karikatür görevsel bir özelliğe sahiptir. Siyaset, karikatürün konusu değil, karikatür siyasetin bir parçasıdır. O, güncel gerçeği kabul etmez. Onu kendi düşünce ve duygu dünyasına göre değiştirmek ister. Saldırgandır, yıkmak istediği bir hedefi vardır. Sarsıcı ve denge bozucudur. Mizahı ve çizgisi yeni ve şaşırtıcıdır. Kuşku yaratır. Güvenilmezdir, kimseden yana değildir, kimseye de dayanmaz. Siyasal ve sosyal çalkantıların, kavganın ve onların yarattığı baskıların arttığı, toplumda gelecek umudunun kararıp özleme dönüştüğü sıkıntılı günlerin sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır (Oral, 2001:17-18).

“Karikatür, kişiler gibi politik kaygılar gütmeyen, politikanın piyonu olmaz. ‘Çürüyüp dökülen’i sergiler; “daha insanca bir dünya” yı haber verir, en azından sezdirir; özgürlükten yanadır, baskıcı sömüren ve ezen güçleri alaya alır, soytarıya çevirir (Tanilli, 2001: 21).” O aynı zamanda Sümer’in söylemiyle peçesi kaldırılmış bir yüz sergiler. Peçe sistemin örtüsüdür, toplumsal olanı görünmez, soyut kılandır; yüz de örtünün altında barınan, gizlenen kusurun ifadesidir, bireysel olandır; somut, görülür olandır (Sümer, 2001: 27).

Siyasi eleştiri niteliğindeki karikatürlerden derlenen belli başlı örnekleri sırasıyla aşağıda görmekteyiz:

Kapitalist sistemin anlatıldığı bu karikatürde, paranın egemen olduğu toplumun bir kesiminin köle, bir kesiminin sahip, bir kesiminin ise din adamı

kimliğine sahip olduğu vurgulanmaktadır. Toplumun en alt tabakası olarak görülen işçi kesimi üretip çalışırken bunun meyvesini yönetici kesim toplamaktadır. Bu çapraşık düzen, karikatürün saldırı oklarından doğal olarak kendini alamamaktadır.

Mizah, ters yüz edilmiş bir dünya görünümü sunmaktadır. Karikatür ise bunu sağlayan bir araç konumundadır. İsrail tarafının, diplomatik teamülleri hiçe sayarak Tel Aviv Türk Büyükelçisini küçük düşürmesine yönelik bir tepki olarak çizilen bu karikatürde, karikatürün var olan düzeni tepetaklak eden özelliği sayesinde bir bakıma intikam alınmış gibi görünmektedir.

3.4. SOSYAL ELEŞTİRİ

Mizah, bireye kendisini aynanın karşısındaymış gibi görüp kendi dünyasına eleştirel bir yaklaşımla bakmasına olanak tanır. Çünkü mizah insanın iç dünyasına tutulan bir aynadır. Oradaki tutarsızlıklar vücuttan kahkaha yolu ile atılır. İnternette ise bu tutum bütün acımasızlığıyla kendisini gösterir. Nitekim toplumların aksayan komik yönleri, site tasarımcılarının en fazla işlediği konular arasındadır. Bu minvalde “mizah sitelerinde Türk toplumunun çeşitli yanlarını eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayan örnekler bulunmaktadır. Bunların önemli bir bölümü, çeşitli hayallemeler, faraziyeler,

varsayımlar ve kurgulamalar üzerine yakıştırılanlardır (Özdemir, 2007:10). “
Bunlara şöyle birkaç örnek verebiliriz:

İlk Türk uzay adamı uzaya çıktığında atılacak olası gazete manşetleri:

- Kendimizi aştık...
- Bekle ay geliyoruz...
- Galaksi galaksi duy sesimizi, işte bu Türklerin ayak sesleri!..
- Uzaya kapak attık...
- Artık biz de uzaylıyız.
- Türkler uzayda!
- Türk'üz doğruyuz uzaylıyız...
- Bu bizim için büyük, insanlık için küçük bir adım!

Gaza gelmiş bazı gazete başlıkları:

- Alemin kralı geliyor..
- Bekle bizi İngiltere..
- Uzay tamam sıra Güneş'te!
- Bekle bizi Samanyolu...
- Marslılarla Türkler arasında genetik bağ bulundu!

Star - Açın mekiklerimizin önünü! Durduramazsınız...

Hürriyet - Uzanlara rağmen...

Milliyet - İstikbale eriştik. (yanda üzerinde oynanmış bir AtaTürk resmi, yanında mekik)

Sabah - İlk biz duyurmuştuk.

Zaman - Ve mümin uzayda.

Türkiye – Allah’a şükür.

Vatan - İşte Hezarfen'in torunları.

Bulvar – Uzay'a da girdik ya da milli olduk.

Star - Uzayın ulen...

Hürriyet - Aydın Doğan'dan Türk astronotlara jest.

Akit - Uzayda duyulan ezan sesi!

Sabah - Aydın Doğan'dan büyük şantaj!

Şamdan - Marslı erkeğimin geyşası olurum.

Bulvar - Ay fena oluyorum!

Star - Güneş ufuktan şimdi doğar, yürüyoruz uzayaaaa...

Star - Welcome to space!

Spor sayfasının manşeti:

Hürriyet - Fenerbahçe rüya takımı kurdu.

Fanatik - Uzaylılar da Fenerbahçeli mi?

Fotomaç - Bir gün her uzaylı Fenerli olacak...

Milliyet - Uzay Fener'e dar gelecek.

Yabancı basından başlıklar:

Washington Post: İnsanlı ilk Türk uzay aracı astronotu almadan uzaya çıktı.

Le Figaro: Astronotlar arasında hiç Kürt yok.

Die Zeitung: Verhaugen: Büyük başarı, eğer mekiği sağ salim indirirlerse 2034 de müzakerelere başlarız, dedi.

Die Welt: Ay'a gitmesi gerekirken Mars'a yönelen insanlı ilk Türk uzay aracı İstanbul üssünün yardımıyla Jüpiter'e indi.

Corierra Della Serra: Incredibile... Berlusconi, Türk Astronot'un çocuğunun sünnetinde kirve olacak.

Elefteros Rimos: Yunan hükümetinin büyük hezimet.

Time: Türk astronot uzayda yaptığı mangal keyfi sonrası söndürmeyi unuttuğu kömürler yüzünden uzay mekiğini yaktı.³³

³³ [http:// www.sanalkahve.com](http://www.sanalkahve.com)

Kuşkusuz burada Türk halkının bir özeleştirisi söz konusudur. Birçok başarıya yıllarca hasret kalmış bir ulus olarak bu başarıları zamansız elde ettiğimizde nasıl sevineceğimizi bilememek, başka uluslar nezdinde kendimizi ötelenmiş olarak görmemize neden olmaktadır. Nitekim bunun en açık göstergesi yukarıdaki olası bir büyük başarının ardından atılacak manşet örneklerinde kendisini göstermektedir.

Dünya Türklerin Olacak

Dünyanın gelişmiş ülkeleri bir araya gelmişler. Bir gün, en son teknolojilerle üretilmiş bir bilgisayara bütün ülkelerle ilgili verileri yüklemişler ve sormuşlar: "Dünyanın sahibi kim olacak?" Bilgisayar uzun süre bilgileri değerlendirmiş ve büyük an gelmiş. Nefesler tutulmuş. Bilgisayar, sonucu yazıcıya göndermiş. Hakem heyeti sonucu ilan etmiş: "Türkiye." Herkes şaşırılmış. Mutlaka bir yanlışlık olmuştur düşüncesiyle aynı soruyu bir kez daha sormuşlar. Bilgisayar uzun süre çalıştıktan sonucu yazıcıya göndermiş: "Türkiye." Tüm dünya şoka girmiş. Birisinin aklına "niye?" diye sormak gelmiş. Herkes bu fikri beğenmiş ve bilgisayara sormuşlar. "Niye?" Bilgisayar sonucu yazıcıya hiç düşünmeden göndermiş. "Herkes bir gün uzaya çıkacak ve dünya Türklere kalacak."

Bu fıkra örneğinde de görüldüğü üzere yıllardır söylenegelen "Su akar Türkler bakar." sözünde de vurgulandığı gibi ulus olarak teknolojiyi geç yakalayışımız, birtakım bilimsel gelişmeleri geriden takip edişimiz; artık ulus olarak da kabullendiğimiz bir zafiyetimiz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yakın bir zamanda seçim meydanlarında birbirinden ilginç çıkış ve sözleriyle bir anda yaşamımızın merkezine yerleşen bir siyasetçinin seçim vaatlerinin, ünlü komedyen Cem Yılmaz'ın sivri dili üzerinden yeniden kurgulandığı aşağıdaki örneklerde, sosyal yaşamımızda gerek medyadan gerek halkın ortak dilinden çıkmış olan bazı kalıp ifadelerin sıkça tekrarlandığına da tanık olmaktayız.

Cem Yılmaz “Eğer Beni Admin Yaparsanız”:

- *Kimse banlanmayacak.
- *Tekrar mp3 bölümü açacağım.
- *Mazot 1 Ytl olacak (ne alakaysa).
- *Foruma havuz yapacağım; hem yazacaksınız hem serinleyeceksiniz.
- *Cimbom Kadıköy’de puan alacak.
- *Ajdar geri gelmemek üzere Antarktika’ya gönderilecek.
- *Artık size kızlar teklif edecek.
- *Ankara’ya deniz getireceğim.
- *Saatler artık geri alınmayacak!!
- *Okeye dönerken açmak yasaklanacak.
- *Michael jackson, yeniden siyah olacak.
- *Arabada 5 evde 15 olacak.
- *Düğünlerde zorla halaya kaldırmak yasaklanacak.
- *Emrah artık koşmayacak ve anası da rahat edecek.
- *+1 mesaj mod olacak.
- *Çakı çakmak, ayna tarak, beş metre don lastiği 1 ytl olacak.
- *Ronaldo’yu Türk vatandaşı yapacağım ve foruma kazandıracağım ve Spor bölümüne mod yapacağım.
- *Forum Mesai saatleri sabah 10.30 – 12.00, öğlenden sonra 14.00 – 17.00 olacak!
- *Zeki Müren de sizleri görecek.
- *Arabayı yıkattığınız gün yağmur yağmayacak.
- *Kızların "biz arkadaşız" demesi yasaklanacak.
- *Eve tellak gelecek, her hafta üyelerin sırtını keseleyecek, boynu ağrıyana masaj yapılacaktır.
- *Forumda msj başına para alacaksınız (yok artık).
- *İddia kuponları yatmayacak.
- *Milli maçlarda rakip takıma en az 5 gol atılacak, en fazla 1 gol yenecek.

Dünyada faklılıklarınızla tanınmak, bazı kalıtsal hastalıklarınızdan, huylarınızdan vazgeçememek, nereye gidilirse gidilsin onları da yanınızda

götürmek çoğu zaman mizahla iç içe bir yaşantının kapılarını da aralamak anlamına gelmektedir. Çünkü mizahın da arayıp bulamadığı yaşamda karşımıza çıkan bu tür ilginç, alışılmışın dışındaki enstanteneler olacaktır. İşte, bizi olduğumuz gibi anlatan ismimizle müsemma alışkanlıklarımız ve hastalıklarımız:

Türk Olmanın Kuralları ³⁴

1. Kâğıt mendili kumaş mendil gibi günlerce buruşuk şekilde cebinde taşır.
2. Rüzgârlı havalarda küller uçmasın diye küllüğe su koyar.
3. Serçe parmağını kulağına sokup iyice sallayarak karıştırır.
4. Ancak bir Türk, gazete bulmacasını hep başkalarına sora sora çözebilme becerisini gösterip kendisi çözdü diye sevindirir olabilir.
5. Sakal traşı olduktan sonra kanayan yerlerine küçük kağıtlar yapıştırır.
8. Soba borusu aktığında yoğurt kaplarını telle soba borusuna bağlar.
9. Nezle olunca tuvalet kâğıdını uzun bir şerit yaparak kullanır.
10. Diş fırçasıyla dişini fırçalamayıp da saçını boyamak için kullanan birini görürseniz, o saçını seven bakımlı bir Türk'tür.
11. Konuşma yeteneği olan hayvanlara ilk olarak küfür etmesini öğretir.
12. Sahilde mayosunu kabinde giymek yerine arkadaşlarına havlu tutturarak giymeye çalışıp bir de arkadaşlarına "bakmayın lan" diye çıkışır.
- 13.Çorabının kirlenip kirlenmediğini burnuna götürerek kısa süreli koklayarak anlayan kişi temizliğine düşkün bir Türk'tür.
14. Daha birinci telefon zili çaldığında telefonun başına dikilir; ama açmak için ikinci kez çalmasını bekler.
15. Bir dükkâna girip onun bunun fiyatını sorduktan sonra "abi araba beş dakika dursun, ben hemen gelicem" deyip 2 saat sonra gelir.
16. Cebinden çıkardığı paraların içinde en eskisini özenle arayıp bulduktan sonra para üstü verir.
17. Trafikte ambulansın peşine takılarak sıkışıklıktan kurtulup uyanıklık yaptığını zanneder.

³⁴ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-VII

18. Kâğıt paraların üzerine not alır ve parayı harcadığı için notu kaybeder ve ya elden ele dolaşacağını bildiğinden komik yazılar yazar. (Paranın ön yüzüne tehlike anında arkayı çeviriniz yazıp anında çevirince de şimdi değil salak tehlike anında yazanlardan bahsediyoruz.)

19. Çocuğu yanlışlıkla elini kestiği veya düştüğü için ağladığında, elini kesti veya düştü diye çocuğunu döver.

20. Taksi tuttuğunda taksicinin yanına oturur. Eğer, üç dört kişi taksi tutuyorsa, taksi parasını veren kişi ön koltuğa oturur.³⁵

Türk Hastalıkları³⁶

1-Kardan adama tekme atma veya bozmaya çalışma hastalığı.

2-Yeni atılmış betona basma ve isim yazma hastalığı

3-Gazete ve dergilerdeki resimlere sakal, bıyık ve gözlük yapma hastalığı.

4-En iyi arabayı ben kullanıyorum zannetme hastalığı.

5-Kartopunun içine buz veya taş koyma hastalığı.

6-Cep telefonu kullanımının yasak olduğu ortamlarda ille de görüşme yapma hastalığı.

7-Belediyenin duraklara koyduğu saatlerin yelkovan ve akrebini sökme hastalığı.

8-Kumsalda deve güreşi yapma hastalığı.

9-Şahin model arabayı, Doğan görünümlü yapma hastalığı.

10-Ağaçlara ve parktaki banklara kalp ve isim baş harfi kazıma hastalığı.

11-Derslerini çalışıp sınıfını geçenleri inek sanma hastalığı.

12-Mesleğimizdeki unvanımızı İngilizce olarak söyleme hastalığı.

13-Tiki olan insanların tikleri ile uğraşma hastalığı.

14-İskambil kâğıtlarından kule yapan birinin kulesini bozmaya çalışma hastalığı.

15-Cep telefonu ile bağıra bağıra konuşma hastalığı.

16-Reklam için duvarlara veya panolara yapıştırılan afişleri yırtma

³⁵ <http://www.mizahdelisi.com>

³⁶ Ayrıca Bkz. Ekler: Ek-VIII

hastalığı.

17-Tuvalet duvarlarını defter sanma hastalığı.

18-Otobüs duraklarına “Ateşli sevişirim; beni ara” yazma hastalığı.

19-Trafikte bizi geçen bir aracı mutlaka yakalayıp onu geçmeyi ilke sayma rahatsızlığı.

20-Sinyal verir vermez şerit değiştirip kazaya sebebiyet verdiğimizde, ‘sinyal verdik görmüyon mu?’ deme hastalığı.

21-Ara yollardan ana yola çıkacak araca yol vermemme hastalığı.

22-Ünlü birini gördüğümüzde, ne kadar yakınımızda olursa olsun, ona el sallama hastalığı.

23-Ünlü birini gördüğümüzde onunla fotoğraf çektirip çok samimiyiz havası verme hastalığı.

24-Yaşamadığımız bir deneyimi ya da olayı yaşamış gibi anlatıp ona kendimizi inandırma hastalığı.

25-Otobüs durağa yanaştığında ille de ön kapıdan inmeye çalışma hastalığı.³⁷

Türk’ü Böyle Biliriz

- ✓ Mutfak tüpünün kaçırıp kaçırmadığını kibrit yakıp kontrol eden Türk’ten başkası olabilir mi?
- ✓ Desenlerini çok beğenerek alığı yeni bir mobilyanın üstünü başka bir örtü örtterek kullanan kişi Türk’tür.
- ✓ Geçirdiği bir trafik kazasından sonra kanlar içinde, çarpışan arabasıyla üzülen Türk’tür.
- ✓ Yemekte eti bıçakla değil, çatalın yanıyla kesmeye çalışan bir kişi görürseniz gözlerinden öpün. O bir Türk’tür.
- ✓ On yıllık bir otomobilin koltuk ambalaj naylonlarını çıkarmadan kullanma becerisini ancak Türk’ler gösterebilir.
- ✓ Çayı, çay tabağına döküp içen bir Türk değil midir?

³⁷ <http://www.mizahdelisi.com>

- ✓ Kırmızı ışıktaki durduğunuz için size ancak bir Türk bağırlabilir.
- ✓ Ancak bir Türk kolayı çalkalayıp fıskırtarak asitsiz içmeyi akıl edebilir.
- ✓ Otoyolda otomobilin gaz pedalına tuğla koyup, yorulmadan kullanma fikri bir Türk'ündür.
- ✓ Elektronik hesap makinesini ya da uzaktan kumandasını naylona sarıp üzerine de ambalaj lastiği geçiren Türk'tür.³⁸

Bütün bu örneklerde de görüldüğü üzere mizah bize biz olduğumuzu hatırlatan, başka uluslarla olan farkındalığımızı gösteren ve bunu esprili dille gerçekleştiren önemli bir yansıtıcıdır.

Filler Üzerine

Her milletten öğrencilere hayvanlarla ilgili ödev vermişler ve "Filler üzerine yazın" demişler. Herkes bir şey yazmış:

Fransızlar : Fillerde cinsel yaşam.

Çinliler : Fil pişirmenin bin yolu.

Etiyoplalılar : Bir fille bin kişi nasıl doyar?

İngilizler : Safaride fil avlama teknikleri.

Almanlar : Filler ve fillerin Alman dil ve kültürüne etkileri.

İranlılar : Filler çarşafa nasıl sokulur?

Amerikalılar : Daha büyük ve görkemli fil nasıl yetiştirilir?

Japonlar : Daha küçük ve daha ucuz fil nasıl yetiştirilir?

Yahudiler : Filler en pahalı ve en kârlı nasıl satılır?

Brezilyalılar : Fillerle karnavalda samba yapma metodları

Ve Türkler : Ne olacak bu fillerin hali?³⁹

Kuşkusuz burada her ulus, filleri kendi bakış açılarıyla ele almışlardır. Sürekli içinde bulunduğu hallerden şikâyetçi bir ulus olan biz Türkler için de fillerin akıbetini sorgulamak; ama herhangi bir icraat içinde bulunmamak,

³⁸ [http:// www.mizahdelisi.com](http://www.mizahdelisi.com)

³⁹ [http:// www.e-mizah.com](http://www.e-mizah.com)

“Nerde bu devlet? Ne olacak bu devletin hâli?” tarzındaki sızlanışlarımızla bütünleştğinde, mizaha kapı aralayan birer trajikomik unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yaşanılan toplumsal dönüşümün ve değişen değerlerin dünyasının içten bir mektupla anlatılışına örnek:

Baboya Mektup

Babo nasısan, eyimisen?
 Gene Fatihayı gaptın, keyfin yerinde.
 Oraları bilmem amma...
 Buraları bura olmaktan çıkmış.
 Mezarıydan galksan, gafayı yersen.
 Öldürüye sevinirsen...
 Sıra geceleri bitti artık.
 Şindi Bitliste beş minare de yok.
 Hasangalasında caketim de galmamış.
 Hem Urfa dağlarında ceylanlar da gezmiy.
 Herkes: şak-şuka, şaka da - şuka söylüy...
 Ne mirranın, ne de gayfenin dadı galdı,
 Gayfenin nestlisi çıkmış, südü de içinde.
 Gaçak çay da hepden gaçak olmuş,
 Sallama içiyler...
 Ahhh.. şu gavur icadı televizyon yok mu?
 Tam üç tene eve aldım, gene de acans dinliyemiyem.
 Gumasının yüzünden gocasından ayrılan büyük kız,
 Yaseminin penceresinden bakmazsa göremiymiş.
 Öbür oğlan Gurtlar Vadisi.
 Hele o güççüğü yokmu? Sen görmedin.
 Saçını hep Amerikan kesdiren,
 Gözü, gulağı oynuy namıssızın.

Acun Firarda diy, başka bişey demiy
 Turizm dersine eyi geliymiş.
 Valla yalan,
 Mahsadı çibıldak garılara baha...
 Torunun şehmuzla iftihar etmelisen,
 Aletirik Mehendisi çıktı.
 İş bulamadı, galdırım mehendisiyem diy.
 Galdırım da yok ya, çamırlarda debeleniy, duruy...
 Babo bi de telefon çıkmış, minnacık.
 Şalvarın cebine on tene siğar.
 Telefon amba teli, meli yok.
 Eyi bişey de çok yalan söylüy.
 Ben Siloyu tarlada görüyem,
 Aradığın gişiye ulaşılmıy diy.
 Ancaaa foturaf çekiy...
 Bu cümma rühuya hatim indirecektik;
 Mevlüt Hoca nazlanıy, boğazı ağrıymış.
 Yoh gendini üçaylara hazırlıymış...
 Eve iki tene CD göndermiş,
 Bununla gıyırık hatim iner demiş.
 Eh.. Sen de bununla idare edersiy.
 Dünya işleri bitmiy.
 Şindi bana müsade;
 Aşağı kepir tarlaya gidiyim.
 Golf oynuyacağım da...

3.5. SINIFLAR ARASI ÇATIŞMA

Mizahın sınıflar arasındaki çatışmada taraf tuttuğunu önceki bölümlerde üstü kapalı da olsa değinmiştik. Mizah, her zaman güçlünün karşısında güçsüzün, eskinin karşısında yeninin, galip olan karşısında

mağlup olanın yanında yer almıştır. O asla iktidarın, Kral'ın, Despotun, hatta Tanrı'nın egemenliğine girmemiş, onların elinde bir oyuncak olmamıştır. Sınıflar arası çatışmaya geçit vermemiş, ezilen kesimin önünden güçlü silahı gülme ile yürümüştür. O öyle bir silahtır ki, insan yaşama başlarken de onunla başlar, yaşamdan ayrılırken de onunla ayrılır. Hiçbir şey yokken “gülme” vardı. Tanrı gülerek yaratmıştı dünyayı. Havva gülerek Şeytan'a kanmış, İbrahim'in eşi Sara'nın kendinden geçmesine gülme sesi sebep olmuştu. Mizah, ayırım gözetmemiştir, hem Tanrı'nın elindeydi hem değildi, yarattıkları ise gülmenin büyüüne kapılmıştı. Hal böyleyken sanal dünyada mizahın sınıfsal bir tercihten ziyade kendisine hayat verenlerle -gençler- birlikte olduğunu görmekteyiz. Artık mizah çok farklı bir mecrada kendisine yer bulmuş, matbu dünyanın boyunduruğundan ve cumhuriyet sonrası neslin nasır tutmuş ellerinden geleceğini kurtarmış; diktaların karşısına yeni bir dünyanın 'sanal âlem'in olanaklarını kullanarak çıkmaya başlamıştır. İçinde bulunduğumuz süreçte ise sanal dünyanın efendileri konumundaki gençler, İnternetin yaramaz çocuğu olarak mizahı yaşatmaya, yaşamı da mizahlaştırmaya başlamışlardır.

3.5.1. Sanal Mizahın Gençlik Vurgusu

İnternet ve sanal dünya gibi olgular, daha önceki bütün yenilikler gibi “gençlik” vurgusuna ve çağrışımına sahiptir. Bu nedenle de yeniliklerin muhatabı, hedef kitlesi, savunucusu genellikle ve öncelikle gençlerdir. Gençler, her türlü tepkilerini, duygu ve düşüncelerini, sanal âlemin özgürleştirici ortamında, çok kere de mizah yaratıları biçiminde ifade etmektedir. “Sanal dünya gençler üzerlerindeki baskı, sınırlama ve yasaklardan yeni veya yenilik makyajlı mizahi ürünler aracılığıyla kurtulma olanağı sunmaktadır (Özdemir, 2007: 9).”

Mizahın temel tüketici kitlesi durumundaki gençler, sanal dünyada adeta kendi cumhuriyetlerini kurmuşlar, özellikle de mizah sitelerinde gerek katılımcı olarak -oy ve puan vererek, görüntü/yazı/mesaj göndererek- gerekse yönetici olarak mizahi ürünlerin üretim ve tüketim döngüsünü

yönlendirmektedirler. Ayrıca mizah dergisi okuyucuları arasında gençlerin ilk sırada yer almasını dikkate aldığımızda, gençlerin İnternet dünyasına ve sanal mizaha da etki etmesi oldukça doğal bir gelişmedir.

“Mizah sitelerinin içeriğine baktığımızda öğrenci folklorunun, okul duvarlarından, yıllık sayfalarından, sanal mizah sitelerine taşındığını görmekteyiz (Özdemir, 2007: 13).” Gençler arasındaki ilişkilerin çok geniş kapsamda kendisine mizah sitelerinde yer bulduğu ve bu toplanma alanında paylaşımların, kavgaların, sohbetlerin, sevinçlerin yaşandığına tanıklık etmekteyiz. Bu noktada Özdemir’in tespitiyle İnternet/sanal dünya-gençlik ilişkisinin, mizah, şiddet ve erotizm içeren site ve ürünlerle kurulduğu ve geliştirildiğini de gözden kaçırmamak gereklidir (a.g.m.: 9).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK MİZAHİ AÇISINDAN İNTERNETİN ETKİLERİ

4.1. TÜRK MİZAHININ ÇEŞİTLENMESİ VE İNTERNET

Türk mizahının çeşitlenmesinde kuşkusuz İnternetin önemli bir işlevi bulunmaktadır. Nitekim Türk mizahının lokomotif konumundaki “Görüntüler”, İnternet sayesinde hiçbir dönemde olmadığı kadar hızlı bir yayılma sürecine girmiştir. Kuşku yok ki komik görüntüler, mizah içerikli videolar diğer kitle iletişim araçlarında da çok popüler bir yere sahiptirler. Fakat onlarda İnternette olduğu gibi ‘çabuk erişebilme ve defalarca izlenebilme’ kolaylığı söz konusu değildir. Televizyonda yayımlanan bir görüntü ancak ilgili kanalın yayına koyacağı tarihe ve gösterme sıklığına göre birden fazla izlenebilir. Hâlbuki İnternette komik bir video sayısız kez izlenebilmekte; ayrıca diğer kullanıcıların da izleyebilmesi için paylaşım sunulabilmektedir. Günümüzde pek çok video paylaşım sitesi bu işlemi ticari boyutta ele almış, sanal dünyada görüntü alış verişinde bir rekabet ortamı hazırlamışlardır. Örneğin günümüzün en önemli video paylaşım sitelerinden Youtube, izlesene, trtube, akilli, turktube, webservis, shiftdelete, pikniktube, googlevideos vb. özellikle günceli takip ederek popüler görüntüleri, yakında gösterime girecek komedi filmlerinin fragmanlarını, birbirinden ilginç videolar ve kazalar, şakalar/kamera şakaları, hayvanlar âleminden gülünç kareleri yakalayarak sanal dünyanın gösterimine sunmaktadırlar. Bu sitelerin tanıtımlarında kullandıkları slogan niteliğindeki ifadeler, kendi aralarındaki rekabeti gözler önüne sermektedir. Meşrutiyet Dönemindeki mizah dergisi furyası ve aralarındaki rekabet böylece yüzyıl sonra İnternet ortamına taşınmıştır. İşte onlardan birkaç örnek:

YouTube'un Kuzeni Var

YouTube'un sahibi olan Google'ın kendi video paylaşım sitesi de görölmeye değer. İçeriğinde çok sayıda Türkçe video var. Yenilenmiş arabirimi ile favorilerimiz arasında ilk sırada yer alıyor.

En Çok Türkçe İçerik Burada

Türkiye'nin en popüler video paylaşım sitelerinden biri olan İzlesene.com, satıldıktan sonra çok daha profesyoneller elde gelişmeye devam etti. Hem göz yormayan tasarımı hem de hızı ile beğeni kazanıyor.

Kaliteli Görüntüler Burada

YouTube'dan sonra dünyada en çok tercih edilen video paylaşım sitelerinden biri olan Metacafe, YouTube'dan çok daha kaliteli görüntüye sahip videolar sunuyor. Ayrıca bir yazılım sayesinde, siteye girmeden de Metacafe videolarını izlemek mümkün oluyor.

Superonline da Var!

Türkiye'nin ilk ve en büyük İnternet servis sağlayıcılarından biri olan Superonline'ın da video servisi var. Sitede en çok izlenen videolara bakmak istediğinizde zor durumda kalabilirsiniz.

En Popülerler Burada

Farklı video paylaşım sitelerinden videoları bir araya getirerek okurlara sunan Videoara.com, özellikle de eğlenceli videolar konusunda çok başarılı. Hiç görmediğiniz, kıyıda köşede kalmış videoları, bu sitede bulabilirsiniz.

Her Zaman Güncellenen Site

YouTube kapalı kaldığında en çok tercih edilen video paylaşım sitelerinden biri de Vidivodo.com. Sitenin içeriği gerçekten de güncel ve kullanıcıların desteği ile de büyümeye devam ediyor. Ancak, videoları izlediğimiz çerçeve olan o eski TV yapısı, bizi siteden soğutuyor.

Videolar, TV'de de Yayınlanıyor

Bu web sitesinin de diğer video paylaşım sitelerinden pek farkı yok gibi görünse desiteye gönderdiğiniz videoların, dilerseniz gerçek TV kanalında da yayınlanma imkânı bulduğunu söylesek, sanırım bize hak verirsiniz. Daha fazla bilgiyi, web sitesinden bulabilirsiniz.

Tek Rakibi YouTube

Beyaz'ın popülerliği ile kullanıcılarla buluşan ama sunucuların yavaşlığı ve tasarımın kötülüğü nedeni ile bir gireni bir daha gelmemek üzere gönderen sitede, şu sıralar önemli değişimler yaşanıyor. Bu adresi de kaydetmekte fayda var.⁴⁰

Türk mizahının çeşitlenmesinde “Fotoğraflar”ın da önemli bir işlevi söz konusudur. Gazete, dergi ve diğer matbu eserlerde yayımlanan fotoğraflar ile iletişim araçlarında yayımlanan fotoğrafların, İnternet ortamında yayımlanan fotoğraflarla kıyasladığımızda karşımıza çok daha mizaha bürünmüş bir renk dünyası çıkmaktadır. Mizah dergilerinde veya gazetelerde yer alan mizah içerikli fotoğraf/resimlerde, anlatılmak istenilen tek bir duygu ve verilmek istenilen tek bir mesaj vardır. Onu değiştirmek imkânsızdır. Bu ancak teknolojinin olanakları ile mümkün olabilir. Nitekim aynı fotoğraf İnternet ortamında çok farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Komik olanı daha da komik kılmak için üzerinde oynamak, sanal ortamda normal, sıradan bir işlemdir. Bu bir bakıma resmin parodileştirilmesidir. Tanrısal bir elin kader adlı yapbozu yeniden yapmasıdır. Pek çok mizah sitesinde özellikle film afişleri üzerinde oynandığına tanık olunmaktadır. Bunlar arasında göze çarpanlarının çoğunlukla siyaset ve eski/yeni Türk sineması olduğu görülmektedir. Bu husus, mizahın siyaseti yakından takip ettiğini göstermektedir. Çünkü siyaset onun için bulunmaz malzemeler sağlar. Ayrıca Türk sinemasında filmleri ve farklı oyunculukları ile ön planda olan aktörlerin ya da doğrudan popüler filmlerin de bu dönüştürülmeden paylarını aldıkları

⁴⁰ <http://www.e-mizah.com>

sanal dünyada dolaşan çeşitli film afişlerinden görülmektedir. Kuşkusuz burada Türk sinemasının imkânsızlıklar içinde çekilen filmlerinin günümüz koşulları içerisinde yapılan değerlendirilmesinde, karşımıza oldukça yapay, basit ve komik bir dünyanın çıkmaktadır. Gerek oyunculuklar gerek sahneler gerekse mekânlar bütün bu komikliklerden nasibini almaktadır.

Film afişleri üzerinde belki de en çok oynamalar, başrollerini küçük yaştaki oyuncuların oynadığı filmler üzerinde yapılmıştır. Bu filmler, başrol oyuncularının jest ve mimikleri, oyunculukları ve rolleri gereği sanal dünyada adeta en fazla tüketilen mizahi bir meta hâline gelmiştir.

Türk sinemasında karşımıza çoğunlukla maço tiplerle çıkan ünlü oyuncuların, İnternette gerek sözleri gerek filmlerinden kesitleri hızla yayılırken film afişleri de gerekli kurgudan nasibini almıştır. Aslında bu durum sanal dünyada olumsuzlanan “maço erkek” tipinin “ti”ye alınışının da bir göstergesidir. Artık sanal dünyada düzenlenen çoğu anketlerde “light erkek” tipi ön plana çıkmaktadır. Bu noktada belirleyici olan kızların görüşleri sanal dünyada da yankısını bulmuştur. Mizahla yatıp kalkılan bir dünya hâline dönüşen İnternette, kullanıcıların da yeniyi benimserken eskiyi yermesi kadar doğal bir sonuç olamaz. Çünkü mizah yıktıktan sonra gerideki enkaza bakmaz, onun yönü hep ileriye dönüktür.

Fotoğraflar başlığı altında seçim afişlerini irdelleyecek olursak, siyasetin bir dönemine mizah anlamında da damgasını vuran ünlü bir siyasetçinin, İnternette seçim vaatlerinin ironik tarzda ele alındığını görülecektir. Nitekim mizah oluşturma yöntemlerinden birisi de kuşkusuz “abartma”dır. Seçim meydanlarında üst üste açıklanan vaatler mizahta da kendisine yer bulmuş, abartı ögesinin gölgesinde komik farklı açılımlar sunulmuş, yer yer alaycı seslenişler kendisini göstermiştir.

(...) nın Seçim Vaatleri

- * Herkes İdeal kilosunda olacak
- * Cimbom Kadıköy’de puan alacak.
- * Üç korner, bir penaltı olacak.

- * İktidarım süresince en az bir tane Avrupa Kupası alacak.
- * Kilo almak isteyen kilo alacak, vermek isteyen verecek. Hem de istediği kadar yiyerek, açın yemek masasının önünü.
- * Her eve bir pilates şiltesi dağıtılacak.
- * İddia kuponları yatmayacak.
- *Türk kızları gidecek, Rus kızları gelecek.
- * Ajdar geri gelmemek üzere Antartika'ya gönderilecek.
- * Düğünlerde zorla halaya kaldırmak yasaklanacak.
- * Zeki Müren de sizleri görecektir.
- * Aylık telefon, elektrik, su, doğalgaz faturaları toplamı 1 YTL'de sabitlenecek.
- * Kadınlar artık regl olmayacak.
- * Star gene benim olacak! “
- * Milli maçlarda rakip takıma en az 5 gol atılacak, en fazla 1 gol yenecek.
- * Artık kızlar teklif edecek.
- *Hafta sonu tatili 3 gün olacak
- *Okeye dönerken açmak yasaklanacak.
- *Herkes cennete gidecek, huri sayısı 41'e çıkacak.
- *Otomatik kapılar artık çarpmayacak!!⁴¹

Sanal dünyanın kapılarını zorlayan diğer bir mizah türü ise "Mizah Yazıları" dır. Çok geniş kapsamlı olan bu alanda şüphesiz başı **fıkralar** çekmektedir. İnternette hızla tüketilen fıkralar arasında ise Nasreddin Hoca fıkraları ilk sırayı almaktadır. Fakat bu fıkraların alışık olduğumuz fıkralardan bir farkı bulunmaktadır. Komikliği farklı komik, içeriği ve yapısı ise farklı bir kurgudur. Çünkü artık bu fıkralar kitapların boyunduruğundan kendilerini kurtarmış, matbu dünyadan sanal bir boşlukta özgürce hareket kabiliyeti kazanmıştır. Nasreddin Hoca'nın fıkralarındaki sesi, artık sanal dünyada yankı bulmaktadır. "Siber uzam" da adını verdiğimiz bu sanal boşlukta artık tek bir yazar yoktur. Burada kullanıcılar/ziyaretçiler vardır ve her kullanıcı aynı zamanda bir yazardır. Alıcı kitlesi konumundaki bu kullanıcılar yeni bir

⁴¹ <http://www.mizahsitesi.com>

kuşaktır. Bu kuşak, duruma ticari nazarla ve arz talep dengesiyle yaklaşmaktadır. Bu sebeple kalıplar onları bağlayamayacağı için, yapılacak tek iş tabuların ardındaki farklı bir Nasreddin Hoca'yı bulup çıkarmak olacaktır. Bu arayış, kimilerine göre bir Hoca yanılması oluşturabilecek tehlikeli bir oyundur. Onlara göre bu yöneliş Nasreddin Hoca'nın hem kişiliğine hem de fıkra mirasına bir saldırdır. Hele hele Hoca'yı yaşamın belden aşağı kültürüyle yan yana getiren fıkralara izin vermek ona bütünüyle saygısızlık ve ihanettir. Bir din adamı nasıl olur da kötü sözler sarf edebilir, düşmüş insanlarla cinsellik bağlamında sohbet edebilir? Fakat gerek mizah sitelerinin moderatörlerine gerekse de kullanıcılara göre artık Nasreddin Hoca çağın ortak beğenisi ve yaratısıyla oluşmuş yeni bir figürdür. Buradan hareketle aslında Hoca'ya ait olmayan pek çok fıkranın ona atfedilmesinde bir sakınca yoktur. Bu girişimle de Nasreddin Hoca ortak bir mizah kahramanına dönüştürülmektedir. O yeri geldiğinde Timur'u sözüyle alaşağı eden halkın içinden bir garip din adamı, yeri geldiğinde ise Msn'de yazışabilecek, İnternette sörf yapabilecek bir çılgın olabilmektedir. Nitekim Hoca yüzyıllar arasında yolculuk yapan bir seyyah olmuş; sanal ortamda ortak bir fıkra belleğinin oluşmasını sağlamıştır. Nasreddin Hoca'ya atfedilen fıkraların ona ait olup olmadığı çok da bağlayıcı değildir. Bu noktada önemli olan Hoca'nın çağlar karşısındaki mizahi duruşudur. Artık her fıkra ona rahatlıkla giydirebilecek bir elbisedir. Çünkü Hoca çağlara ve halklara mal olmuş ortak bir şuurun yansımasıdır. Her zaman dilimi, her ulus ondan ve onun gibi nice kolektif bilincin yaratıları olan mizahi kahramanları benimsemiş, kendilerinden biri olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla Aziz Nesin'in de vurguladığı üzere; halk, légendair kahramanlar yaratır ve kendi uydurduğu alayları, yarattığı légendair kahramanlara bağliyerek onların ağzından anlatır ve böylece suçluluktan kurtulmaya çalışır (Nesin, 1973: 41). Her zaman dilimin karakteri konumundaki Nasreddin Hoca'nın fıkra külliyatı, sözlü kültürde yaratılmakla birlikte, yazılı kültürde aktarılmış ve bugün de sanal/dijital kültürde yaşatılmaktadır. "Nasreddin Hoca her türlü kültürel bağlamin, çağın/zamanın içinde yaşamayı ve iletişim kurmayı başardığı için

ölümsüzdür (Özdemir, 2008: 312).” İşte Nasreddin Hoca çağlar ve kültürler arasındaki çıktığı sanal yolculuğu anlatan birkaç fıkra örneği:

Hoca İnternette sanal sörf sırasında tanıştığı ve gerçek yüzünü görmediği bir kadınla evlenir. Gerdek gecesinde kadının çirkin olduğunu görür ve uzunca bir seyahate çıkar. Hoca seyahatte iken karısı, kendisine “Msn listeme kimi ekleyeyim?” diye bir ileti atar. Bunun üzerine Hoca:

-Beni ekleme de kimi eklersen ekle, şeklindeki iletiyle karşılık verir.

Adamın Biri Nasreddin Hoca’ya Sormuş:

- Hoca bir mizah sitesi hacklenmiş duydun mu?
- Hoca demiş bana ne!
- İyi ama hocam senin site hacklenmiş.
- iyi de o zaman sana ne!

Nasreddin Hoca bir gün küçük hack programlarıyla Yahoo’yu hacklemeye çalışıyormuş. Çevresindekiler sormuş:

- Hoca, ne yapıyorsun?
- Görmüyor musunuz Yahoo’yu hacklemeye çalışıyorum.
- İyi de hocam o programla Yahoo hacklenmez ki!
- Ya hacklenirse.

Hocaya sormuşlar:

- Hocam dünyanın merkezi neresi. Hoca:
- Google da girip "dünyanın merkezi" diye arattır demiş.

Hocadan devamlı Windows XP cd’sini istiyorlarmış, Hoca’da bakmış olacak değil en sonunda:

- Cd’yi bardakaltlığı yaptım demiş.
- İyi de hocam hiç CD den bardak altlığı olur mu demiş. Hoca da;
- Niyetin yoksa vermeye bardakaltlığı da olur demiş.

Arkadaşları Hoca'ya dert yarıyorlar:

- Hocam senin karın İnternette çok sörf yapıyor demişler. Hoca'da:
 - Olur mu canım o kadar sörf yapsaydı bizim siteye de uğrardı, demiş.
-

Adamın biri Hoca'ya:

- Hocam siten kaç tekil hit alıyor? der.
 - Hoca'da Aylık 10.000 der. Aradan birkaç yıl geçer. Aynı adam Hoca'ya tekrar sorar.
 - Hocam siten kaç tekil hit alıyor? der.
 - Hoca yine 10.000 der.
 - İyi de hocam bunca yıldır hiç değişmedi mi? der. Hoca'da;
 - Erkek adamın ağzından laf bir kere çıkar.
-

Hoca bir gün CD'ciye gidiyormuş. Çocuklar önünü kesip:

- Hocam bize de oyun CD'si alsana demişler. Yalnız içlerinden biri Hoca'ya para vererek Doom3 CD'si istemiş. Hoca akşam Cd'ciden dönerken çocuklar yine önünü kesip hocaya, "Hani bizim CD?" demişler. Hoca da yalnız bir Cd çıkarıp parasını veren çocuğa vermiş. Sonra da;
 - Parayı veren oyunu oynar, demiş.
-

Hocanın bilgisayarına virüs girmiş. Hoca çok dertliymiş.

Çevresindekiler sormuş.

- Hoca kimi getirelim de baksın bilgisayara? demişler. Hoca'da
 - Çernobil virüsünü yiyen birini getirin, demiş. Benim halimden en iyi o anlar.
-

Evet, bu örneklerden de görüleceği üzere karşımıza dönüştürülmüş, içeriği boşlatılıp farklı bir kurguyla beslenmiş, parodileştirilmiş Nasreddin Hoca fıkraları çıkmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz üzere İnternetin komik yazılar üzerindeki en önemli etkisi dönüştürücülüğüdür. İnternet çağının

komik anlayışına uygun olarak yeniden kurgulanan fıkralar artık öz itibarıyla önemini yitirmekte, görünüş ve amaç olarak gösterime çıkmaktadır. Aynı hususun diğer fıkra karakterlerinde – Temel, Keloğlan vs. – veya başka fıkra örneklerinde de yaşandığı görülmektedir.

Bill Gates Ölürsen!

Bill Gates ölmüş ve Tanrı'nın huzuruna çıkmış. Tanrı demiş ki: "Bill senin durumun hakikaten karmaşık. Seni Cennet'e mi Cehennem'e mi yollamalı bilemiyorum. Her eve bilgisayar girmesine yardımcı olarak insanlığa katkıda bulundun; ama bir yandan da Windows gibi bir rezaleti de yarattın. Ben de senin özel durumuna göre bir şey yapacağım. Cennet'i de Cehennem'i de ziyaret et, hangisine gideceğine karar ver." "Tamam demiş, Bill Gates. Önce cehenneme bir bakayım." İnmiş Cehennem'e bir de bakmış berrak sulu bir kumsalda bir sürü güzel kız top oynuyor, eğleniyor, güneş parlıyor; hava süper... 'Allaah' demiş Bill Gates, 'Cehennem böyleyse Cennet'i hakikaten görmek isterim.' Cennet'e çıkmış. Bir bakmış, bulutların üzerinde bir yer, etrafta melekler uçuşuyor, güzelce bir yer; ama cehennem kadar değil. 'Tamam' demiş Tanrı'ya Bill Gates, 'Ben Cehennem'e gitmeye karar verdim'. İki hafta sonra Tanrı Cehennem'i ziyaret edip Bill Gates'in nasıl olduğuna bakmaya karar vermiş. Gitmiş Bill'in yanına, Bill bir duvara zincirlenmiş, alevler içinde karanlık bir mağarada ve zebaniler ona işkence ediyor.

-Nasılsın Bill?

-Korkunç! Burası iki hafta önce geldiğim Cehennem değil! Kızların oynadığı o güneşli kumsala ne oldu? Tanrı cevap vermiş:

-O ekran koruyucuydu!!!

İnternet ortamında mizahın kalitesini yükselten diğer bir tür ise değişik şekillerdeki **mizah yazılarıdır**. Örneğin; 2007 yılında Türk halkının gündemine oturan Cumhurbaşkanlığı seçiminde ortaya atılan '367 şartı', o süreçte İnternet ortamında bir hayli espri malzemesi olmuştu. Bunlar arasında en fazla rağbet görenleri ise, 2007'nin 367 günü tamamlamadığı

için yıldan sayılamayacağı, bazı cami imamlarının, cuma namazı için toplantı yeter sayısı için 367 rakamını aramaları, 27 Nisan 2007'den sonra evlenecekler için nikâh memurlarının, salonda 367 kişinin bulunmasını şart koşmaları, fotoğraf çektirilirken telaffuz ettirilen 333 rakamının yerini 367 alması, otobüslerde koltuk sayısının yarısından bir fazlası dolunca yolcular, 'Kaptan, salt çoğunluk oluştu hadi gidelim!' demeye başlaması, 41 kere maşallahın yerine, '367 kere maşallah' denilmesi, M.Ö. ve M.S. olarak ikiye ayrılan dünya tarihi, en azından Türkiye'de 367'den önce ve 367'den sonra şeklinde olsun önerisi, bir dairenin çevresinin çapına olan oranını ifade eden pi sayısının (3,14) bundan böyle 367 olarak belirlenmesi, dünya üzerindeki herhangi bir yerin ekvatora olan uzaklığını ölçen ve 360 olan meridyen sayısının 367 olarak tespit edilmesi vs. sıklıkla karşımıza çıkan örneklerdir.⁴² Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz ki İnternet, arkasına teknolojinin hız nimetini de alarak bu ve buna benzer mizah içerikli yazıları sanal dünyada süratli bir şekilde sirküle edebilmekte, matbu eserlerde yer alması belki de ayları bulacak bir espri konusunu ertesi günü görücüye çıkararak herkes tarafından bilinmesini sağlamaktadır. Ayrıca bu tarz bir mizahi yazı ancak İnternetin kabul dünyasında ve olanaklarında mümkün olabilmektedir. Çünkü ancak İnternet yıkılmaz duvarları aşabilir. Kitapların dünyası bu bağlamda gelenekçi iken sanal dünya yenilikçi ve modern bir çizgiye sahiptir.

Bütünüyle sanal dünyanın olanakları ile oluşturulan “**Animasyonlar**” ise yine İnternetin tür anlamında çeşitlilik göstermesinde belirleyici bir role sahiptir. Çünkü sadece İnternetin teknik imkânları dâhilinde oluşturulan animasyonlarda bireyci bir mizah anlayışı olduğunu da unutmamak gerekir. Neticede bir ya da birkaç animatörün mizah anlayışına göre şekillenmektedir. Nette son zamanlarda tıklanma sıklığına göre en fazla ilgi toplayan animasyonlar arasında “Noel Dayı Serisi, Kadirinatör (Kadir İnanır = Terminatör), Kamil Serisi, Vurun Fenerliye, Grup Daltonlar, Şair İlhami, Kuru

⁴² <http://www.turkiyeseccimleri.com/367-espirileri.php>

Fasulye, Shrek Maceraları, Kurtlar Vadisi, Hazırcı, Ofli Hoca, Küçük Kurbağa vs. gelmektedir.⁴³

4.2. TÜRK MİZAHININ YAYGINLAŞMASI VE İNTERNET

Türk mizahının yaygınlaşmasında İnternetin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bunun en önemli göstergesini ise ulaşılabilirlik düzeyinde görmekteyiz. Nitekim matbu dünyanın ya da İnternet öncesi diğer iletişim araçlarının dünyasına mizahi bir ürün çok fazla nüfuz edemezken İnternet her konuda olduğu gibi mizahın da erişim kapasitesini arttırmış, yaygınlık kazanmasını sağlamıştır. İnternet, Asya'da gülen bir insanın kahkahasının Amerika'da duyulmasını sağlamaktadır. Örneğin bu noktada en hızlı gelişim gösteren tür olan karikatür, sadece gazete sayfalarında ya da karikatür dergilerinde değil, siber uzamda da anlık erişim hızı ile de çizilmekte ve sevenleriyle bulaşabilmektedir.

Bir başka alan olan fıkralarda da yine bu yaygınlaşma eğilimini görmekteyiz. Özellikle Nasreddin Hoca fıkralarının dönüştürüldüğüne şahit olduğumuzu bir önceki bölümde fıkra örnekleri ile belirtmiştik. Burada farklı olarak üzerinde duracağımız nokta, İnternette parodileştirilen fıkraları sayesinde dünyanın çok farklı yerlerinde birbirinden habersiz yaşayan Nasreddin Hoca veya benzer fıkra kahramanlarıyla karşılaşabildiğimiz hususudur. Bu mizahi karakterlerin tek benzer yanları ise mizahi tarafları ve duruşlarıdır. Esas itibarıyla Nasreddin Hoca'ya ait olmayan; fakat ona atfedilen pek çok fıkra, Nasreddin Hoca'nın mizahi kimliğinde bir eksilmeye sebep olmadığı gibi onun mizah dünyasını ve belleğini daha da çeşitlendirdiğini; ayrıca benzer noktalarda Karadeniz fıkraları başlığı altında Temel fıkralarının ve diğerlerinin de aynı amaçta buluştuklarını görmekteyiz. Bir bakıma Osmanlı Döneminde Karagöz perdesinin yaptığını günümüzde İnternet yapmaktadır. Nasıl ki Karagöz tiyatrosunda her milletin bir temsilcisi

⁴³ <http://www.komikim.com>

varsa günümüz fıkra külliyyatında da bu yönde eğilimin olduğunu görmekteyiz. Laz fıkraları, Temel fıkraları, Çorum fıkraları, Elazığ fıkraları, Erzurum/Erzurumlu fıkraları, Kayseri/Kayserili fıkraları, Mardin fıkraları ve bu fıkraların dünyasında oluşturulan mizahi tipler sanal ortamın olanakları doğrultusunda işlenerek dönüştürülerek daha işlevsel kılınmakta, dünyanın kolektif mizah belleğindeki yerlerini almaktadırlar.

4.3. TÜRK MİZAHININ DİNAMİKLERİ VE İNTERNET

Türk mizahının dinamikleri arasında ilk sırayı “gülme ve eğlenme” alır. Fakat İnternetin gülmeye etkisi sanıldığığının aksine abartılacak boyutlarda değildir. Çünkü gülme her yerde aynıdır, mekân da değişse zaman da değişse gülmenin yapısı değişmez. Tek değişen; ancak kahkahanın canlılığı olabilir. Fakat eğlenme gülme gibi değildir. İnternet sayesinde eğlenmenin çeşitliliği artmış, pek çok mizah sitesi sayfalarına eğlence içerikli oyunlar, animasyonlar, yarışmalar, testler, yazılar vs ekleyerek hem ilginin kendi üzerlerinde olmasını sağlamış hem de eğlenme ve eğlence kültürüne bir başka renk katmışlardır.

Bir değer dinamik “toplumsal kenetlenme”dir. Mizahın en önemli özelliğinin birleştirici-bütünleştirici bir yapı olduğunu daha önceki bölümlerimizde de söylemiştik. Mizah, toplumların yollarının kesişmesini, bilhassa zor zamanlarında gülerek aynı yöne bakmalarını, hayata tutunmalarını sağlar. Ancak aynı şeylere gülebilen insanlar arasında barış ve esenlik rüzgârları eser. Bu tarz toplumlar birbirlerine tutkun bir yaşam benimser. İnternet bu noktada önemli bir görev üstlenmiştir. Mizah sitelerinin veya diğer sitelerin sayfalarında yer alan forumlardaki mizah köşelerinde aynı anda pek çok kullanıcı çevrimiçi olmakta ve benzer esprileri tıklayarak aynı anda gülmektedirler. Site moderatörleri ‘en çok izlenenler’, ‘en iyiler’ gibi başlıklarla ziyaretçileri yönlendirmekte, beğendikleri konulara tıklayarak puanlar vermelerini sağlamaktadırlar. Ayrıca anket düzenlemek, aldıkları oyları veya verdikleri puanları ifşa etmek suretiyle dünyanın farklı bölgelerindeki insanları tek noktada birleştirip ortak esprilere gülümsetmekte

ve bağılılıklarını sohbet odalarında görüşerek ilerlettirmektedirler. Böylelikle sanal ortamda bir tanışma ve arkadaşlık oluşumunun sağlanmasına da ön ayak olmaktadır.

Bir diğer dinamik unsurları ise “özgürlükçü ve yıkıcı” özellikleridir. Mizah, asi ruhlu bir çocuktur. Ne esaret tanır, ne yenilgi... Hiçbir erk karşısında duramaz. İktidarlar dış geçiremez. Sözün sultanlığı da kendisindedir. İnce bir alay ve iğneleyici söz ile karşısında açılmayacak kapı yoktur. İnternetle aralarında ortak bağ da tam olarak burada kesişir. İnternet, bireyselliği vurgulayan özgür ruhlu kural tanımaz bir bileşkedir. Mizahla aralarında ortak yönün olmasının verdiği haklı gururla mizahın işini kolaylaştırır. Pek çok kullanıcının televizyonda, gazetede ya da mizah dergilerinde söyleyemeyeceği sözler, İnternet sayfalarından özgürce haykırılmakta, mizahi çizgiler karikatürlerle, yazılar fıkralarla hiçbir engelle karşılaşmaksızın, hatta kimi zaman iktidarlar tarafından etki edilmeden, gönderilmektedir.

Toplumla uzlaşmamış, değer yargılarından uzak düşmüş bireyledir mizahın sorunu. Birey, bu kaçışı ile mizahın eline koz vermiştir. Çünkü mizah toplumdan soyutlanmış bireyi kendisine hedef ilan eder. Artık alayı da saldırısı da iğnelemeleri de onunladır. Çünkü mizah kalabalıkların kahkahasıdır. Yalnızların gülmesi tebessümden ibarettir. Tek başına salınan kahkahanın sesi daha bedenden çıkmadan ağız boşluğunda tıkanır kalır. Nitekim toplum normlarında bu durum “deli misin, tek başına ne gülüyorsun durduk yerde!” sözleri ile olumsuzlanmıştır. İnternetin buradaki rolü ise bu tiptekileri sanal dünyanın adeta maskotu ve konu mankeni hâline getirmeleridir. Yeri geldiğinde bir fıkranın yeri geldiğinde uyarı levhalarının ve duvar yazılarının esas kişisi olarak karşımıza çıkarmaktadır. Nitekim siber uzayın boşluklarında yaşayan bu insanlar, gerçek yaşamda boşlukta gezinen insanların bir izdüşümüdürler.

Kuşkusuz mizahın dinamikleri noktasında toplum ve değerleri önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun dinamikleri bir bakıma mizahın dinamiklerine şekil vermektedir. Çünkü mizah toplumun aynasıdır. Toplum içinden doğmuştur. Dolayısıyla İnternet ortamında sıkça kullanılan mizahi ürünlerin

yine toplumsal olgulara dayanması, espri gücünü ve kalitesini toplumun değerlerinden alması sıradan bir gelişmedir. Pek çok mizah içerikli görüntülerin halkın içinden seçilmesi ve “yurdum insanından manzaralar!” başlığı altında sanal ortama sunulması, komik fıkraların adlarının ve fıkra tiplerinin hatta fıkra türlerinin (Bektaş, Kayseri, Çorum vs) yine halka ilişkilendirilmesi, toplum kavramının da sanal dünyada önemli bir yer işgal ettiğinin açık bir delilidir.

4.4. TÜRK MİZAHININ ETKİNLİĞİNİ ARTTIRMASI AÇISINDAN İNTERNET

Türk mizahının etkinliğinin artmasında İnternetin nerede durduğu sorusunu incelemeden önce, Türk mizahının ne ölçüde tanındığı sorusunu yanıtlamak gerekecektir. Türk mizahının tanınırlığı bundan on yıl öncesine kadar sadece Nasreddin Hoca’dan ibaretken günümüzde ise kitle iletişim araçlarının özellikle de İnternetin yaygınlaşması ile sadece birkaç figür etrafında değil, bir ulusun mizah belleğinin paylaşılması noktasında yol kat ederek önemli ölçüde gelişim göstermiştir. Nitekim Google’a 01.05.2010 tarihinde ‘Türk Mizahı’ yazdığımızda karşımıza **2.010.000** civarında sayfa sayısı çıkmaktadır. Artık pek çok sitede Türk’e ait olan çoğu şey espri malzemesine dönüştürülmüş, böylece sadece fıkralarla, komik yazı ve görüntülerle yetinilmeyerek Türk mizahı alanında yeni bir çılgır açılmıştır. Her ne kadar İnternet, bu gelişimi gerçekleştirme adına kültürün mizahi öğelerini tüketme noktasında fütursuzca ilerlediyse de reklama, tanıtıma gerek kalmadan yüzlerce kitabı yabancılara okutmaya ihtiyaç hissedilmeksizin mizahın kendi yatağında sessiz bir şekilde gelişmesini sağlamıştır.

Bugün pek çok mizah sitesinde herhangi mizahi bir türün altına “arkadaşıma gönder, yorum yaz, mesaj gönder, fotoğraf/yazı gönder, sen de yolla, sen de yaz vs.” şeklinde katılımı özendiren yönlendirici ifadeler bulunmaktadır. Site moderatörleri bu hizmeti yapmakla sayfalarında gezinen ziyaretçileri daha fazla tutarak hem site içeriğinin zenginleşmesini hedeflemekte hem de ekonomik kazanç sağlamaktadırlar. Netice itibarıyla bu

girişim mizahın etkinliğinin artması noktasında olumlu işlev görmüştür. Çünkü sitedeki herhangi komik bir öge hakkında yorumda bulunan bir ziyaretçinin görüşlerinden ve verdiği puanlardan hareketle, o mizah ürününün kalitesi yeniden sorgulamaya açılmakta, olumsuz görüşler doğrultusunda site yöneticileri kullanıcılar tarafından beklenenleri karşılama adına, beğenilmeyen ürünlerle üst düzeyde komik ürünleri yer değiştirmektedirler. Böylece mizahın komiklik ve derinlik noktasında sınırları zorlanmakta ve daha kaliteli malzemeler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kullanıcıların “sen de yaz!” linkini kullanmaları sonucunda ortak bir havuzda biriktirilen komik ürünler, adeta mizah külliyatı oluşturmaktadır. Böylece ortak bir mizahi birlikteliğe ulaşılmakta, ortak duygu ve gülme noktaları tespit edilerek sanal dünyada farklı ulusların kişilik analizleri yapılmasına dahi izin verecek sonuçlar elde edilmektedir.

4.5. İNTERNETİN TÜRK MİZAHINA OLUMSUZ ETKİLERİ

İnternetin mizah üzerindeki önceki bölümlerde sıraladığımız olumlu etkilerinin yanı sıra kuşkusuz olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Bu etkilerin başında ise mizahın sanal dünyada ele alınış yöntemi gelmektedir. İnternet ortamında mizahın güldürme ögesi olarak çoğunlukla “cinsellik” noktasında sıkıştığını görmekteyiz. Bel altı espriler, görüntüler ve yazılardan oluşan bir mizah alt yapısına sahip sitelerin sayısı, hiç de azımsanamayacak ölçüdedir. Şüphesiz bu durumun altında yatan gerçek arz-talep ilişkisinde gizlidir. Çünkü sanal siteler tamamen kullanıcıların beklentilerine yönelik bir içerik hazırlamakta ve geliştirmektedirler. Fakat şurası da bir gerçektir ki mizah anlayışının ve seviyesinin bu denli düşmesinde İnternetin de ciddi katkıları olmuştur. Şöyle ki kendisine gelen talepleri karşılama anlamında sayfalarında cinsellik ağırlıklı mizahi ürünleri sıkça sirküle eden sanal dünyanın sahipleri ve sakinleri, daha fazla rant elde etme adına bu olumsuzlanan sürecin fitilini ateşleyip farklı site adlarıyla (Bkz. cinsel içerikli siteler) bölümler oluşturarak mizahın, Türk mizahının seviyesinde, inceliğinde gözle görülür değişiklik ve düşmenin yaşanmasına neden olmuşlardır. Kuşkusuz bu düşüş İnternetten önceki süreçte başlamış, genel anlamda mizah kalitesi cinsel temlerle ölçülür

hâle gelmişti; ancak durumun daha da vahim sonuçlar alması sanal ortamda tezahür etmiştir. Çünkü cinsel konulu bir mizahi ürünün yaratılması, geliştirilmesi, okunması ve yaygınlaşması İnternet ortamında sadece bir tıklama hızıyla doğru orantılı olarak gelişmekte ve kalıcı bir şekilde sanal dünyanın arşivlerindeki yerini almaktadır.

Nitekim Truva, Gladyatör, Shrek, Yüzüklerin Efendisi gibi yabancı filmlerin çeşitli yöresel ağızlarla (Çorum, Elazığ vb.) yapılan seslendirmeli sahneleri de sanal mizah sitelerinde oldukça rağbet görmektedir. Örneğin Gladyatör filminin Elazığ çeşitlemesi, "Gıllı Oğlu Ali'nin Hikâyesi" adını taşımaktadır. "Bu bir bakıma yerelin küresel karşısındaki tutumunu, mizah formatlı eleştirel tavrını da ortaya koymaktadır (Özdemir, 2007: 14)." Fakat esprili bir alan oluşturma adına küfürün, argonun, cinselliğin İnternetin olanaklarını sonuna kadar kullanarak mizah düzeyinde ciddi bir kırılmanın yaşanmasına neden olmak, zamanı geldiğinde site yöneticilerinin dahi işine gelmeyecektir. Çünkü mizahın sadece bel altında kanalize edildiği bir sistemin ileride kendisini de tüketiceği ve kısır bir döngüye hapsolünacağı muhakkaktır.

Kültürün belki de en hızlı sanallaşan alanlarının başında mizahın gelmesi, onu hem olumlu hem de olumsuz pek çok durumla da karşı karşıya getirir. Mizah, türlerinin gelişmesi, etkinliğinin artması ve yaygınlaşması noktasında sanal dünyanın nimetlerinden faydalanmaktadır. Fakat çağın hızına paralel ilerleyen bir teknoloji olan İnternetin, bu hız girdabına ayak uydurmaya çalışan mizahi ürünleri bir gün sindirebileceği riski de göz ardı edilmemelidir. Nitekim sürekli tüketimin olduğu bir sanal dünyada artık gülünecek esprilerin de belli bir süre sonra sıradanlaştığı ve işlevini yitirdiği görülecektir. Sonuçta ortaya mizah adına yeni bir şey konulamayacağı gibi benzer ürünler sanal dünyada sürekli döndürülmek zorunda kalınacaktır. Bu ise belli bir noktadan sonra mizahın kısırlaşmasına ve zenginliğini yitirmesine neden olacaktır. Bu durum sadece mizah için geçerli değildir. Hemen hemen bütün kültürel değerler bu tehditten payını almaktadır. Sonuç olarak "İnternet başta olmak üzere yeni kitle iletişim araçları, dünya anlam ve imge

hazinesini, mirasını kısa sürede tüketmiş ve yeni anlamlar oluşturma konusunda anlam dünyasının önü tıkanmıştır (Özdemir, 2008: 59).”

İnternet, barındırdığı bütün olumsuzluklara rağmen, Türk ve dünya mizah geleneklerini birbirine yaklaştırarak kültür alışverişini hızlandırmakta ve yaygınlaştırmaktadır. Böylece kültürlerin sahip olduğu ortak görsel mizah belleği sanal dünyada yaratılmakta ve paylaşılmaktadır.

SONUÇ

“Sanal Ortamda Türk Mizahı” adlı bu çalışmada, mizahın gelişen teknoloji ve çağın zorlaması ile mekân değiştirerek sözel ve matbu dünyadan sanal dünyaya geçişi ve bu yeni ortamda hangi kriterlere göre değerlendirildiği hususu incelenmiştir. Yaptığımız bu çalışma sonucunda ‘kültürel bir vitrin’ konumunda olan mizahın, İnternetteki üretim ve tüketim ilişkisinin yer aldığı döngü üzerinde durulmuş, bu döngünün kurulduğu sistemin parçalarından olan moderatör/editör-ziyaretçi/kullanıcı arasındaki bağıntı, derinlemesine analiz edilmeye çalışılmıştır. Kullanıcıların sanal dünyaya bizzat katılımları ve talepleri ile İnternette söz sahibi konumuna ulaştıkları, burada mizahın çeşitlenmesine ve yaygınlık kazanmasına doğrudan katkıda bulundukları saptanmıştır. Moderatörlerin ise sürekli üretim adına yaratıcı düşünceleri sitelerinde uygulamaları, sitelerini sürekli güncel tutarak her türlü veri akışını kontrol etmeleri, mizahın yeni mekânında yerini yadığamasını değil; aksine bütünüyle benimsemesini sağladığı tespit edilmiştir. Böylelikle mizahın, her açıdan daha işlevsel kılındığı, içeriğinin sanal dünyanın olanakları ve kabulleri doğrultusunda değişerek zenginleştiği görülmüştür.

Tezimizde genel anlamda İnternetin mizahı pek çok alanda kendi dünyasına dâhil ettiği, buna paralel olarak da türlerini çeşitlendirdiği; fakat burada yer alan mizahın olumlu etkilerinin yanı sıra pek çok noktada olumsuz etkilerinin de bulunduğu saptanmıştır. Özellikle son yıllarda İnternetin cinsellikle anılır olması mizahta da yansımalarını göstermiştir. Yapılan esprilerin, anlatılan fıkraların, komik içerikli diğer yazı, resim ve görüntülerin çoğunlukla cinselliğe hitap ettiği gerçeğine ulaşılmıştır. Bu durum ise kuşkusuz mizahın kalitesini düşürmüş ve seviyesiz pek çok ürünün gülme edimini kullanmasıyla yüz yüze getirmiştir. Ayrıca siyasal eleştiri bağlamında mizah siteleri kullanılarak kişilik haklarına zarar verecek pek çok söz, yazı, resim, video vb. unsurlar İnternet sitelerinde boy göstermektedir.

Tezin ilk bölümünde mizah ve İnternet siteleri bağlamından hareketle sanal ortamda mizah öğelerinin fazlasıyla yer aldığı ve pek çok sitenin arz-talep ilişkisinden ötürü, içeriklerinde genellikle mizah öğelerine yer verdikleri görülmüştür.

İkinci bölümde, komedi içerikli popüler televizyon programlarında yer alan mizah unsurlarının, programların içerisinden esprilerin doruğa ulaştığı belli kesitleri alınarak İnternette görsel ve işitsel mizah hâlinde geniş kitlelere ulaştırıldığı görülmüştür. Ayrıca resimlerin içerik anlamında mizahın çeşitlenmesine katkı sağladığı ulaşılan bir diğer değerlendirmedir. Bu bölümde, karikatürlerin de kâğıda bağımlılıktan kurtularak İnternet ortamında kendi sergi alanlarını oluşturdukları dikkatimizi çekmiştir. Bölüm içindeki yazılı mizah materyali olan fıkralarda, karakter ve yöre noktasında seçici davranıldığı tespit edilmiş; en fazla işlenen yörelerin Karadeniz ve Kayseri olduğu; karakter olarak da “Temel”, “Deli”, “Nasreddin Hoca” ve “Bektaş” fıkralarının ön plana çıktığı çalışmamızla da gözler önüne serilmiştir. Bunların yanı sıra, yazılı mizahta ise “Atasözü ve Deyimler”, “Dokundurma” vb. sözlü kültür ürünlerinin rağbet gördüğü belirlenmiştir.

Üçüncü bölümde, mizahın içeriği çözümlenmeye çalışılmıştır. Burada mizahın “Kadın-Erkek ilişkisi”, “Cinsellik”, “Siyasal ve Sosyal Eleştiri”, “Sınıflar Arası Çatışma” gibi konularda yoğunlaştığı dikkatimizi çekmiştir.

Son bölümümüzde İnternetin Türk mizahına etkisi değerlendirilip Türk mizahının çeşitlenmesi ve mizahın yaygınlaşması noktasındaki etkisi tespit edilmiştir. Burada ayrıca İnternetin olumlu etkisinin yanında, olumsuz etkilerinin de varlığı saptamalarımız arasında yer almıştır.

Sonuç olarak mizah, artık İnternetin sanal sitelerinde yol almakta, bağımlılarına yeni mekânından seslenmekte, onları sanal dünyanın sanal ilişkileri ile güldürmektedir. Böylece sanal dünyada kurulan forumlarla kültürel bir platform oluşturduğu, sanal da olsa çağın yalnızlığında insanları bir araya getirme başarısını gösterdiği tezine ulaşmak mümkündür.

Çalışmamızdan hareketle İnternetteki mizahın nitelik anlamında kaliteli ürünler verebilmesi noktasında önerimiz, kullanıcıların bilinçli hareket etmeleri olacaktır.

KAYNAKLAR

AKOĞUL, Merih; Arzu'nun Hâlleri, **Milliyet Sanat**, Ağustos 2005.

ALSAÇ, Üstün; Karikatürün Değişen Dili, **8. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, s.63, Ankara 2002.

ARENDT, Hannah (çev: Bülent Peker); **Şiddet Üzerine**, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

AŞICIOĞLU, Elif Atamaz; İletişim Tarihinde Karikatürün Yeri, **8. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, s. 109, Ankara 2002.

AVCI, Artun; Toplumsal Eleştiri Söylemi Olarak Mizah ve Gülmece, **Birikim Kültür Dergisi**, Şubat 2003, s.166.

AYDIN Ayfer; Hemşirelik ve Mizah, **C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi** 2005, 9 (1).

BAKHTİN, Mikhail; **Karnavalın Romana** (Der. Sibel Irzık; çev. Cem Soydemir) Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2001.

BAUDELAİRE, Charles; **Gülmenin Özü** (çev: İrfan Yalçın), İris Yayıncılık, İstanbul 1997.

BAYRAK, Mehmet; **Halk Gülmecesi**, Ankara, Yorum Yayınları, 1987.

BERGSON, Henry; (Fransızcadan çev. Yaşar Avunç), **Gülme: Komüğün Anlamı Üstüne Deneme**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996.

DANYAL, Nezh; Kovana Çomak Sokmak, Karikatür ve Siyaset, **7. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, Ankara 2001.

DOĞAN, Yusuf; “Hz. Peygamber ve Mizah”, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. VIII / 2, s.191-203, Sivas, Aralık-2004.

ESENGÜL, Eşigül; “**Cumhuriyet Dönemi Mizahı Üzerinde Değerlendirmeli Bir Bibliyografya Çalışması**”, Tez (Yüksek Lisans) Ege Üniversitesi.

FEİNBERG, Leonard; “Mizahın Sırrı”, **Milli Folklor Dergisi**, 62. Sayı, s.105-113, 2004.

FENOGLİO, İrene-Georgeon François; **Doğu'da Mizah**, YKY, İstanbul 2000.

Freud Sigmund; (çev. Emre Kapkın), **Espriler ve Bilinçdışı ile İlişkiler**, Payel Yayınları, 1996.

Hippokrates; (Türkçesi Mehmet Ali Kılıçbay), **Gülmeye ve Deliliğe Dair**, Ankara, Ayraç Kitabevi, 2008.

KAHRAMAN, Hasan Bülent; Kurtarılmış Bölge İnternet, **Fotoğrafya Dergisi**, 21.sayı, <http://www.fotografya.gen.tr>.

KAHRAMAN, Hasan Bülent; Seks, Gerçekler ve İnternet, **Fotoğrafya Dergisi**, 21.sayı, <http://www.fotografya.gen.tr>.

KILIÇBAY, Barış – BİBARK, Mutlu (der.); **İnternet, Toplum, Kültür**, Epos Yayınları, İstanbul 2005.

KLEİN, Allein; **Mizahın İyileştirici Gücü**, (çev. Sibel Karayusuf) Epsilon Yayınları, İstanbul 1999.

KOESTLER, Arthur; **Mizah Yaratma Eylemi**, (çev: Sevinç Kabakçioğlu, Özcan Kabakçioğlu), İris Yayınları, İstanbul 1997.

KORTANTAMER, Tunca, “Osmanlı Dönemi Türk Mizah Anlayışı”, **XIII. Milletlerarası Türk Tarih Kongresi, 4-8 Ekim 1999**, Ankara (Eski Türk Edebiyatı -Makaleler-, Ankara 2004, s.132-138).

KUTAY, Cemal; **Nelere Gülerlerdi**, Aksoy Yayınları, İstanbul 1998.

MORREALL, John; **Gülmeyi Ciddiye Almak** (çev. Kubilay Aysevener), Şenay Soyer, İris Yayıncılık, İstanbul 1997.

NESİN, Aziz; **Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı**, Akbaba Yayınları, İstanbul [1973].

OĞUZ, M.Öcal; “Birincil Sözlü Kültür Çağı ve Karac’oğlu Şiiri”, **Milli Folklor**, s.58, Feryal Matbaacılık, Ankara.

ONG, WALTER; **Sözlü ve Yazılı Kültür**, Metis Yayınları, İstanbul 2003.

ORAL, Tan; **Yaza Çize**, İris Yayınları, İstanbul 1998.

ÖNGÖREN Ferit; **Cumhuriyet’in 75. Yılında Türk Mizah ve Hicvi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları , İstanbul 1999.

ÖNGÖREN, Ferit-Balcıoğlu Semih; **50 Yılın Türk Karikatürü**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 1976.

ÖNGÖREN, Ferit; **Türk Mizahı ve Hicvi**, İş Bankası Yayınları, Ankara 1983.

ÖNGÖREN, Ferit; Sanal Dünya ve Karikatür, **8. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, s. 22, Ankara 2002.

ÖZCAN, Ömer; **Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah**, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2002.

ÖZDEMİR, Nebi; “Sanal Mizah”, **ICANAS 38**, Ankara 10-15 Eylül 2007.

ÖZDEMİR, Nebi; **Medya Kültür ve Edebiyat**, Geleneksel Yayıncılık, Ankara 2008.

PAULOS John Allen; **Matematik ve Mizah** (çev. Aliye Kovanlıkaya) İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1996.

PAULOS, J.A.; (çev.Türkan Yöney), **Düşünüyorum Öyleyse Gülüyorum**, Sarmal Yayınevi, 1998.

ROSENTHAL, Franz; (çev. Ahmet Arslan) **Erken İslâm’da Mizah**, İris Yayınları, İstanbul 1997.

SALTUK, Sinem; “**Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları**”, Tez (Yüksek Lisans) - Hacettepe Üniversitesi, 2006.

Sanders Barry; **Kahkahanın Zaferi: Yıkıcı Tarih Olarak Gülme**, (çev. Kemal Atakay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2001.

SELÇUK, Turhan; **Grafik Mizah** (der. Turgut Çeviker), İris Yayınları, İstanbul 1998.

SHERIDAN, R. Aslıhan AKSOY; “Temel Fıkraları’nda ‘Öteki’leştirme Boyutu”, **Millî Folklor**, Yıl 19, sayı-75, 2007.

SÜMER, Necdet; Politik Karikatür, **7. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, Ankara 2001.

TAN, Oral; Politika ve Çizerler, Karikatür ve Siyaset, **7. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, Ankara 2001.

TANİLLİ, Server; Karikatürümüzün Siyasal Çizgisi, **7. Uluslararası Ankara Karikatür Festivali**, Ankara 2001.

TANRIBUYURDU, Erol; Temel Fıkralarında Toplumsal Eleştiri, **Millî Folklor**, Yıl 19, Sayı 75, s.104-107, 2007.

TOPUZ, Hıfzı; **İletişimde Karikatür ve Toplum**, Bilge Kitap Klübü, Eskişehir 1986.

TUNCER, Ömer, “**Yerellik, Evrensellik ve Karikatür...**”, Karikatür ve Kültür, Karikatür Vakfı Yayınları, Ankara 1998.

TÜRKMEN, Fikret, Doğu ve Batı Dünyasında Mizah Anlayışı, **Türk Kültürü Araştırmaları (F. Köprülü Armağanı)**, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Y. XXXIV/1–2, 1996.

TÜRKMEN, Fikret, Osmanlı Döneminde Türk Mizahı, **Osmanlı–Kültür ve Sanat Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2000, s. 162–168.

USTA, Çiğdem; **Mizah Dilinin Gizemi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

YÜCEBAŞ, Hilmi; **Hiciv ve Mizah Edebiyatı Ansiklopedisi**, L-M Yayıncılık, İstanbul 2004.

Web Siteleri

www.animaturk.com
www.benimblog.com
www.e-fikralar.com
www.eglendir.com
www.e-mizah.com
www.erenet.net
www.fikra.gen.tr
www.fikra.net
www.fikrabul.com
www.fikracafe.com
www.fikracenneti.com
www.fikradunyasi.com
www.fikramasasi.com
www.forum.geyikmerkezi.com
www.forumturka.net
www.genelleme.com/mizah-nedir.html
www.geyikmerkezi.com
www.geyiktesti.com
www.gizemliblog.org
www.grafi2000.com
www.herice.com
www.karikaturize.com
www.komedimerkezi.com
www.komikdunya.com
www.komikim.com
www.komikistan.com
www.komikizle.net
www.komikler.com
www.lafmacun.org
www.lazland.com

www.mizah.net
www.mizahcafe.com
www.mizahdelisi.com
www.mizahevi.com
www.mizahsitesi.com
www.mizah-tr.com
www.mizahturk.com
www.mizahveçizgi
www.mizzah.com
www.mymizah.com
www.sszmzh.com
www.turkiyesecimleri.com
www.zekirdek.com

EKLER

EK-I

Yabancılar Türk olsaydı

- ✓ Michael Schumacher - Malik Şamaryer
- ✓ David Starr - Davut Yıldız
- ✓ Elton John- Elçin Can
- ✓ Akira Kurosawa - Ahmet Kurusoğan
- ✓ Gabriel Ömeroğlu - Cebrail Omarson
- ✓ Walter Benjamin -- Ülker Bünyamin
- ✓ Adolf Hitler- Adil Köpürür
- ✓ Justin Timberlake- Can Sıtkı Tımbırlakzade
- ✓ Michael Jackson-Mikail Çeksin
- ✓ Dennis Bergkamp - Deniz Berkant
- ✓ Abraham Lincoln - İbrahim Birkor
- ✓ Albert Einstein - Alper Danıştay
- ✓ Dennis Berkamp - Deniz Berkam
- ✓ Michael Owen - Mikail Öven
- ✓ David Ginola - Davut Cin Ola
- ✓ Bill Gates - Bilal Geçer
- ✓ Alexander Graham Bell - Ali İhsan Grayderler
- ✓ Friedrich Nietzsche - Feridun Nice
- ✓ Winston Churchill- Uğur Tütüneker Çırçır
- ✓ Seann William Scott - Can Vildan Zigot
- ✓ Keanu Reeves- Kağrı Reis
- ✓ Jean Reno - Cin Ruhi
- ✓ Ajan Smith - Ajan İsmet
- ✓ Fyodor Dostoyevski - Payidar Dost O. Şevki
- ✓ Boris Yeltsin - Barış Yellensin
- ✓ Gerard Depardieu - Celal Hudaverdi
- ✓ Salma Hayek - Selma Elek

- ✓ Brad Pitt - Burak Kut
- ✓ Johann Sebastian Bach - Can Sebahattin Dere
- ✓ David Copperfield - Davut Diyarbakır
- ✓ Zinedine Zidane - Bünyamin Fidan
- ✓ Luc Besson - Haluk Besen
- ✓ Susan Sarandon - Suzan Sarandon
- ✓ Harry Potter - Hayri Pıtır
- ✓ Alfred Hitchcock-Ali Ferit Hiç Korkmaz
- ✓ Cameron Diaz-Kamuran Piyaz
- ✓ Kevin Costner - Kenan Kaznar
- ✓ Brian Molko - Birkan Molkocoglu
- ✓ Sean Paul - Şen Dul
- ✓ George W Bush- George W Puşt
- ✓ Hakeem Olajuwon- Lokman Hekim
- ✓ Michael Keaton- Mikail Keten
- ✓ Ozzy Osbourne - Ozan Osurma
- ✓ Zinedine Zidane - Zikreddin Zindan
- ✓ Hâle Berry - Hâle Dut
- ✓ Shakira - Sakire
- ✓ Hidetoshi Nakata - Atakan İşedi (Tersten)
- ✓ Josef Stalin - Yusuf Celik
- ✓ Jorg Haider-Yörük Haydar
- ✓ David Copperfield-Davut Bakırtarlası
- ✓ Helmut Kohl- Hilmi Kol
- ✓ Lynyrd Skynyrd - Ali Er
- ✓ Robert De Niro - Rober Hatemo
- ✓ David Grohl - Davut Gurol
- ✓ George W Bush - Cevat Kurtuluş
- ✓ Jack Bauer - Cem Boyner
- ✓ Liv Tyler - Lal Tayyare
- ✓ Sharon Stone - Şermin Tas
- ✓ Private John Tanner - Ercan Taner

- ✓ David Lynch - Davud Linç
- ✓ Fred Durst - Ferdi Dürüst
- ✓ Audrey Tautou - Adile Tortu
- ✓ Max Weber - Mert Biber
- ✓ Norman Mapeza - Numan Murtaza
- ✓ Didier Six - Dünder Siz
- ✓ Kylie Minogue - Köylü Minik
- ✓ Marlon Brando - Naylor Branda
- ✓ David Coverdale - Davud Kopardal
- ✓ İan Gillan - Ayhan Gelen
- ✓ İan Paice - Ayhan Bez
- ✓ Roger Glover - Raci Gülöver
- ✓ Jesus Christ - Müslüm Gürses.
- ✓ Ozzy & Sharon Osbourne - Ozan & Şirin Özburun
- ✓ Jamie Lee Curtis - Cemile Kurtiz
- ✓ Shaquille O Neal - Şakir Öne Eğil
- ✓ Ritchie Blackmore - Raci Bileği Mor
- Eddie Van Hâlen - Ediz Vandan Gelen

EK-II

Kadının Erkekten Farkları

1. Duygusal saçmalıklar adına kredi sahibiyiz... Çiçek ve çikolata istiyoruz.
2. Evde, banyoda, kıl-tüy dökmeyiz.
3. Dokunduğumuz beden her hangi bir kısmından silikonlar fışkıрма korkusu duymayız. Genelde tabi!
4. Sünnet olmazlar.
5. Meslek grubunda "ev kadını" diye kebab bir seçenek var.
6. Birinden hoşlansak da "ilk adım atma kabusu"ndan muafız.
7. Evet, gelinlik 200.- \$, smokin ise 100.-\$. ve her ikisini de sevgili damat ödüyor.
8. "3 dubleden sonra fecii sarhoş olurum." diyebiliriz rahatlıkla.

9. "Çirkin" kadın yoktur.
10. Kısa boy mu? E topuklu ayakkabılar ne güne duruyor ki?
11. Yaşımız ne olursa olsun bir uçan balon taşıyabilir, pamuk helva ve elma şekeri de yiyebiliriz.
12. Her sabah traş olmak zorunda değiliz.
13. Genellikle istediğimizi almamız için söylememiz yeterlidir.
14. Bazen istemediğimizi söyleyerek de alırız.
15. Blue-jean'lerimizin muhtelif kısımları diğer taraflarına göre dengesiz biçimde beyazlamaz ya da sararmaz.
16. Kızdığımızda birbirimizin anneleri, kızkardeşleri, ebeleri, dayıları ya da sülalesine dair cinsel taleplerimiz olmaz.
17. Ayakta kalmak(?) için 1,5 kaymaklı künefe yememiz gerekmiyor.
18. Bebeklik albümlerimiz sırtüstü çırılçıplak resimlerimizle dolu değil.
19. "Hadi amcalara göster!" şeklinde rezil bir çocukluk anımız da hiç olmayacak.
20. Uçan tekmelerle birbirimizin ağzını yüzünü kırdığımız sporlar yapmıyoruz.
21. Fiziksel güç iddiamız yok ama grip olunca da ölümcül bir hastalığa yakalanmış gibi iptal olmuyoruz.
22. Silah! Hiç iki kızın silahla oynarken birbirini vurduğunu duydunuz mu?
23. Horlamıyoruz.... (halt etmişsiniz)
24. Az bildiğimiz bir şeyi çok anlatabiliriz.
25. Birbirimize, beklenmedik yıkıcı sonuçlar doğurabilecek, eşek şakaları yapma adetimiz yoktur.
26. Canımızın çektiği yemeği pişirir, kötü de olsa herkese yedirebiliriz.
27. Kerizi parasından ayırmada Allah vergisi bir yeteneğimiz vardır.
28. Sigaramızı yakacak birileri hep vardır.
29. Evde bozulan bir aleti, onarmaya çalışıp bir daha kullanılamayacak hâle getirmek yerine tamirci çağırmak rasyonalitesine sahibiz.
30. Tükürmeyiz.
31. Giysilerimizden o gün öğle yemeğinde ne yediğimiz anlaşılmaz.
32. Harika alyansımız, asla kılların arasında kaybolmaz.

33. Estetik sanatların %90'ı kadından esinlenmiştir.
34. Ayaklarımız kokmuyor. (yok ya)
35. "Erkek sözü" gibi ikna etmeye yönelik sıfatlar yaratmadık hiç. Yoksa verilen sözlerin tutulmaması gibi bir sorun mu var?
36. Övgü ve komplimanlar sadece ruhumuzu okşar geçer, ikna etmeye yetmez. Ya gururu okşanan bir erkek neyi reddeder ki?
37. Çapkınlıklarımızın ardından giysilerimizde, biz istemedikçe (mesela Monica L. istemişti!), deliller (ruj lekesi, sarı saç teli vs.) bulunması ihtimali yok.
38. Cep telefonumuzun sesi popomuzdan gelmez.
39. En sevmediğimiz insanlara bile, öyle gerekiyorsa eğer, yeterince dayanabiliriz.
40. "Anneme gidiyorum" diyerek kapıyı çarpmak bize yakışan bir ayrıcalık.
41. Saçımızı boyayabiliriz. 20 yaşında bile.
42. Çıglık atabiliyoruz. Sevinince, üzülünce, korkunca...
43. Aradığımız adresi, kaybolmadan önce sormayı düşünebiliyoruz.
44. Uzağa işeme, uzağa tükürme, yüksek sesle geçirme vb. karizma krikolarımız yok.
45. Askere gitmiyoruz.
46. Annelik duygusu! Apayrıdır...
47. Sevgilimize, ağabey ya da babamıza ait gömlek, kazak, mont, T-shirt'leri giyebiliyoruz.
48. Bale, dans, ritmik jimnastik, buz pateni vb. uğraşlar edinmemiz cinsel tercihimiz hakkında tartışma yaratmaz.
49. Hayatımızın hiçbir döneminde kravat takmak zorunda değiliz.
50. Mücevherler bizim.
51. Yağmurda şemsiyesiz kalmayız.
52. Belli dönemlerimiz, cinayet bile işlese hafifletici neden kabul edilir.
53. "Boşanmak istersek" tek celsede boşanırız.
54. "Boşanmak istemezsek" zengin bir dul oluruz.
55. Bir gün önce çıkardığımız çoraplarımızı evin altı üstüne gelmeden, üstelik de kimselere sormadan bulabiliyoruz.

56. Kol saatimizin aynı zamanda hesap makinesi, takometre, barometre, termometre ve radyo olması gerekmiyor.
57. Playboy Late Night, kırmızı nokta, Tutti Frutti vb. yüzünden uykusuz geceler geçiriyoruz.
58. Özel günleri parmağımıza kırmızı iplik bağlamadan da hatırlayabiliyoruz.
59. "Kaaaave.."ye gitmiyoruz.
60. Trafik polisinin alkol vs. çevirmelerinden muafız.
61. İstemezsek hesap ödemeyebiliriz.
62. Yürürken ceplerimizden bozuk para, anahtar, çakmak vs. sesleri gelmez.
63. Gece eve bırakılırız.
64. Bulaşık makinesi karmaşık bir dünya dışı mekanizma değildir. Gece yarısı yataktan sıvışıp, buzdolabının ışığında zeytinyağlı dolma, börek ve "hain köfte" yemiyoruz.
65. Kel olmuyoruz.
66. Toplu taşıma araçlarında nadiren ayakta kalırız.
67. Futbol mu? Bizim tuttuğumuz takım genelde kaybetmez.
68. Her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır.
69. Berberde kimse yüzümüzü kolonya ile ovuşturarak gözlerimizi yuvalarından uğratmıyor.
70. Para cüzdanımız bir süre sonra kavisli yuvarlak hatlı bir şekil almıyor.
71. Pantolon almaya çıkıp eve uçak maketi, uzaktan kumandalı araba, mini langırt masası vb. emtia ile dönmüyoruz.
72. Eh... bir de Brad Pitt hak ettik artık.

EK-III

Allah'tan Erkeğim Dedirtecek Şeyler

1. Kendinizi tatmin etmek için yardımcı bir titreşimli faktöre ihtiyaç duymazsınız.
2. Bayan patronlara karşı avantajlısınızdır.
3. Ne kadar çirkin olursanız olun sizden hoşlanan bir karşı cins bulunur.

4. Düğün planlarıyla ilgilenmezsiniz.
5. Biri sizi bir yere davet etmeyi unutursa hala arkadaşınız olabilir.
6. Bir partide sizin kıyafetinizin aynını giyen biriyle tanışırırsanız onunla hayat boyu arkadaş olabilirsiniz.
7. İamaşlarınız pazarda 5 TLdir.
8. Bilimum güzellik yarışmaları.
9. Sizin emrinizdealışan insanlardan hiçbiri sizi ağılatma gücüne sahip değıldir.
10. Boynunuzun altında kalan hiçbir vücut bölgesini tıraş etmezsiniz.
11. Otuz dört yaşında ve hala bek rsanız kimsenin umurunda olmaz.
12. "Uzağıa işeme" yarışmalarında tartışmasız bir üstünlük sağılarsınız.
- 13.ukulata sadece biresit tatlıdır, kaçılması gereken bir güzel şey değıil.
14. Cumhurbaşkanı olabilirsiniz.
15. Yolcu koltuğunda da yolculuklardan zevk alabilirsiniz.
- 16.Çiçekler her şeyin anahtarı, her sorunun z m d r.
17. Diğ r insanların duygularınaok önem vermeniz sizden beklenmez.
18. Islanacağıınız bir ortama beyaz bir t-shirt ile gidebilirsiniz.
19.  ift ayakkabı yeter de artar bile.
20. Araba tamircisine kolayca gidebilirsiniz. Başınıza bir şey de gelmez.
21. İstediğini söylersiniz ve insanların sizin hakkınızdaki düşüncelerini takmazsınız.
22. Leonardo DiCaprio'nun hoşlanılacak biri bile olmadığını daha kolay anlarsınız.
23. Arkanızdan fazla kişi konuşmaz; konuşsa bile aldırmazsınız.
24. Sıcak bir günde g mleğiniyiıkartabilirsiniz.
25. Yalnız yaşıyorsanız annenizin sizi ziyaret etmesi arifesi hariç evinizi asla toplamayabilirsiniz.
26. Tüm tamirciler size gereğı söyler, doğru fiyatı teklif eder ve pazarlığa daha açıktırlar.
27. En yakın arkadaşınızla saatlerce oturup "Benden hoşlanıyor olmalı" şeklinde düşünmeden ma seyredebilirsiniz.

28. Sevgilinizin sizden ayrılmaya çalıştığını ima ettiği cümleleri asla yanlış anlamazsınız.
29. Ruhsal durumunuz çok zor değişir.
30. Mekanik aletleri diğer cinsten daha kolay kullanır, onları yönetirsiniz.
31. Arkadaşınızın yeni saç biçiminizi fark etmesi sizi pek ilgilendirmez.
32. Clint Eastwood'a hayran olduğunuzda ona benzemek istemezsiniz ya da benzemek için kilo verme gereği duymazsınız.
33. Asla bir önceki benzin istasyonunun çalışanlarını beğenmediğiniz için diğerine 20 km yol almazsınız.
34. Bir içecek şişesini açmanın en az 20 farklı yolunu bilirsiniz.
35. Ne giyerseniz giyin, bacaklarınızı farklı yönlere sonuna kadar açarak oturabilirsiniz.
36. Aynı iş; fazla maaş.
37. Gri saç ve kırışıklıklar karizma katar.
38. Gelinlik - 200\$, frak kirası - 100\$
39. Diğer insanların yemeklerine ve tatlılarına ilgi duymazsınız.
40. Uzaktan kumanda sadece ve sadece sizindir.
41. Siz insanlarla konuşurken asla göğüslerinize bakmazlar.
42. Eurosport'da ki birbirinden ilginç motor sporları.
43. Formula 1.
44. Bir arkadaşınıza hediye götürme gereği duymadan da uğrayabilirsiniz.
45. Bekarlığa veda partileri kına eğlencelerinden kat kat iyidir.
46. Annenizle normal ve sağlıklı bir ilişkiniz vardır.
47. Erkek çocuklar aileler tarafından -genelde- daha çok sevilirler.
48. Banyoya gidip makyaj tazelemenize gerek yoktur.
49. Makyaj yapmanıza gerek yoktur!
50. Eğer bir arkadaşınızı arayacağım deyip aramazsanız o, arkadaşlarınıza sizin değiştiğinizi söylemez.
51. Bir gün uyandığınızda pis, yaşlı bir adam olduğunuzu fark edeceksiniz.
52. Ev hayvanınız varsa onun yemek ve tuvaletiyle ilgilenmeyebilir; ama onunla oynayabilirsiniz.
53. Her durumu "... et" diyerek rasyonalize edebilirsiniz.

54. Prenses Di'nin ölümü sizin için sadece başka bir ölüm ilanıdır.
55. Geçirmek normal bir şeydir. Bunun zevkine varabilir ve hatta iyi geçiriyorsanız bu olay arkadaşlarınız tarafından saygı ile karşılanabilir.
56. Steven Seagal gibi büyük bir şahsı yakından anlayabilir, ona hayranlık duyabilirsiniz.
57. Normal dışı bir durum hariç estetik ameliyata ihtiyaç duymazsınız.
58. Mekanik bir dalgamatik çalışmadığında onu yumruklayıp fırlatabilir, bundan zevk alabilirsiniz.
59. Yeni ayakkabılar yüzünden büyük acılar çekmezsiniz.
60. Herkesin doğum günü yada yılbaşlarını hatırlamak zorunda değilsinizdir.
61. Arkadaşlarınız asla size "Ee, değişik bir şey fark ettin mi?" şeklinde tuzaklar kurmazlar.
62. İnternet ve olanakları.
63. Pamela Anderson.

EK-IV

Harbi Karının Not Defteri

1. Harbi karı tek başına Amerika'ya mastıra, doktoraya gitmez.
2. Harbi karı laf atan olursa azarlar, ama küfretmez.
3. Harbi karı böceklerden korkar; eliyle sıkarak sinek öldürmez.
4. Harbi karı korku filmlerinden hoşlanmaz.
5. Harbi karı futboldan, güreş ve kikkoks'tan hoşlanmaz.
6. Harbi karı karate gibi sporlar yapmaz; tenis voleybol oynar, ayrobik, fitnes yapar.
7. Harbi karı hareketli müzik duyar duymaz oynamaya başlamaz.
8. Harbi karı erkeklere çıkma teklif etmez, onlara ettirir.
9. Harbi karı çıkmayacağı adama ümit vermez.
10. Harbi karı erkek parası yemez, ama kendim ödeyeceğim diye de kavga da etmez.
11. Harbi karı burçların özelliklerini bilir.

12. Harbi karı deniz kenarında her yerim yansın diye stres yapmaz.
13. Harbi karı sevgilisinden ayrılınca onun en yakın arkadaşıyla ya da erkek kardeşiyle çıkmaz.
14. Harbi karı sevgilisi kavgaya karışacağı zaman onu durdurur.
15. Harbi karı arkasından laf söyleyeni dövdürtür.
16. Harbi karı namusuna laf edeni öldürtür.
17. Harbi karı gerektiğinde cazibesini kullanmaktan kaçınmaz.
18. Harbi karı sevgilisini aldatmaz.
19. Harbi karı erkek deodorantı sıkmaz.
20. Harbi karı güneş yokken güneş gözlüğüyle dolaşmaz.
21. Harbi karı dedikodu yapabilir; fakat gerektiğinde yüzüne de söyler.
22. Harbi karı sakız çiğner; ama uluorta balon patlatmaz.
23. Harbi karı poz atmaz.
24. Harbi karı erkek botlarıyla dolaşmaz.
25. Harbi karı erkek işlerine burnunu sokmaz.
26. Harbi karı bozulan şeyleri kendi başına tamir etmeye kalkmaz.
27. Harbi karı ekonomi, politika konuşup etrafı baymaz.

EK-V

Harbi Erkeğin Not Defteri

1. Harbi erkek anasıyla karısını mukayese etmez.
2. Harbi erkek karısının cenazesinde saçını taramaz.
3. Harbi erkek çocuk gece ağlarken, battaniyesini alıp yan odaya geçmez.
4. Harbi erkek kasılmaz.
5. Harbi erkeğin göğüs kolları arasından altın zincir sarkmaz.
6. Harbi erkek ağlamayı da bilir.
7. Harbi erkek kız arkadaşını bir partiye ilk kez götürüyorsa ona 'tavanın sapı cezvenin kulpu' gibi davranılmasına izin vermez.
8. Harbi erkek partide başkalarıyla sohbete dalıp kız arkadaşını bir köşede unutmaz.

9. Harbi erkek bir kadının kariyeri hakkında en önemli etmenin güzelliği, patronla özel ilişkisi olduğunu düşünmez.
10. Harbi erkek çiçek vermeyi bilir.
11. Harbi erkek 'seni seviyorum' demekten gocunmaz.
12. Harbi erkek ayakkabılarını boyar.
13. Harbi erkek kullanım kılavuzlarını okumayı, evde tamir yapmayı bilir.
14. Harbi erkek küfür etmez.
15. Harbi erkek televizyonla kavga etmez.
16. Harbi erkek susacağı zamanı da konuşacağı zamanı da iyi bilir.
17. Harbi erkek sohbet ederken, horlamaya başlamaz.
18. Harbi erkek kadınına 'mal' gibi davranmaz.
19. Harbi erkek bir kadınla iki lafın belini kırınca 'benle oynaşıyo mu ne?' diye düşünmez.
20. Harbi erkek 'Babalar da çocuk bakabilir.' kitabını okur.
21. Harbi erkek kumar oynar; ama para kaybetmez.
22. Harbi erkek leş gibi ağız kokusuyla sevgilisine yanaşmaz.
23. Harbi erkek ter kokmaz.
24. Harbi erkek cennette 14'lük hurilerin kendisini beklediğine inanmaz.
25. Harbi erkek asalak yaşamaz, kimseye yük olmaz.
26. Harbi erkek benmerkezci davranmaz, 'Benim arabam, evim, çocuğum, param' yerine arabamız, evimiz, çocuğumuz, paramız diyebilendir.
27. Harbi erkek eksikliklerini bilir, yokmuş gibi davranmaz.
28. Harbi erkek yemeğin hasını yapmayı bilmelidir.

EK-VI

Erkeklerin Kadınları Mutlu Etme Yolları

1. Öp.
2. Ona hasta ol.
3. Kulağına fısılda.
4. Ayaklarına masaj yap.
5. Televizyonun kumandasını ona ver.

6. Konsere götür.
7. Onu her yerde ve her zaman bekle.
8. Tanrıçan yap.
9. Onunla birlikte rejim yap.
10. Onunla birlikte spor yap.
11. O uyumadan uyuma.
12. O uyanmadan uyanma.
13. Ne istediğini önceden anla.
14. Günde yedi kez özür dile.
15. Sürekli onu dinle.
16. Arkadaşlarına katlan.
17. Yorganı çekince ses etme.
18. Yorganı titretme.
19. Spor araba al.
20. Saat al.
21. Yüzük al.
22. Küpe al.
23. Maçın sesini kıs.
24. Traş ol.
25. Saç şeklini değiştir.
26. Kareli gömlek giy.
27. Serbest piyasa kurallarını unut.
28. Köpeği gezdir.
29. Yemin et.
30. Dayan.
31. Katlan.

EK-VII

Türk Olmanın Kuralları

1. Kürdanla dişini karıştırıp önce çıkarıp bakar, sonra tekrar ağzına koyar.
2. Ütü fişi, teyp fişi veya televiyon fişi kablosunun bakır teli dışarı çıkmış ise çocukları elektrik çarpmasın diye bakır teli selobantla yapıştırır.
3. Ailece televizyon izlenen bir evde kumanda babanın elindeyse ve o ne izlerse diğerleri de onu izlemek zorunda kalır.
4. Çantasının içinde yeni tanıştığı birisine bile çekinmeden göstermek üzere en güzel fotoğraflarını ve aile albümünü taşıyan birisini görürseniz hemen boynuna sarılmayın yoksa çantayı kafanıza yiyebilirsiniz; çünkü o kişi bir Türk kızıdır.
5. Bir Türk esnafı, müşterisinden aldığı parayı önce iki ucundan tutup iki defa gerginleştirir. Daha sonra da güneşe doğru tutup bakarak sahte olup olmadığını anlar.
6. Evin bir odasının ampülü patladığı zaman yenisini almayıp da fazla kullanmadığı bir odanın ampülünü onun yerine takar.
7. Evinde bulunan saksıların dibini kül tablası olarak kullanır.
8. Dişlerini gazoz açacağı, fındık ve ceviz kıracağı olarak kullanır.
9. İşinde iyi olan birisini överken hakaretle iltifat eden bir Türk'ten başkası olamaz. (Şerefsizin oğlu ne iş yapmış be kardeşim, helal olsun!)
10. Aracın sinyal lambaları dururken kolunu çıkararak "dönüyorum" hareketi yapar
11. Yemeğin etini en sona bırakır. Trafik ışıkları kırmızıdan yeşile döndüğünde önündeki herkesi salak sanarak kornaya basar.
12. Dingildeyen bir masanın ayağına kâğıt sıkıştırma fikri bir Türk'ündür.
13. Dişlerinin arasından "viiij viij" diye ses çıkarır.
14. Tv'de film seyredirken filmin oyuncularıyla muhatap olan (Dur oraya gitme öldürecekler seni.) Türk sinemaseverlerdir.
15. Arabasına öküz, köpek, horoz sesli korna taktırma fikrinin patenti bir Türk'e aittir.
16. Gazete kâğıdını en iyi şekilde kullanır. (Cam silme bezi, külah, mendil, sofraya bezi)
17. Plastik yoğurt kabını saksı yapar.

18. Arabasının arkasına yazı yazar. (Rahmetli de sollardi, tek rakibim THY, kroyum; ama para bende)
19. Uçakta bulunan tanıdıklarına uçak havalandıktan sonra görmeyeceğini bildiği halde el sallar.
20. Çiğnediği sakızı daha sonra çiğnemek üzere kafasındaki tülbende yapıştıran bir Türk kadınından başkası değildir
21. Tek abdestle beş vakit namaz kılmak için iki büklüm kıvranır.
22. Desenlerini çok beğenerek aldığı yeni bir mobilyanın üstünü başka bir örtü örterek kullanır.
23. Geçirdiği bir trafik kazasından sonra kanlar içinde çıkıp çarpılmış arabasına üzülür.
24. Tüp kaçırıyor mu, kaçırıyor mu diye kibrit yakıp kontrol eder.
25. Otoyolda, otomobilin gaz pedalına tuğla koyup yorulmadan kullanma fikri bir Türk'ündür.
26. Elektronik hesap makinesini, uzaktan kumandasını naylona sarmış, üzerine de ambalaj lastiği geçirmiş birini görürseniz Türk'tür o.
27. On yıllık bir otomobilin koltuk ambalaj naylonlarını çıkarmadan kullanma becerisini gösterir.

EK-VIII

Türk Hastalıkları

1. Otobüs koltuklarını yırtma ve üzerlerine acayip acayip yazılar yazma hastalığı.
2. Minibüs şoförüyseniz beğenmeseniz bile mutlaka “kral fm” dinleme hastalığı.
3. Trafikte kırmızı ışıkta dururken, yeşil ışık yanar yanmaz kornaya basma hastalığı.
4. Trafikte kırmızı ışıkta dururken burun karıştırma hastalığı.
5. Kimsenin herhangi bir konu hakkında bilgisi olmadığını anladığımız anda o konu hakkında atıp tutma hastalığı.
6. Elektrik, su, doğalgaz, vergi, trafik cezası vb. faturaları son gününde ödeme hastalığı.

7. Kar yağdığında eve bolca ekmek alma hastalığı.
8. Grup halinde bir meydana konan güvercinlerin üzerine koşup onları kaçırmaya çalışma hastalığı.
9. Evli olanların bekârlara, 'sakın ha evlenme' demesi hastalığı.
10. Aynı filme giden insanların filminden çıktıktan sonra filmi birbirlerine anlatmaları hastalığı.
11. 18 yaşına geldiği gün bara gitme hastalığı.
12. Eline silah geçen birinin hemen o silahla şaka yapma ihtiyacı duyması hastalığı.
13. Arabayla yolda giderken tanıdık birini görünce arabayı şakadan onun üzerine doğru sürme hastalığı.
14. Takım elbise giyince elini cebe sokma hastalığı.
15. Tuttuğu takım galip gelince havaya silah atma hastalığı.
16. Meslek arkadaşlarına mesleki şakalar yapma hastalığı.
17. Şehirlerarası yollardaki levhaları hedef tahtası olarak kullanıp tabanca ile kevgire çevirme hastalığı.

EK-IX

DİĞER EKLER

1. Sosyal Eleştiri Başlığı Altındaki Ekler

Türkleri Anlama Kılavuzu

Madde 3: Çocuk yüzmeyi çabuk öğrensin diye babası tarafından kucaklanıp denize atılır. Türkiye'de babalar sahillerin olmazsa olmazlarıdır. Yüzme öğrensin diye çocuklarını kucaklar ve 'Sıkma kendini, rahat bırak' diye suya atarlar. Bahane de hazırdır. 'Olur mu? Bak Rusya'ya. Orada çocukları doğar doğmaz havuza atıyorlar, yüzmeyi öğrensin diye. Olimpiyatlarda görüyoruz herhalde.'

Madde 7: Hesap ödeyen erkek, hesabı ödemek için gereken işlemi masanın altında yapar. Türk erkeği ödediği hesabı masadakilerin görmesini istemez. Eğer görürlerse ayıp olacağını düşünür ve karşıdakilerin 'Ulan

amma da görgüsüz herif, hem ısmarlıyor hem de hesabı gözümüze sokuyor.' demesinden çekinir. Böyle bir davranışa bir de Eskimo erkeklerinde rastlanılabilir. Hesabı açıkta ödeyen Eskimo'nun eli haliyle donacaktır.

Madde 11: Türkiye'de ilk, orta, lise, üniversite, yüksek lisans, doktora fark etmez, sınav kâğıtları dağıtılırken, bir öğrenci mutlaka 'Hocam istediğimiz sorudan başlayabilir miyiz?' sorusunu sorar. Aynı öğrenci, öğretmen haftaya sınav yapacağını bildirdiğinde 'kaçıncı sayfaya kadar sorumluyuz hocam.' sorusunu soran ama yine de sınava çalışmayan öğrencidir.

Madde 25: Tüm ısrarlara rağmen misafir 'Yemeyeceğim yeter!' diyorsa ev sahibi son kozunu değerlendirir ve ilahi gücü cümle içinde kullanıp 'Bak Allah'ın adını verdim.' diyerek misafiri köşeye sıkıştırır. Misafir bunun üzerine midesi dolu olsa da ilahi kudret korkusundan mıdır kaçış yolu kalmamasından mıdır, ne var ne yoksa bir çırpıda yer.

Madde 31: İşyeri açılışının yapıldığı gün satılan ilk üründen elde edilen para (siftah parası) bereket getireceğine inanılıp çerçeveletilir ve işyerinin duvarına asılır. İşyerleri açılışı çok önemlidir. Alışveriş yapanlar ürünlerin gerçek karşılığını değil, gönüllerinden geçeni kasaya bırakırlar. İlk alışveriş parası herkese gösterilir.

Madde 34: Üzerinden araç geçsin ve temizlensin diye işyeri paspasları cadde ortasına fırlatılır. Sinek avlayan esnaf Türkiye'de temizlik hastası kesilir. Alır eline hortumu baştan aşağı dükkânının bulunduğu caddeyi, kaldırımları bir güzel sular. O da yetmez, yandaki caddeleri ve sokakları da sulamayı iş edinir. O arada paspaslar da temizlikten payını alır.

Madde 42: Misafirlikte kolonya ikram edilirken büyüklerin ellerine çocukların kafasına dökülür. Aynı misafirlikte biraz büyük bir çocuk varsa mutlaka 'Geçen bunu hamama götürdük. Babasını da getirseydin bari dediler.' geyiği mutlaka yapılır.

Madde 46: Durakta değil de her el kaldıran yolcu gördüğünde duran otobüse halk otobüsü denir. Halk otobüsü halkı kırmaz, durur. Halk otobüsünün belediye otobüsünden tek farkı budur.

Madde 49: Sehirlerarası otobüs yolculuklarında kan bağı yoksa (karı, koca, yeğen, yenge gibi) bayan yanına erkeğin oturması firma tarafından kabul edilmez. Türkiye'de en önemli namus bekçileri otobüs muavinleridir. Muavinlere göre birbirlerini hiç tanımayan iki karşı cinsin, mesafe olmaksızın seyahat etmesi, ateşle barutun birbirine bitişik iki koltuktan bilet alması gibi bir şeydir. Buna asla izin vermezler. Ancak gidilecek yol boyunca erkeğin yanına oturtmadıkları genç kızı kesmeyi de ihmal etmezler.

Madde 60: Düğün salonunda halay ekibi, önce pistte çember oluşturarak coşar. Ardından masaların arasından geçerken halaya yeni kişiler alınır. En sonunda düğün salonunun duvarları boyunca halay çekilir. Ve nihayet halaydan kopmalar başlar... Halay ekibi dağılsa da, 2-3 kişi şuurunu kaybetmiş şekilde halay çekmeye devam eder... Çok sonra anlaşılır ekibin dağıldığı...

Madde 63: Gelinin belinde yer alan kırmızı kuşak bekareti simgeleri. Damadın elbisesi üzerinde renkli bir çaput parçası, herhangi bir işaret bulunmadığından cinsel geçmişi hakkında fikir yürütmek mümkün değildir. Aslında bu geçmişle pek ilgilenen de yoktur.

Madde 64: Kafa bir yere çarptığında şişmesin diye çiğnenmiş ekmekle ovalanır. Türklerin 'Kendi kendine tedavi' yöntemleri sadece bunlarla bitmez. Ağrıyan yere sıcak tuğla konur. Isıtılmış çay bardakları ile sırt çekilir. Arpacık çıkmış göze sarmısak sürülür. Sarılık olmuş kişiye kendi idrarı içirilir. Kesilen ve kanayan yere tütün basılır. Paslı çivi batan yer sopayla dövülür. Burkulan yere biftek bağlanır. Yanan yere diş macunu sürülür.

Madde 66: Bütün ilaçlar buzdolabında saklanır. Buzdolabının kola, su, gazoz koyulan bölgesi ilaçlara yetmeyince, ilaçlar yumurtaların bulunduğu alanda, kurumuş yarım limonlara komşuluk yapar.⁴⁴

2. Kadın-Erkek İlişkisi Başlığı Altındaki Ekler

Kadınlar Söylemez

1. Peki, aşkım, öyle olsun.

⁴⁴ [http:// www.mizahsitesi.com](http://www.mizahsitesi.com)

2. Bugün anneler günü, annene gidelim.
3. Kaç çocuğumuz olsun hayatım?
4. Sen maçı izlerken ben ütü yaparım.
5. Bugün pazar, istediğin kadar çarşıda kalabilirsin.
6. Annem seninle mutlaka evlenmem gerektiğini söylüyor.
7. Babam mesleğinin gelecek vaad ettiğini söylüyor.
8. Spor giyinmene bayılıyorum.
9. Ben ek kart istemiyorum. Bir kart ikimize yeter.
10. Bebeğimiz olursa adını sen koy aşkım.
11. Baaaak, bu eşyaları mutfak parasından arta kalanları biriktirerek aldım (yok malesef parayı çok kötü harcıyorum).
12. Daha büyük ekranlı bir Televizyon almak istersen alabilirsin.
13. Sana bir bira açmamı ister misin?
14. Bu sene tatile gitmesek de olur.
15. Kız kardeşimi o kadar çok beğeniyorsan boşanabilirim (iyi ki bir kız kardeşim yok).
16. Evin küçüğü büyüğü olmaz şekerim. Ev evdir (olmaz ev büyük olacak).
17. Arabayı birkaç yıl daha kullanalım, olmaz mı?
18. Bu akşam mantı mı yapayım, içli köfte mi, hünkârbeğendi mi? (kim? ben mi?)
19. Bebeğin mamasını ben yaparım, sen git uyu.
20. Annem ve babam bize geleceklermiş, haydi kaçalım.
21. Abime söyleyeyim, seni şirketine finansman müdürü yapsın.
22. 10 Milyon fazla bana, 5 ver sen.
23. Yok hayatım istemem, her şeyim var çok şükür.
24. Çok eğlendiniz mi? ⁴⁵

Bir erkek içkiyi / birayı kadına niçin tercih eder? İşte 40 neden:

1. Bir birayı içmeden bir ay saklayabilirsin.
2. Bira lekesi yıkayınca çıkar.

⁴⁵ <http://www.fkracenneti.com>

3. İçmek istediğin biraya boğazdaki lüks balık lokantasında yemek ısmarlaman gerekmez.
4. Sen futbol oynarken biran arabada sabırla bekler.
5. Biranın son kullanım tarihi geçince çöpe atabilirsin.
6. Bir bira asla geç kalmaz.
7. Başka bir bira aldığı anda kıskançlık yapmaz.
8. Birandan içmek isteyenler bunu sana açık açık söyler.
9. Elde etmek için kimseyle kavga etmen gerekmez.
10. Bardan çıkarken her seferinde yanında başka bir bira götürebilirsin.
11. Asla "Başım ağrıyor, yorgunum." demez.
12. Birayı içtikten sonra şişesi hâlâ para eder.
13. Eve başka bir bira getirirsen evdeki biran kızmaz.
14. Bütün biralarını aynı odaya koyabilirsin, kavga etmezler.⁴⁶

Kadın ve Meyve İlişkisi

- ✓ KADIN VAR; Şeftalidir, Ağızlar sulandırır,
KADIN VAR; Kirazdır, Kurtluysa bulandırır.
- ✓ KADIN VAR; Vişnedir, kaynat reçel diye tabak, tabak,
KADIN VAR; Karpuzdur, yandın çıkarsa kabak.
- ✓ KADIN VAR; Cins armuttur, iyi gelmez bize,
KADIN VAR; Muşmuladır, afiyet olsun size.
- ✓ KADIN VAR; Greyfurttur, sıkarsın çıkmaz suyu,
KADIN VAR; Keçiboynuzudur, kemir ömür boyu.
- ✓ KADIN VAR; Kestanedir, kış geçesiye sakla,
KADIN VAR; Kavundur mutlaka kokla.
- ✓ KADIN VAR; İncirdir, yaz kış yenir,
KADIN VAR; Muzdur, hemen soymak gerekir.
- ✓ Hâsılı Kalam, Dünyada Her Kadının Benzeri Bir Meyvadır.
Fakat Evlenince Erkeğin Yediği Hep Ayvadır...⁴⁷

⁴⁶ <http://www.zekirdek.com>

⁴⁷ <http://www.mizahevi.com>

Çeşitli Aile Tipleri

Teşhis: Standart evlilik

Tanım: Erkek, seçilmiş, kadın "görölmüş"tür. Erkek iş yerinde, kadın komşu günlerinde filan oyalanır. Akşam, Televole seyredip, Sibel Can'ın aşk hayatına üzürlüler. Evlilik hayatı, çocuk yapılana kadar tereddütlerle geçer. Çocuktan sonra "arada çocuk olmasa" tiribi hâkimdir. Kadın çalışmadığı, erkek de evinde kadın olduğu için köledir. Bizatihi kurum 'efendi' olduğu için Camus'nün "efendisiz kölelik teoremi" asla geçerli değildir. Konu komşu, hısım akraba, her şeyin önündedir. Gelip çocuğa ismini bile onlar koyarlar.

Tedavi: Erken boşanma.

Teşhis: Entel evliliği

Tanım: Erkek bir reklam ajansında art direktör, kadın da benzer bir ajansta müsteri temsilcisidir. Komşularını tanımaz, Yüzüklerin Efendisi'ni okurlar. Çocuk yapmaya korkar, birbirlerine arada sırada çiçek filan alırlar. Arada bir girdikleri ilişkilere "kaçamak" deyip birbirlerine anlatmazlar. İlk "kaçamak"larında biraz bunalsalar da çabucak alışır. Sık kavga eder, kavgalarında Kate Millet'tan, Lynne Segal'den filan alıntılar yaparlar. "Evlilik kurumunun önemli olmadığını, aslolanın aşk olduğunu" söylerler. Bu felsefelerinin günlük hayatlarındaki tek karşılığı yüzük takmamalarıdır. Genellikle kedi ya da köpek edinerek zavallı hayvanın da hayatını kaydırırlar. Nihai olarak zaten boşanırlar.

Tedavi: Erken boşanma.

Teşhis: Marjinal evlilik

Tanım: Laf olsun diye evlenilmiştir. Taraflar bunalım ve arızalıdır. Erkek ve kadının başka sevgilileri, bu sevgililerinin arasında da çapraz ilişkileri vardır. Arkadaş çevresi bir masanın etrafına toplandığında, kimin kimle ne yaptığını çıkarmak, detaylı log analizleriyle bile pek anlaşılamaz. İlk birkaç ay sonrasında iktisadi, sosyal, psikolojik semptomlar

azar. Kendilerini bir, hayatı sıfır zannederek başladıkları ilişki, atlıkarınca gibi dönmeye başlayınca bayar.

Tedavi: Erken boşanma.

Teşhis: Mantık evliliği

Tanım: Taraflar, birbirlerine "aşkla" değil, birtakım tablolarla bağlıdır. Matematik olarak birbirlerine uyduğunu düşünen çiftler, çevrelerindeki evliliklerden feci dersler çıkardıklarını düşünürler. Ders çıkarmaktan bir hal olan bu çiftler, kendi sıkıcı hayatlarını didaktik üsluplarıyla arkadaşlarına da aynen taşırlar. Üstelik yıllarca direnebilirler. Ama biyoloji, matematik dinlemez.

Tedavi: Erken boşanma.

Teşhis: Kıyak evlilik

Tanım: Bilinen tek makul evlilik yöntemidir. Şöyle sebeplerle olabilir: Amerikan pasaportu almak, askerdeki tarafın çarşamba akşamları da çıkmasını sağlamak, çeşitli es yardımlarından faydalanmak, memurlar için eş durumundan "kolay tayin" sağlamak, doğan bir çocuğa nüfus cüzdanı edinmek, ev kiralamak...

Tedavi: Gereksizdir.

Teşhis: Geleneksel evlilik

Tanım: Kadının mazlum olduğu tek evlilik durumudur. Kadın, babadan kocaya teslim edilmiş, feministlere malzeme çıkarılmıştır. Kadın, hemen hemen yaşamaz. Erkek, eve ekmek ve tuz getirerek kendini iyi ve yeterli hisseder.

Tedavi: Derhal boşanma ⁴⁸

⁴⁸ [http:// www.e-mizah.com](http://www.e-mizah.com)

Kadın Erkek İlişkilerinde İstekler

Kadınlar

- Hayır bağırıyorum. (Benimle hemen uzlaşsan çok iyi edersin.)
- Beni ne kadar seviyorsun? (Bugün bir halt karıştırdım.)
- Bir dakika içinde hazırım sevgilim. (Kalınca bir kitaba başlayabilirsin.)
- Beni seviyor musun? (Pahalı birşeyler istemek üzereyim.)
- Yeni gece ayakkabısına ihtiyacım var. (Öbür 60 çift tozlu)
- Bu mutfak çok kullanışsız. (Yeni bir ev istiyorum.)

Erkekler

- Sinemaya gidelim mi? (Neticede sevişiriz değil mi?)
- Yemeğe çıkalım mı? (Neticede sevişiriz değil mi?)
- Sizi bir yerden tanıyorum sanki? (Ah bir sevişsek harika olur).
- Sıkıldım (Artık sevişelim).
- Seni seviyorum (Hemen sevişelim).
- Ben de seni seviyorum (Ee, bunu da dedik, ne bekliyoruz?).
- Benimle evlenir misin? (Başkalarıyla sevişmeni gayri meşru hâle getirmek istiyorum)⁴⁹

Kadınların Alması Gereken Seminerler

1. Orta düzey harita okuma.
2. Dört saatten daha az zamanda alışveriş.
3. Araba kullanma I: Otomatik vites değiştirme.
4. Araba kullanma II: Dikiz aynası işlevleri.
5. Araba kullanma III: Şerit değiştirme sanatı.
6. İleri düzey araba kullanma: Boş otoparka araç parkı.
7. Kendi paranızı nasıl kazanırsınız?
8. Ağlamadan gün geçirebilme sanatı.
9. Toplum içinde çişini tutabilme sanatı.

⁴⁹ [http:// www.mizah-tr.com](http://www.mizah-tr.com)

10. İleri iktisat: Kredi kartı-oyuncak farkı.
11. Ricky Martin'i bırakmak, sigarayı bırakmaktan daha kolaydır.
12. Fıkralara zamanında gülme becerisi.
13. Hafızayı işlevsel kullanma teknikleri.
14. Leo BUSCAGLIA, İpek ONGUN, Susanna TAMARO vs. dışında yazarlar keşif turu.
15. Felsefeye giriş: Az ayakkabı ile yaşayamama dürtüsü.
16. İleri düzey matematik I: Hesap makinası pili değiştirme.
17. İleri düzey matematik II: Para üstü sayma teknikleri.

Erkeklerin Alması Gereken Seminerler

1. Orta düzey renk bilgisi ve iki şey arasındaki farkı bulma.
2. Tuvalet kağıdını değiştirme denen fenomen.
3. Araba kullanma psikozuna giriş.
 - a) İktidarım sollamama bağlı değildir (Grup terapi).
 - b) Araba kullanırken bilinci yerinde tutabilme teknikleri.
 - c) Sağım-Solum (Workshop).
4. Ayak kokusu giderme yöntemlerine giriş.
5. Patavatsızlık yapmadan ve cinsellik konuşmadan nasıl 1 saat geçirebilirim (örneklerle)
- 6- Cinsellik içermeyen fıkralar nasıl anlatılır.
- 7- Psikolojiye Giriş: Bencilliğin Doruklarında Yalnız başına.
- 8- Evlilik ve Çocuk üzerine ortaklık.
 - a). Bu çocuk ikimizin.
 - b). Bu ev ikimizin.
 - c). Bu giderler ikimizin.
- 9- Annemde bir kadın. Tutarlı konuşma becerisi.
- 10- Çamaşır ve bulaşık makinelerini kullanma (4 Hafta teorik + 1 Hafta Uygulama).
- 11-Sifon çekme makinesini kullanma ve klozet makinesini kaldırma (Haftada 2 gün-ömür boyu-Teori+uygulama).
- 12- Özel günleri not etme ve hatırlama teknikleri, ajanda kullanımına giriş.

13- Hediye seçiminde danışman kullanma.

14-Sözlerin derin manası üzerine örnekleme.

a) Hayır: Hayır

b) Evet: Evet⁵⁰

Erkekler Nasıldır?

✓ Erkekler bilgisayar gibidir.

Sık sık kilitlenir ve hafızası asla yetmez.

✓ Erkekler kahve gibidir...

İyisi seni bütün gece uyutmaz.

✓ Erkekler yıldız falı gibidir.

Sana ne yapman gerektiğini söyler, lakin her seferinde yanılır.

✓ Erkekler park yeri gibidir.

İyilerin hepsi kapılmıştır.

✓ Erkekler tatil gibidir.

Hep kısa gelir.

✓ Geleceğini planlayan erkeği nasıl anlarsın?

İki şişe rakı alır.

✓ Erkekler neden evlenmeyecekleri kadınların peşinden koşar?

Köpekler de kullanmayacakları otomobillerin peşinden koştuğu için.

✓ Yeni bir koca ile evdeki köpek arasında ne fark vardır?

Köpek bir yıl sonra da sen eve geldiğinde kuyruğunu sallar.

✓ Erkek kredi kartının çalındığını neden polise haber vermez?

Hırsız karısından daha az harcar.

✓ Erkek neden karısının elini tutar?

Bıraktığı anda alışverişe gideceğini bildiği için.

✓ Evli çiftler su yatağına ne der?

Ölü Deniz.⁵¹

⁵⁰ [http:// www.mizahsitesi.com](http://www.mizahsitesi.com)

⁵¹ [http:// www.e-mizah.com](http://www.e-mizah.com)

ÖZET

[GENÇ, Köksal]. [Sanal Ortamda Türk Mizahı], [Yüksek Lisans Tezi], [Ankara 2010].

Bu araştırma, günümüze kadar kitapların, dergilerin, elektronik iletişim araçlarının dünyasına sıkışıp kalan mizahın, hızla gelişen teknolojik değişimler payesinde farklı bir platforma, “sanal ortam” a taşınmasını, kazandığı yeni açılımlarla uğradığı dönüşümü ve yeni mekânında nasıl ele alındığını incelemektedir. Çalışma kapsamında, mizahın sanal ortamda bir bakıma yeniden keşfedilişine tanık olunmakla birlikte, aynı zamanda yaşanan dönüşüm süreci, W.Ong’un “İkinci Sözlü Kültür” olarak ifade ettiği elektronik dünyanın egemenliğindeki sözlü kültürün ikliminde ele alınmaktadır.

Çalışma, gerek mizah içerikli gerekse diğer kültürel alanlardaki ürünlerin, sadece kendi bağlamlarında ele alınmasının günümüz koşullarında geçerliliğini yitirdiğini, yaşantımızın son on beş yılına hâkim olmuş İnternet ortamında oluşan, gelişen ve değerlendirilen kültürel öğelerin varlığına sırt çeviremeyeceğimizi; aksine bunun bir dönüşüm geçirme, bağlamını değiştirme olarak ele almamız gerektiğini savlamaktır.

Başlı başına bir ‘kültürel vitrin’ olan İnternet dünyasının hemen her konuya kapılarının açık olması, özellikle de sanal âlemde sözlü kültürün yazılı olarak ifade bulması, İnternete edebî, sanatsal ve politik bir mekân olarak bakmamıza olanak tanımaktadır. Dolayısıyla araştırmanın hedefinde, bu mekânlardan yansıyan verilerin işlenerek mizahla olan bağıntılarının kurulması ve çözümlemelerin yapılarak bir sonuç ortaya çıkarılması vardır.

Anahtar Sözcükler:

1. Mizah
2. Türk mizahı
3. Sanal ortam
4. İnternet
5. Dönüşüm

ABSTRACT

1. [Genç, Köksal]. [Turkish Humour in Virtual Environment]. [Master's Thesis] [Ankara 2010].

This study investigates the evolution of humour with the new aspects which has been stuck in the realms of books, periodicals, electronic means of communication up to now in terms of rapid technological developments, especially in virtual environment. It also touches upon how it is handled in its new platform. Throughout the research study, humour is taken for the flow of oral culture under the domination of electronic world worded as “the second oral culture” by W.Ong and the process of evolution as well as witnessing the re-exploration of humour in virtual environment.

The study, further, maintains the question of reliability today considering the products based on both humour and other cultural fields in its own terms. Besides, it supports we cannot ignore the cultural elements dominated our fifteen years originating, developing and being evaluated on the Internet; instead, we should consider it in the sense of process of undergoing an evolution.

Opening the doors to almost every subject, the Internet world, known to the “cultural display” on its own, supplies the opportunity to bear in mind the virtual environment as literary, artistic and political environment, especially circulation of the oral culture quite often. All in all, at the core of the investigation, there is the building of conclusions by analyzing the data gathered from that kind of environments.

Keywords:

- 1 Humour
2. Turkish Humour
3. Virtual environment
4. The Internet
5. Evolution

